

16

Jgeret bikoret

אגרת

הגה

אשר יהיה לך לזכרון
ביום הזה כי אתה
היה עמו יום הזה
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו

אגרת

אשר יהיה לך לזכרון
ביום הזה כי אתה
היה עמו יום הזה
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו

אשר יהיה לך לזכרון
ביום הזה כי אתה
היה עמו יום הזה
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו

אשר יהיה לך לזכרון
ביום הזה כי אתה
היה עמו יום הזה
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו
כי אתה היה עמו

מס' 16211 ק"ל

אגרת

בקורת

בין

עובד לרע הלא יבקר • ולהבדיל בין האמת לשקר הוא חוקר • לעשות סייג לתורת
 אמת ומשמרת • להודיע משפט אמת בין ח"ס לת"ס ובין בעל מוס עופר וקבוע כל
 דיני סריס ופזוע • וככרת • בין כנע לכנע ארעת ממארת • לקיים מצות זיקור
 חולי העיקור • וללאת ידי שמי"ם והבריו"ת במשפט קליצת ביצת צהרת • ע"י סכין וחרב חלל
 החודרת • תשובה לכחת בהלכה רווחת לשואל כהוגן יכול אפי' סומא וחגרת • ופוסחת על שתי
 פעיפים רעיוכים כרפים חוכים בעמק רופאי"ם יהגו אך ככאים נגד המקובל והמושכל והסברא הנוברת •
 למען תהא האמת נהדרת • שפת אמת תכון לעד לעולם תהיה גברת • והיתה ליצת לצי
 חפארת • ותצמח ותהי לגפן אדרת • ותרצכה סרעפותיה וסעפותיה ותעש בדים ותשלח פארת
 לקשר עטרת • תשרש שרשיה כללים גדולים בהוראה אונרת • ותמלא אר"ם חידושים רבים
 מאירים ככוכבים • וכקרסי זהב בלולאות מקצה במחברת • נחמדים להשכיל להטיב לבנות
 המעיינים הפכוכים הבאים ללון בעמק הלכה מחוורת • והוראה מבורת •
 לכבוד שמים תכן
 צרת :

דיסקא דאסכמתא ופתקא דהזמנותא

מכאן

מודעא רבה לאורייתא • זה ספר הנקרא אגרת כאמתה של תורה דנא פרעגן
 איגרתא • כי היכי דלא ליהוי כמתכתא טמירתא • כתבנה בשוקא חתמוה
 צברא במלכי אברא בגליפותא • בגזרת עירין סתנמא די לא להשכייה למיהדר
 מיומא דכן לאידפוס"י אדרא בלא מישקל רשותא • ממארי דעובדא ורעותא •
 ובמאמר קדישין שאילתא • על פוס רבכי אולפ"ן באסכמותא והוראכותא •
 דפקיעי ומומחי הא למיגרם הא לעיוכא • רישי מתיבתא :

בקושטא דינא

שנת תתקל"א לפ"ק

אגרת בקורת

זה ילא ראשונה תשובת ה"ה המורה כר"ו

נשאלתי

איש א' מכח חולי שביצה ימנית שלו בזה בחובה חולי של סכנה שקורין (קאלטי בראנד) עד שהרופאים כמו וגמרו לחתוך הביצה * שהביצה מכולה וגם חששו שלא תשלט (הקאלטי בראנד) בביצה שניה ובכל גופו וסכנת נפשות * ולאיש הוואיש אשה ובנים אם חייב לפרוש אותו כדין פצוע דכא :

תשובה

בש"ע

סי' ה' לדעת רוב הפוסקים פסול בנחתך ביצה א' ורמ"א מסיק בנשאר ימנית כשר וטוב להחמיר * אך פנ"ד נקרא ע"י חולי * ואף בזה רוב פוסקים לפסול * אך הרמב"ם וכת דילי מתירין * והב"ח להלכה כדעת הרמב"ם * אמנם י"ל שזה אינו נקרא ע"י חולי * וקצת ראו לפרש שמ"ש הרמב"ם ע"י אדם כגון קוף וכו' * אבל כולד ברות שפכה או פצוע דכא כו' או ע"י חולי ושחין וכו' והמטה אונן או כרתן כשר * דפי' כרתן אחר החולי ע"י הרופאים * והא' ליתא דלשון כרתן לא משמע כן כי ע"י חולי ככרתו מעצמן * כמו כרות שפכה שכולד בן פי' כרות השפכה מעצמה * וכן בתום ה"ל דמסיק ר"י לזנות הרופאים שיחתכו שמאלית וקאי על פ"ד בי"א ומסתמא הרופאים אין מחתכין כ"א מחמת חולי ואפי' קראו בי"א * וק"ת דילמא התום ס"ל כפירש"י דע"י חולי פסול * ליתא דא"כ לא הוי שחק הרא"ש להביא סיוע שגם ר"ת ור"י ס"ל כן * וגם לא היה מסיק הב"ח שדש"י יחדיו וגם אלו היה ר"ת ור"י סוברים כן לא ה"ו פוסק הב"ח כגדס כמ"ש הסמ"ע בכ"מ הילכתא כהר"י ובעלי תוס' * אמנם האמת יורה דרכו דר"ת ור"י ס"ל דע"י רופאים נקרא ע"י אדם * אך נידון דידן שאף קודם שנעלו היתה מכולה הימנית ולא ילחיה שידוע (שהקאלטיין בראנד) גרע יותר מנימוק או כרקב * בזן אמרנו לצדד להיתר וכאריך בגמרא ופוסקים * בגמרא שם אמר שמואל פ"ד בי"ג כשר אמר רבא היינו דכתיב פצוע ולא הפצוע פירש"י שכעשה פצוע ע"י רעמים וברד או כולד * במחניתא תנא נאמר לא יבוא פ"ד וכאמר לא יבוא ממזר מה להלן בי"א אף פ"ד בי"א * כתב הרא"ש דדעת רש"י דע"י חולי הוי ביד"א והקשה הב"ח דרש"י בדרק"ב פי' סרים אדם וכו' ולא מחמת חולי * והנה כתיב פני פנאי שלי שלא יהיו דברי רש"י פותרין זא"ל כל דלכאורה קשה מ"מ זין טעמא דרבא וזין דברייתא * וכראה דלמעמא דרבא פצוע שכעשה פצוע בא"זה אונן שיהיה מיקרי בי"א * וז"ש שמואל בי"א דייקי כשר ולא מסיים בי"א פסול * להורות דווקא ע"י שמים כשר * אבל חולי פסול * משא"כ אם ה"ו מסיים בי"א פסול סד"א דווקא ע"י אדם ממש (ולקמן נפרש למה ע"י רעמים וברד כשר ולא כאמר רק כולד כשר) וברייתא ע"י חולי כשר * וז"ש מה ממזר דווקא ע"י אדם אז פסול אבל ע"י חולה כשר ולכך מסיים ע"י אדם פסול * לפ"י דרש"י בדרק"ב מפרש אליבא דברייתא וברק ע"ה מ"יין בדברי שמואל גרבא וק"ל * ולפ"י ז"ל אחר שמואל ורבא ס"ל דאסור מסתמא ידעו דהך ברייתא משנשתא היא ולא נשנית בי ר"ח ור"א וע"י חולה פסול ופיר פסק הרא"ש וק"ל * אך הרמב"ם וכת דיליה י"ל דלפ"י שיטה אחרת צבוגיא דקשה קושיא עזומה דא"י יליף רבא מדלא כתיב הפצוע הא מתני' בדרק ע"ה אמר ר"י שמעתי פורים חולץ כו' אמר ר' עקיבא איני מפרש ע"ה ה"ל שעת הכושר וע"ה לא ה"ל ש"ה * וכל הפוסקים פסקו כר"ע * לפ"י ז"ל אי הוה כתיב הפצוע סד"א ע"י שמים פסול לפי שלא ה"ל שעת הכושר * אבל ע"ה לא כשר לפי שה"ל ש"ה לכך כתיב פצוע לרבות דאף ע"ה אוק"ו ע"ה וק"ל * ע"כ מפרש הרמב"ם דהך ברייתא מיייתי רבא לסייע לתרץ קושי' ה"ל וה"ק במתני' תנא כו' * וא"כ בי"ג שפסול מג"ש דממזר נפקא וא"כ יאמר הפצוע שאף בי"ג פסול אלא ע"כ למעוטי בי"ג דכשר וק"ל :

ואת

מכ"ל לרש"י דע"י רעמי' וברד כשר דלמא דווקא ע"י שמים שכולד ממעי אמו פ"ד הוא דכשר ולכך לא כתב הפצוע וכן דעת ר' ישעי' מטראני הראשון והשני דע"י רעמים פסול * ולא כתבו טעם הפסול אולי מטעם ה"ל * וי"ל טעמי' דרש"י דס"ל תרי מיעוטי כתיבי ב"ש דממזר ופצוע ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות חולי וממעט את אשר דומה בכל דך לבי"ג משא"כ חולה וק"ל אך יותר כ"ל דרש"י נסתפק בע"י חולה אי מיקרי בי"ג או בי"א לכך בדרק ע"ה מפרש לחומרא דע"י חולה פסול * וברק"ב חומרא דאתי לדי קולא דמסיק אם בעל קו ע"ש לכך פירש"י דלא ע"י חולה דווק * העולה מדברינו שאין הרא"ש יחידאי * וב"י מסיק דכדעת הרא"ש מוכח בירו' ולקמן בדבר מזה * והנה להוילא אשה מצעלה אם אין רועים נקרא גט מעושה וחומרא דאתי לדי קולא וכמ"ש דגם רש"י נסתפק ועיין בתשו' ת"י סי' כ"ב וכו' ואף שבתשו' זן לב ח"ג סי' ז"ב לא היתר רק מכח ס"ס שה"ו ביצה השמאלית חסת ואמר שיש"ס או הלכה כר"י וא"ת אין הלכה כר"י דלמא הלכה כהרמב"ם דע"י חולה מיקרי בי"ג ושם נכרת הביצה מעצמו ע"י חולה * אך כדאי הרמב"ם וכת דיליה ומכ"ש לפי מ"ש דגם רש"י נסתפק שלא להוילא בע"כ כ"א להזכיר לו שיש פוסקי' הרבה דפוסלין * אך כל זה אם היה

אגרת בקורת

ב

היה ככרת נעצמו אבל כנ"ד שחכתו הרופאים הימנית • דא עקתא כי זזה אינן שום מתיר רק ר"ת
 יחידאי הוא • אך יש לאדר להתיר כיון דהרופאים אומרים שכבר היתה הימנית מכולה ושדי חיללא
 בכולה שקורין קאלטין צראנד והוא פ"ד ע"י חולה דכשר להרמז"ם • א"כ הרופאי לא קלקלו רק תקנו
 כיהי' פ"ד כבר • ודומה לזה מליכו בקדשים אשר שפסל אינו מפגל וכן ביד סי' מ"ד בשם הכלבו
 צבוליא יש מי שכתב וכו' • אך שאין דומה לכידון דידן • מ"מ דמדומי ראי' • ושלל כאמר דאנא
 מעיילא פילא בקופא דמחטא דבר שלל נזכר בשום פוסק בכן גתתי עיוני • ולעכד"ן הוכחה
 מהירו' וגמ' דילן דאמרינן בירו' אית תנא דתנא בין ביד"ש בין ביד"א פסול כרצון דפליגי על ר"י בריב"ב
 ואית חכי ביד"א פסול ביד"ש כשר כר"י בריב"ב • לפ"ז משמע דפלוגתא דר"י בריב"ב ורצון ביד"ש :
 אך פסק ר"ת ור"י כביטל בינה כשר מדאמר בירו' דשמואל ס"ל הלכה כר"י בריב"ב הא ר"י בריב"ב לא
 התיר רק ביד"ש • וקושיא זו מקשה הר"ש וכתב דרך אפשר • ור"י בן לב סי' הנ"ל מתמיה על
 שכתב דרך אפשר הא ודאי הוא כי במקום דאפשר להשוות הירו' עם גמ' דילן משווין • ומסיק דלא
 כדעת ר"י ור"ת והו' כוונת הב"י שכתב בש"ע דמירו' משמע כהר"ש • ולעכ"ד אך מי כמוני קטן שבקטני'
 להכתיב ראשי בין הרים הרמים כ"ל דקשה אי ר"י בעי"ש מכשיר • לימא הלכה כר"י בריב"ב גם רבא
 היה ליתן טעמי' על דברי ר"י בריב"ב ולמה המתין ואמר על דברי שמואל • ע"כ ר"י בריב"ב מכשיר
 בין ע"י"ש בין ע"י"א וכו' דרצון פליגי בתרווייהו וקמ"ל שמואל דבעי"ש מודו רצון • לפ"ז שמואל
 דפסק בירו' כר"י בריב"ב לטעמי' דמפרש דפלוגתא ביד"א ושפיר הוכיחו ר"ת ור"י • אך אכתי לא
 פלטינן מקושי' הנ"ל אך אמר הירו' תנא דאמר ביד"ש כשר כר"י בריב"ב • וזר לומר דלא ס"ל כשמואל
 וטעמא דנפשיה גם ג"ש דמזור לא ס"ל • ול"ל דמפרשים הפלוגתא של ר"י בריב"ב ורצון ביד"ש •
 אך ס"ד ביד"א דווקא מכשיר ר"י בריב"ב אבל אם כבר פלוג ביד"ש כגון ע"י חולי וא"כ ברתו הרופאים
 ס"ד אך ר"י בריב"ב פוסל קמ"ל ביד"ש כשר פי' אם נעשה ע"י שמים טוב אינו כפסול ע"י אדם • וס"ל
 הלכה כר"י בריב"ב • וכתן רבא טעם לדברי שמואל דכתב פלוגע משמע שפנע ע"י אדם אבל אם
 היה פלוג ע"י שמים טוב אין כעילת בני אדם פוסלין וטובא קמ"ל שמואל דדברי ר"י בריב"ב לא שמענו
 דבר חידוש זה • לפ"ז לכת הרמז"ם ודעמי' יש לאדר להתיר לכל לכפותו לגרש או לפרוש • ומאורף
 לזה דעת ר"ת שאין מחלק בין כעילת ימנית או שמאלית אך שיחידאי הוא • רק לעשות כמ"ש בתשו'
 תומת ישרים הנ"ל להגיד להם שמכניסין את עצמן בספק איסור דאורייתא • ואם לא ישמעו אין
 לכפות אותן • אך מי אנכי ומה אני באיסור לאו דאורייתא לומר קבלו דעתי • ע"כ אם יסכימו
 עמי קצת לומדים דקהלתו המפורסמים ועוד א' מן הגאונים המפורסמים באשכנז אזי יקום ככ"ל •
 וח'ו לסמוך על דעתי לזכר כ"ד היר' ו' ב' ד' סיון סול"ת לפ"ק
 יחשז :

עכ"ל ה"ה הפוסק נר"ו מר באתריה • הועתק אות באות מלב במלה

ואחריו בא חסיד תורכי המופלג וחקרו • וכתב עליו עשרת השגות האלה וכה היה דברו

א מ"ש פע"י חולי נקרא דווקא ע"י חולי לזכר לא שכרתו הרופא אח"כ כו' דומיא דכרות
 שפכה שכולד כך • אגב ריהטא כתבו • אדרבא ע"י שמים כשר • והו"ל
 להביא ראיה מלשון כרת גבי עוכש • אבל מלת כרת הכל משמע • אבל
 ברמז"ם פירושו ע"י"א דהא כתב כבר המסן גם הרמז"ם הוסיף כרתן מה שלל נזכר בירו' • ע"כ
 כוונתו כן • גם בתשוב' תומת ישרים היה המעשה כן שכרתה העטרה ע"י הרופא • וכל החכמים
 והמורים קראו ע"י חולי ע"ש • ועוד כתבתי ראי' יותר בתשו' :

ב מ"ש בסתמא הרופאים אינן כורתין רק ע"י חולי • כבר ידוע שע"י שצירה באזה
 אבל הביאה הוא בשלימתה וכמ"ש גוף המעשה בתשו' :

ג מ"ש שר"ת ור"י ס"ל ע"י חולי נקרא ביד"א • הא לא גילה דעתו ומי החכם והנביא
 שיודיע דעתן • ומה שהביא מהר"ש וכו' הא לא דיברו עמהם פא"פ שהם
 יודעים יותר ממה שמאלא בשמם :

ד מ"ש כ"מ בין שמואל לרבא ובין הברייתא עד שסיים הברייתא משבשתא • מה
 כאמר בצ"ק דע"א שרבא למד כו' ותר"י למד מאו כו' • אלא כך דרך הש"ס
 שמליכו כמה פעמים שהאמוראים לא ידעו הברייתא דקאמר תנ"ה או כמ"ש
 רפ"ב דביצה ותנא מיימי לה מהכא כו' וכהנה רבות בש"ס • ומ"ש שמואל לא סרים ביד"ש פסול •
 שמואל על מחכי קאי דקתני פסול ובא לאשמעינן ההכשר • משא"כ הברייתא דדרך לשכות מה
 שכשכה במשכה רק מוסיף או מפורש יותר • ועוד כ"ל שבא שמואל לפרש יותר מריב"ב שאמר מי
 שאין לו אלא ביצה א' ה"ה ס"ח וכשר משמע שכולד כך לכן נקרא ס"ח • בא שמואל להורות שכל ביד"ש
 כשר :

ה מ"ש א ב

אגרת בקורת

ה מ ש

שהצרייחא ס"ל ע"י חולי כשר דומיא דממזר שע"י אדם דווקא • הא ממזר
 עיקר בריאתו ע"י שמים כמ"ש החוספת צב"ק דכ"ה ק"ו לשכינה י"ד יוס כו' אלא
 ז"ל דתחלתו הוא ע"י אדם • וא"כ פ"ד דתחלתו ע"י חולי מקלת • והעיקר
 ע"י אקרא ע"ש • רק תחלתו ז"ל ע"י א' אז הוא פסול • ולדעתו הוא
 להיפק :

ו מ ש

אם כאמר הפלוע הו"א כ"ש צ"א לפי שהי"ל שעת הכושר כדמצינו גבי יבוס •
 הא מפורש שם שזו הסברא לא מהני רק שמוכח דאל"כ אין לך ששה שכשרה
 ליבוס • משא"כ הכא דהכל תלוי אם יוכל להוליד כדאיתא שם בגמרא מדלא
 מנה בו דורות כו' ועוד דקאמר בקב פסול וכן במקומה מבשלה ועוד כהנה שם אם אינו מוליד פסול אע"ג
 שלא כזכר צפי' בפסוק :

ז מ ש

מכ"ל לרש"י דע"י רעמים וברד כשר כו' דבריו דחוקים ואין דרך רש"י בכך אלא
 פשוט רש"י דייק הלשון צ"ש כשר הול"ל ס"ח כמ"ל כמה פעמים א"ל שגם זה
 צ"ש • ועוד הלשון זה איתא בחולין גבי למקה הריאה צ"ש כשר • ושם
 ע"כ פירושו כן כמ"ש כל הפוסקים • א"כ ה"ה הכא :

ח מ ש

שהצ"י מסיק דכדעת הרא"ש מוכח בירו' • אגב ריהמא כתצו • ולא עיין
 ספיר שהצ"י לא כתב זה • רק הרא"ש בעצמו וכ"כ צ"ע • וכבר כתבתי
 בתשו' שמהירו' נראה להיפק :

ט מ ש

שר"ת הוא יחיד בהכשר צ"ה א' • הרי הרא"ש והראצ"ד כתצו כן • גם
 הרי"ל לא חלק עליו רק חשש לחומרא לפירושו בירו' דווקא של שמאל • אבל
 בתשו' כתבתי שאין דבריו מוכרחים • גם הרא"ש והג"מ ורי"ו וסמ"ג הביאו
 דברי ר"ת ולא השיגו בשום דבר • ואם לא הו' נראה בעיניהם למה הביאו •
 ועוד דברי העדים כשרים והרופאים מסייעים לר"ת :

י מה

שמהדר אחר דיעות להפסיקו עמו • הלא בתשו' ת"י צמ"כ צ"ב ובסי' ר"ב
 הסכימו כל המורים כן שלא להוליא אשה מבשלה • אף שכתב להזהירו כו' שם
 היה רק דעת הרמב"ם • אבל צ"ד לירק ג"כ דעת ר"ת וסיעתו • ועוד
 להאכזים האלה אי אפשר לומר להם כן בשביל צניהם וכמה רבים באשכנז
 ונרפית בודאי שבו ואת עדיף השב :

וזאת שכיח חשובת החסיד גר"ו

להארז בלבנון כו' :

הנה

מה שביקש אדם'ו להגיד דעתי הקלושה • בענין איש א' שניעלה ממנו ע"י רופא
 צ"ה הימנית אם להחיר לו אשתו או שיהא חייב לגרשה • הנה מה הראוי היה לקיים
 צ"ראוכי כערים ויחבאו • אבל עכונותו תרביני וחשקה כפשו לשמוע דברי תלמידו
 אכי מחויב לקיים דברו • ואין מסרבין לגדול כ"צ • וכ"ש אזה הרב לתלמידו בק' והשפל כמוני
 ולא להורות הלכה למעשה רק כדן לפניו בקרקע משללע"ד • הנה בגמרא חלקה בין כעשה צ"ש
 שהוא כשר ובין כעשה צ"ש שפסול • ואינו שנקרא צ"ש נחלקו הפוסקים שהטור כתב צ"ש רש"י
 והרא"ש ע"י חולי נקרא צ"ש • והרמב"ם מכשיר ע"י חולי דהוי בכלל צ"ש • וכ"ד הסמ"ג וכ"כ
 הרע"ב צפי' המשניות ולדעת הב"ח גם דעת רש"י כן וכן דעת הרמ"ה גם מהקנת הב"ח כהרמב"ם וכתב
 שהרא"ש הוא יחיד בדבר זה • ומה שעלה ע"ד מ"כר"ש ע"י חולי פי' שנימוק ע"י חולי אבל לא
 שכתרו הרופאים מכח החולי • הנה הוא מפורש בהרמב"ם והוצא צ"ש"ע וז"ל כל פסול שאמרנו
 בענין זה כשלא היה צ"ש כגון שכתרו אדם או כלב • או שהכהו קוף וכיוצא בדברים אלו • אבל אם
 כולד כרות שפכה או פ"ד או שכולד בלא ביצים או שחלה מחמת גופו ובעלו ממנו איברים אלו • או
 שכולד בהן שחין והמסה אותן או כרתן ה"ז כשר לבוא בקהל שכל אלו צ"ש ע"כ • והנה ה"מ לא
 צ"אר מולא המקום אבל מפורש כן בירו' ע"י שחין הוא צ"ש ע"ש • והנה מה שסיים או כרתן ע"פ
 פירושו שהחולי גרם זה שכתרו הרופא • ועוד מהיכי תיתי להרופא להצריח אם לא שכתפשה
 החולי בצ"ה • והראיה שבה יסתלק החולי • ועוד שגם מהרישא מוכח שכתרו אדם דומיא דכלב
 או קוף שנטלו בעת בריאות האדם אבל לא שהחולי גורם • מכ"ש צ"ד שהעיקר החולי היה רק
 בהצ"ה • גם הרופא אמר שכבר התחיל לרקוב ובמעט ימים היה ברקב הכל גם השני וגם הגוף היה
 כפסד • א"כ אין חולי גדול מזה • ועוד לדעת ר"ת שפסק הלכה כריב"ב שמכשיר צ"ה א' בכל
 ענין אע"פ שהרי"ל לא הסכים עמו כ"א בניטל השמאל ונשתיר הימין • אין לו ראייה מוכרחת •
 רק שמוסוף צפי' הירו' ונעה לחומרא • אבל יותר נראה אידך פירושו שלימין שנשאר א' שלימה או
 שניטל בפעם א' שסברה זו כתב ג"כ לדעת גמ' שלנו הר"ת וש"ס • אבל החילוק בין ימין לשמאל לא
 כזכר בגמ' דידן • ודוע מ"ש הרי"ף שלכן פוסקים תמיד בגמ' דידן כגד הירו' באשר שהיא אחרונה
 נראו

וראו סדרת הירו' ולא הי' נכון צעיניהם • ועוד שגם התנאים לא הזכירו מזה החילוק ואיך יכריע האמורא בדבר חדש הא אין הכרעת שליטת מברעת כמ"ש בהרבה מקומות שפירש"י תמיד כיון שהראשונים לא עלה על דעתם סברא זו והסכים כן החוס' והרא"ש • ועוד כ"ל שדעת הרמב"ם מוכרח שפי' חולי מיקרא בי"ש דאיתא בירו' אמר רב אסי שמעתי הלכה כר"ב בריב"ז אמר רב אמי לא היה רב אסי שמע מן בר כש זעיר שמואל אמר אסי יבוא לפני בעל ביצה א' אמי מכשירו • ויש לדייק למה קרא שמואל בגד ר"א ור"א בר כש רב • הא איתא בב"ק ד"פ שר"א היה גדול משמואל מכ"ש רב אמי אלא שהיה גדול ברפואות ויודע שהוא מוליד כאשר העידו ג"כ ר"ת ור"ש הוצא בסמ"ג • גם בדורינו הרופאים וכמה בני אדם מעידים שיוכל להוליד • הנה חקרתי ושאלתי את פי רופא אחד מומחה ומפורסם והיה זקן פ"ג שנים והסיח לפ"ת • גם אמי סבבתי בשאלות אחרות עד שבאנו לדבר זה וא"ל שרפא לערך מאה אנשים נימולים וערלים ואמר שאינו מוכרח ליטול בכל פעם הביצה רק לפי ענין המכה גם להיות לו מנוחה לעולם • אבל לפי שעה יוכל לרפאותו בלי נטילת הביצה אבל כולם הולידו אח"כ וסיפר לי מעשה בגוי א' עשיר ואוהב יין וכשא' גויה שכיית מכווערת והרבה בתשמיש עד שנוולת חמימות גדול בביצה ונתקלקל והולך הוא ליעלו וכתרפא ואח"כ חזר ושתה יין הרבה והוליד כמה בנים והיה כמה מניקות ושפחות צדיקות וכוונן כמעצרו ואמר כולן פה א' שממנו נחשבו • גם אמר לי שגא' לידו שטבל ב' ביצים וא"ל לא הוליד גם כפלו שער זקנו וכשתכו בפניו וצקולו כקצה • אבל ביצה א' לא נשתנה בשום דבר • ואמר לי העעם כיון שכרכת ביצה א' וכשתמו הוורידין הרגילין להמשיך שם מהצטן כי כן דרך הרפואה למעלה בהצטן שם נשתמו וא"כ כל הכח הרגיל להמשיך שם נמשך עכשיו להחאת ויש לו כח פלים וכן בכל האיברים שהם זוגות שייך כזה וכראה כן בגמרא דחולין דס"ט דקאמר פשיטא דמבלבל זרעיה דאל"כ סומא יוליד סומא כו' • גם יש ליישב החילוק בין נפצע לניטלה • משום דכשנפצע עדיין הולך הכח עד למטה במקומה ושם לא יוכל להועיל כיון שנתקלקל • אבל כשכרכת כשאר הכח למעלה ככ"ל ופנה לה דרך אחר ככ"ל • אבל הוא אמר לי שאין חילוק • גם א"ל שאין חילוק בין ימין לשמאל שהכוחות שוין בכל דבר ככ"ל • והכל תלוי בלדה כדאיתא בגמרא וא"כ מה לנו להכחיש החוש • ואע"פ שכתב הרשב"א בענין ערפות ב"ח אפי' הוא חי אין לנו לזוז מדברי חז"ל • מכ"מ כל מה שאפשר לדחוק ולהשוות פסקינו עם דעתם של הרופאים יותר נכון הוא • וזה הכריח להרמב"ם שנטה מדעת הרי"ף שגראה מדבריו שלא קרא בי"ש שרק הכולד מומעי אמו שכתב ארי' אמר שמואל פ"ד בי"ש כשר אמר רבא היינו דקריין פלוע ולא הפלוע וכו' משמע שדברי רבא הם פי' לבידי שמים וכפי' קצת פוסקים ראשונים • אלא דהרמב"ם היה חכם ברפואות גם אפשר שראה מעשה כן שהולידו לכן כל אלו הדברים בכלל בי"ש וכ"כ הרשב"א בחידושו פ' הערל שראוי לשמוך על דברי הרמב"ם בזה כיון שהוא מגדולי הרופאים • גם הכי' לירף זה שהי' חכם גדול ברפואות • וכ"כ הרמב"ם צפי' משניות שפלוט דכא' קרא שכל חולי שיתחדש בכלי הזרע ממה שיתחייב חכמת הטבע שהוא לא יזרע בהן ה"ה פסול עכ"ל • הרי שתלוי הכל בחכמת הטבע • כלל הדברים כדאי הוא ד"ת ור"ש שמכשיר ביצה א' בכל ענין הן של ימין או של שמאל שלא להוילא אשה מצעלה • גם הכי' כתב שהראב"ד והרא"ש ס"ל כן וכ"כ בתשובת בן לב סי' צ"ב שאין להוילא אשה מצעלה • אע"פ שהשאלה היתה בניטלה השמאלית • אבל בתשובתו נראה אפי' הימנית וכ"כ בחשו"ת סי' נ"א צ"א שכרכת ע"י חולי העמרה שיש לשמוך על הרמב"ם שלא להוילא אשה מצעלה • גם בסו' כ"ב ובסו' ריא' הסכימו כל המורים כן וכוונתו על א' שגידהו לגרש שעשה שלא כדון ע"ש • ועוד שפסק רמ"א צריש אה"ע שבזמן הזה אינן כוהגין לכוף בענין זיווגים לקיים פ"ו ואע"ג שהוא מ"ע דאורייתא וחמורה מ"ע זו עד שהיו רוצים להענישו לחוקי' המלך בעוה"ז ובעוה"ב אע"פ שהיה לו קצת טעם • גם התירו חז"ל לשחרר עבדו ולדחות עשה אע"פ שאינו מלווה על פ"ו ורק לשבת יצרה • ואע"פ שסיים הרמ"א ובלבד שלא תהא אסורה עליו הא כתב בסו' קנ"ד היכא דאיכא פלוגתא דרבנותא אין לכוף ליתן גט כו' וצ"ד יש דיעות להכשיר • ואתמוול כי יעבור כאמר לי שיש כאן אנשים שניטל ביצה א' ויש להם בנים וא' מהם ה"ה כ' ושלחתי אחריו וא"ל איזי גופא דעובדא היכי הוי וא"ל כשהיה צן עשר שנים הי' שבו עמו כער גדול א' ואמר לאביו שבנו איצק יש לו שבירה והוא שבני מעיים כפלו לתוך הכים אבל הוא לא הרגיש בעצמו שום דבר של צער ושאל אביו את הרופא ויעץ לו שיכרתו וכן כפתו אותו וחתכו למעלה בצטן וכטלו בידו הבני מעיים גם הביצה הימנית וחתך הביצה הימנית ואח"כ כהרפא עכ"ל • והנה זה האיש היה לו שתי נשים וזאת השלישית גם י"ב בנים • ובשעה זו צא אלי פלוני אלמוני והעיד לפני כשהי' בן שמנה שנים היה לו שבירה והרופא כטל ממנו ביצה הימנית וכשגדל וראוי להכשא שאל לכמה רופאים מומחים אס ראוי להוליד ישא אשה ואם לא למה לו אשה • והשיבו כולם שאל ידאג מזה שיהיה לו בנים ולא עוד שחשק תאוותו בשעת תשמיש יהיה לו יותר משאר אנשים צאשר שכח של שני ביצים צא לו בביצה א' גורם לו התאוה ביותר • וכן עשה כשא אשה חזת השבייה ובכל שנה ושנה יש לו ולד א' וכמוהו י"ב שהוא בעל כח ויפה תואר ובכל גופו בריא יותר מהרבה צ"א • וא"כ לדעת אמ"ו נר"ו זה בודאי אינו ככלל בכלל חולי דהא כמה אנשים למאות ולאלפים עוברים כל ימי חייהם שיש להם שבירה כזה ואין להם שום צער וכאן רק ויחברו להם חגורות חזק כל ימיהם • ולדעתי אפשר שגם זה נכלל בדברי הרמב"ם • ומוכרח אמ"ו לכוף תיכף לגרש אשתו ולהכריז על בניו שהם ממזרים • ואפשר שיש עוד כהנה אנשים ועדיין לא חקרתי בזה • גם חתכי פ"א שיש א' בק"ק

אגרת בקורת

פ' כן ויש לו צנים • ונהירא כד הוינא עליא בק"ק פיורדא שבא שם רופא מומחה לפי שעה וכברתו
אכסים ובחורים והעיר מלאה חבמים וסופרים ולא נשמת פולה פה ומפנף לחוש לשום איסור • וא"כ
אמ'ו עלה בדעתו ללחום מלחמת ה' על איש א' וילא על מאות ואלפים ומשפחות בישראל כי במדינות
אלו שיש הרבה רופאים שכיח דבר זה • אחר כותבי זאת עיינתי בירושלמי מוזכר כדברי ופירושה
בהרמב"ם וז"ל הרי שעלה חטעין מי מחכך בה או מסיית והרי הוא צדי אדם כמו שהו' צדי שמים עכ"ל •
וקשה למה אמרו וה' צדי אדם למה נקרא זה צדי אדם הלא נעשה ממילא מהחולי • אלא ה"פ
שא"כ נכרת צדי אדם • מ"מ כשר שתחלתו היה צי"ם • ולכן הוסיף הרמב"ם או כרתו מה שלא
זכר שם אלא להודיע שזה פירושו של הירושלמי • גם בתשו' תומת ישראל סי' כ"א וכ"ב ורי"א שהיה
מעשה שנכרת העטרה ע"י הרופא וכל החכמים קראו זה ע"י חולי כיון שהחולי גרם זה • ועוד איך
יעלה על דעת הר"ש ע"י חולי שכימוק מעצמו נקרא צדי אדם כיון שאדם לא נגע בו • אלא ודאי איירי
שהרופא ברתו א"כ • שהרמב"ם הלך אחר העיק' והרא"ש אחר הגמ' • והכרי' שם בתשו' לסמו' על הרמב"ם
דדעבד כגד רש"י והרא"ש • אבל הם לא ראו' ה"ב"ח שהכריע בצדיות שאין דעת רש"י לכן גם בתשו'
הג"ל כתיב שמאל צד י"ן כתוב בהרמב"ם וכבר כתבתי שפורש בירו' כן • והרא"ש שכתב ששמע
צירו' כדצירו' לא האיר לנו המקום • וכלן דקדקתי מוכח בהרמב"ם • ואפשר שהרא"ש ראה
בהרף עין שכתב הרי הוא צי"א כו' ולא דקדק היטב שסיים כמו שהוא צדי שמים • וראיה להרמב"ם
בגמרא קאמר פלוג דכא דומיא דאמזר מה אמזר ע"י אדם אף פלוג דכא ע"י אדם • וקשה הא
אמזר עיקרו ע"י שמים וכן יש דיעה בירו' • אלא ש"מ שהכל הולך אחר ההחלה ותחילתו היה ע"י א'
א"כ ה"ה להתיר תחילתו ע"י חולי נקרא צי"ם • ועוד בגמרא רחולין דכ"ה גבי למקה הריאה צי"ם
כשרה ובי"א טרפה • ופירש"י מקול רעם וברק נקרא צי"ם ורמב"ם צפי' המשניות כחצ"ג ע"י
חולי • ושם ע"כ ל"ל כן דהיאך אפשר לקרות ע"י חולי צי"א • וא"ל ה"ה הכא דבחדא מחתא
מתחילהו בגמרא בסתמא ולא פי' כלום מה נקרא צי"ם או צי"א רק סמך על המבין • א"כ שניהם
שוין בפירושים • וכלע"ד שזה כוונת רש"י לאן שפי' צי"ם ע"י רעמים וברד כו' שלכאורה הוא כגד
הסברא שבצביל זה יפסידו הביצים או שאר איברי זרע • ובאמת הרמב"ם לא הזכיר זה אלא שרש"י
תפס פירושו שם • ושם שייך שפיר שבא מפחד וכדומה • הכלל העולה מדברינו להלכה בהרמב"ם
וסייעתו ע"י חולי נקרא צי"ם כמ"ש הר"ח שהרא"ש הוא יחיד בזה • וגם כתבתי לעיל שראייתו
מהירו' נראה להיפוך • גם אם היה דעת רש"י כן כבר הזכירו הפוסקים שיותר נגד פוסק א'
מלדעת רש"י שהוא פרשן ולא כתב דבריו להלכה • ועוד שגם הרע"ב הוא פרשן גם כחב הלכות
והוא כנגדו • גם כתבאר לעיל שיש לסמוך על ר"ת וסייעתו להכשיר בעל ביצה א' בכל ענין הן ימין
הן שמאל אפי' שלא ע"י חולי • ואפשר שכל הנכרתיים מפני השבירה נקרא ע"י חולי באשר שהשבירה
גרם זה וכשר גם להרמב"ם וסייעתו • ועוד כ"ל דראיה לדברי ר"ת בדבכורות פ"ו מכה מומין בבהמה
אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה א' כו' וצ"ז כל המומין הפוסלין פוסלין באדם כו' וא"כ אין לו ביצים
או אין לו אלא ביצה א' זהו מרוח אשך כו' הא כבר הזכירו בבהמה • וא"ל כמ"ש הרמב"ם שם להודיע
שזה הפירוש של מרוח אשך • דא"כ לא הי"ל להזכיר ביצה א' דהא זה אינו נכלל צפי' מרוח אשך
כמ"ש הת"י שם • וע"כ לא איירי בביטלה צדי אדם דהא פסול לבוא בקהל • מכ"ש שפסול
לעבודה מק"ו משאר מומין • ועוד דהא מסקינן בגמרא דפ"ד כהן מותר בגיורת משום דלאו בקדושת'
קאי וכ"פ כל הפוסקים • א"ל דמיירי צדי שמים וא"כ דבר קושיא לדוכתיה למה לאשמועינן
ביצה • אלא ה"פ אין לו ביצים צי"ם או אין לו ביצה א' צדי אדם • שזה מותר האדם מן
הבהמה שראוי להוליד ביצה א' • משא"כ בבהמה ואם הוי מוס • ש"מ דכשר לבוא בקהל •
והא דסתם התנא בבהמות שפסול היינו כפ"ע כמ"ש הר"ת • וא"כ לא די שלא להוילא אשה מבעלה
אלא אפי' שלא למחות בפניו לישא אשה כיון שיש לו סמוכה גדול • אכן זה יש לספק אם בא הפני
לשאול כרת מה להורות וגיורות לא שכיחא במדינותינו כיון שפ"ו מצוה גדול ככ"ל גם העידו האכסים
והרופאים הג"ל שיש לסמוך להתיר לכתחלה או לשו' שיש לחוש לשאר הפוסקי' ככ"ל גם מי שיש לו שבירה
ודוה לרפוא ע"י חיתוך ככ"ל • אם יש להתיר לכתחלה ואע"פ שיוכל לשמור עצמו בל"ז כמ"ש ל'
מ"מ בא לו לפעמים סכנה כידוע לכל • אבל אחר הרפואה הוא כשאר כל אדם ע"ז צ"ע סיון תנ"ל

הקצב :

עד כאן הגיעו דברי איש חסיד כר"ו הג"ל ככתבן וכלשונן כהוייתן
ולא נשתנו כל עיקר מזרייתן • (רק שכשמשם האיש הכרות הג"ל
בראשונה בכתב החסיד ונקרא בשמו וכינויו באוסן שכיכר לכל •
ואכחנו הנחנו מקומו פנוי • מטעם שזכור באגרת הביקור) • ועל דיו
החזיק ח"א בחבל היתר • ותמכו בסיפורים ודברים אשר לא
יאותו להציגן מפני ציטול בה"מ • ואעפ"כ מחוך דברי תשובה
המבקר אתה למד • שגם הוא הגל הביא מבחירת ליונו ולבינו טעמו
בו לא עמד :

וכשאל

אגנת בקורת

ד

ונשאל הדבר לחכם שיחיה לעיין במילי דמיעקר • ואחר כהדרים לבקר :

שאלה

איש א' שחטכו לו הרופאים ציגה א' מחמת שבדבק בה צרעת ממארת ונגע קשה ונפל בחולי של סכנה הכקרא (קאלטי בראנד) ר"ל • ויש לאדם זה אשה ובנים • אם חייב לפרוש מאשתו כדין פלוש דכא • יורכו נא ויגלה דעתו הרחבה להלכה • לפי שנחלקו כאן לשתי כתות אוסרין ומתירין זה אומר בכ"ה וזה אומר ככ"ה • ע"כ בחסדו ישמיענו שורש דבר ואקוה שיוציאו מן המצוה • ושכמ"ה מאלהיו ישא ברכה :

וזהו תשובת הכות"ב המבקר • לקיים דברי חכמים כדרבונות כמסמרות לטעת ולא לעקר :

תשובה

קשה בעיני להזקק לדבר ולהדרש לבקשהך הפעם מכמה טעמים • וביחוד מלד הנושא עצמו שהוא דבר חדש (עם היותו פשוט מאד בעיני) וחמור שיש בו אחריות גדול מכל דבר באשר הוא איסור של תורה • ונגד זה דבר גדול הוא להוליא אשה מבעלה בעל רחמן • וקטין גירושין או אפי' פרישה גרידא • יש בה משום ציעול פ"ו לאיש ומגיעת עוכה לאשה • ונפרט אחר שדעתי נוטה לאיסור מוחלט • ולא לאוקמה בקי"ל לתא שאילתא דלא ליקרולן צי דינא שריא דשרו עורבא • על כן אוי לי אם אומר פן לא יהיו דבריכו נשמעים להחמיר • כדרך רבים מלומדי זמננו שאינם מודים על האמת וכמלא שם שמים מתחלל כי תלא אש ההצעה לחלק בא' אחד וליבא • אוי לי אם לא אומר ותיפוק מנה חורבא • כי תורה שלמה היא ואין חולקין כבוד בלא פרושי מאיסורא • מ"מ אין לי עסק בדבר להורות הלכה למעשה בהאי תיגרא • אפי' להיות סני"ף לאריות בין להקל בין להחמיר לא כיחא לי לאמטויין שיבא מכושר"א • אף כי במקום הלז שיש כאן זקן ויושב בשיבה כבוד הה"ג האב"ד כר"ו ועליו מוטל הדבר להיותו מרא דאתרא • מה לי לתלות דינא באתר דמרא • וסיה' עם השופט אשר הסכימו עליו מ"ה שלא תלא תקלה מתחת ידו להחזיק במעוז הדת ולגדור גדרה • ואם באנו לדון אחר בית דינו כריכין אנו לדון אחר כל ב"ד וב"ד שעמדו לישראל משבטלו סמוכים ודייני גזרה • אכן להלכה בלבד אמרתי עם הספר לגלות דעתי העכירה והחסרה • ולבד הדבר בס"ד ע"פ התלמוד ופוסקי הלכות כראוי בקצרה • ומהש"ת אשאל עזרה :

ונציע מה שיש ללמד להתירו לזה הית"ר לבדו • ולכל א' תשובתו בלדו • ואען ואומר דבר ידוע הוא שיש שני צדדים להקל לכאורה בנדון זה **א** הוא דעת ר"ת דפסק כר"י בר"ב בן ברוקה דמי שאין לו אלא ציגה א' הרי הוא כסרים חמיה שכשר • ופירשו בתום דבידי אדם קאמר • ועליו דעת החולקים ואומרים דבידי שמים דווקא מיירי • **ב** היא דעת הרמב"ם לפי מה שחשבו רבי' דס"ל ע"י חולי בכל גוונא מקרי בידי שמים • ונחלקו עליו ג"כ רבי' וגדולים • ואמנם לדעתנו חסדו לרבינו משה ז"ל בדבר שלא עלה על דעתו כמו שאבאר בעז"ה"ת • כי לא יצאו ידי חובת ציאור' דבר זה כלל • וממילא דבר כלמוד שאין בכל א' משני דרכים הללו מה שישפיק להכשירו להלז לצוא בקהל • וכל שכן שלא צדקו משפטיהם יחדו • כי לדברי המתיר בזה אוסר בזה • וכן להפך • ואי אפשר לזווגם כלל כמ"ש בס"ד • ולא יעלה על הדעת לעשות מעשה באיסור תורה כקולי דמר וקולי דמר דפליגין אהדדי • ואצ"ל לפי מה שנעשה אכחכו שלום בין הפוסקים שלא יהיו חולקים במחלוקת רחוקה וכת האוסרים יהיו לאגודה אחת והיו לאחדים בידי •

ונשיב על ראשון ראשון ראשון וכאמר דבר פשוט הוא שעל דעת ר"ת הנו' אין כאן סמך להחיר • מלבד שחלוק עליו שכנגדו הלא הוא עמוד הכוראה אשר בית ישראל כשען עליו הרמב"ם ז"ל דפסק להדיא להפך • וכבר נמנו ורבו עליו גם שאר גדולי ישראל ודחו דבריו וראיותיו • והם רוב בנין ומכין כמבואר בכ"ו והה"מ • וכן היא הסכמת הש"ע • הרי על כרחנו אף לשטת ר"ת והתוס' ברור הדבר שזה פסול הוא • דהא לא מכשרי אלא בנחתכה אחת שלמה דווקא • אבל כפצעה מתחלה אפי' א' • גרע עפי' כדכתבו בהדיא •

אגרת בקורה

בית דעת סוף וזו שכבר נתקלקלה תחלה מחמת מלה וחבורה שאינה חוזרת • אין לך פגיעה גדולה מזו • וידון
 שהיקר נשילת כקצב וכחסרון ג' כ' • כדקיי"ל בהל' טרפות ובכל דוכתא • דכל שהבשר רע וכרקב פידון כקוב
 צינה א' ביד'א וכחמר • ושוב אינו חוזר להבשרו • דומיא דטחול דאייתו התו' לראיה • א' כ' דון מנה מה מחול
 שאין זה ענין משקיב באיסורו אפי' ע' חולי • שוב אינו חוזר להבשר ע' כעילתו כל עיקר (כדלמדין ריש פ'
 בהמה המקשה דטרפה לית לה תקנתא) אף בכדון זה אין לו היתר עוד • וכן משמע כמי מההיא
 דייקב הגיד שזהו פסול החוזר להבשרו • זה ותו לא • ודשייליכן בגמרא למעוטי מאי ולא משכינן
 למעוטי כיטלה ביצה א' אחר שניקבה ונפסלה • היינו משום דקיס ליה לתלמודא דהלכה כת' ק' דלא
 מפליג • וס"ל אפי' כיטלה רק א' שלא מחמת מכה דפסיל • וכ' שבת דאפיסילא לה ביצה
 חולי ע' ע' דתו לא הדר בריא ע' כעילתה • ושמע נמי מהא דסוגיא דתלמודא דידן דלא כר' •
 מרעמו • ותיבנתא כלפי כנאיה דר' דפסיק כוותיה • דאי הכי תיקשי מאי איצטרך למדחק
 וכפרש' ולשונו למעוטי קרום שעלה מחמת מכה בריאה • כוקי מיעוטא באחריה (אף ש"ל) מיהא ודאי אף לשעת החום
 מבואר יפה כה' ג' מיפסל ותו לא מתבשר • ומה לנו לדרך דחוקה מן המוד' יעים לחוץ כרי פשיע' קלה •
 ובהכרח שכן וקרוב הדבר מאד במקומו כדאיתא הכא בגמרא דידן ודכני מערבא דימוקו ואפי' א' פסול וכמ"ש
 הוא ולא בסמוך • והכי מוכח נמי ממה שפירשו לשון הירוש' ובלבד שלמין שזריך שיהיו שתייהן שלמין • ואם
 איתא הא משכחת לה כמי בחדא שלמה שכארה • אע"ג דההיא דכיטלה היא חסרה וקוצבה מקודם •
 אלא ודאי כדאמרן • וכן מפורש עוד יותר במרדכי דאליבא דר' תימוקא ביצה א' הכי היא כנפיעה •
 דכל הפסולין שמנו כאן דין ביצה א' • כשתייהן גס יחד • בדמפרשא מחני' וברייתא דהדיא •
 וכן כתבו התו' גבי יקבו • וכקטו לחדא והוא הדין לאיך • דאע"כ רוכלא ליזול וליחשוב דלשון
 רבי' דידהו לאו דווקא • ובאמת בירו' איתנהו לכולהו בלשון יחיד • והכי איתא התם לא סוף
 דבר כנפיעה אחת אלא אפי' כימוקא כו' • ופירוש כימוקא בכל מקום סתמא מחמת חולי • והכי
 דייק נמי פירש' כאן בתלמודו גבי כימוקו דמחמת חולי הוא ופסול יע"ש • ומוכרח הוא בודאי •
 דאלת"ה היינו כימוקו היינו כפיעו • (ועמ"ש עוד לקמן) ועל כרחו היה צריך רש' לפרש והוקטנו •
 ולא שכימוק כולה • דא"כ מאי אפי' • הא תני ליה יקבו • ק' ליימוק • והיינו כמי
 דקמפרש רש' תו אפי' חסרו כל שהו • דהא ודאי ליכא למיעטי ולפרוש' כמי אכולה ביצה • כיון
 דקבעי לאשמועינן רבותא בכל חדא • אלא לא נצרכה אלא לשיעורא • למימרא דעשהו חסרון
 פוסל • ועוד עין בעין נראה שהתוס' מודים לפירש' כמה פעמים דמולי כידון כסרים בידי אדם
 דפסול כמ"ש לפנינו • שהרי שתקו לו בכל מקום • שמעת מכה דבשיטתיה קיימי בהא • וכל
 זה פשוט מאד אין מהראוי להאריך בו • שדעת התו' היא בנחמר ממנה כל שהו תחלה ע' מכה
 וליקוי של חולי ארך שהוא • פסול ואין לו תקנה בביטלה א"כ • אדרבה פשיטא דמיגרע גרע
 מוצא ולא עלווי עלייה בנטילתה • דנטולה אחת בידי אדם מיהא חדת היא • שתכשר יותר
 מכל הפסולין הנכזרים • אף שיש קצת דמיון מטחול לפ"ד התו' • וגם יש להביא
 לו עוד חזר מבכורות כפגם הזובן אצל לא כישל • דכישל עדיף מנפגם • אף שיש לדחות •
 אף שיהיה עכ"פ חידוש הוא ודאי • ואין לך צו אלא חידושו • דדוקא נטולה לחוד שלא הוצרכה
 צפירוש לאיסור • יצתה מן הכלל לרוב דבר חדש לדעת התוס' • הצו דלא לוסף עלה •
 דמאי רבותא למישרי בה כמי פסול דכימוקא או חסרה כל שהו • דאיתני בצרייתא להדיא ובשני
 התלמודים בלי חולק • והשתא ודאי מיגרע גרעה מוצא זה מושכל

ראשון :

מעשה

לא נשאר בכלן שום סעד להחיר מטעמו של ר"ת וסיעתו • אפי' יצאה צ"ק
 לפסוק כמותו • וגם השווו בכך כל חכמי ישראל והודו לו • לפי שדבר
 ידוע הוא שחולי רע של ק' צ"ב צ"ב מיכן אוכל הבשר ושדי תיכלא בצולה • ולכן
 אין לו רפואת תעלה"אם לא בכריתת האבר שדבצק בו • דגרע ודאי מכימוקא סתם • והרי א"כ
 האיש הלזה כבר נפסל בטרם חתכו ממנו • ובמה יחזור ויכשר וכ' ש"ס היתה ביצה ימנית אותה
 שניטלה • (כי השואל העלים מאני ולא הגיד לי • כסבור הוא שאין נפקותא בכך • וכן הוא
 באמת בכדון כזה אין חילוק על דעתי • אף אם אמנם לא דבר רק הוא • אבל סוד ה' ליראיו
 ולא שקר כחלו אבותינו ורז"ל • ועיין לקמן בתשו' אל החסיד) דלדעת ר"תו' ופירושו בירו' (והוא
 הצרור בלשון ודאי) צ"ל של ימין דוקא • ולא מכשר אלא בביטלה שמאלית • וכדצרי' ודאי ראוי
 להורות אף לשעת המתירין בעל ביצה א' בכל ענין שניטלה • כי לא יתא' אלא ספק באיסור של
 תורה • הולכין אחר המחמיר • וספיקא דאורייתא לחומרא • ואם כך הוא מי כשירכו לזה
 רצו צנין ומנין אפי' בדרך ס' דגם לדעת החום • כ"ש אחר שרוב חכמי ישראל הגדולים המפורסמים שבפוסקי
 שנסוקי הלכו' הלכות חלוקים על דעת ר"ת הכו' • הלא הם בה"ג והר"ף והרמב"ם שלא חששו כלל לצדדי היחיד
 שרבוני' דברייתא • ופסקו דכל בידי אדם פסול אפי' בחוט ביצה א' שנפסק • וכן היא דעת הרמב"ן
 והאחרוני' אחריו • והרשב"א והריטב"א והה"מ וזולתם זכר כולם לצרכה • וכן קבע מסמרות בהוראה זו בעל הש"ע
 בעל הבה"ה ז"ל הבא אחר כולם ועליו סומכין האשכנזים בכ"ת • כתב בפירושו שראוי להחמיר
 כדברייהם שהם רוב צנין ומנין אע"פ שיש מקילין • הרי שהביא דעת היחיד וביטלו • לומר לך
 שאל יבוא אדם ויאמר כך אני מקובל • אומרים לו כדברי איש פלוני שמעת ולית הילכתא כוותיה •
 א"כ

א"כ מאן ספין מאן לקיע להכריע עוד כדעת ר"ת • איצרא לענין פיסקא דריבא לא צריכינן כולי האי • דהרי כבר הוכחנו במשור דאף לר"ת ודעמיה מיפסל הק גברא :

השתא

ניחוי מאי חיליה וכחא דהתירא אליבא דרמב"ם • וכדון מתחלה ג"כ על פי הגמא הסוגרים שדעתו ז"ל היא שכל חולי כידון כבידי שמים • אפי' אירע חולי פרטי ומכה באיברי ההולדה עד שנפסדו לגמרי • הרי הוא כשר • כפי מה שחשבו קצת לדעתו הלקוחה בהשקפה ראשונה • ולו יקי בן ככל אלה לא מצאנו עזר ותרופה להאיש הלזה להכשירו דעד כאן לא קאמר הר"מ דמכה ושחין אינן פוסלין • אלא בשלא חלו בהן ידי אדם אחר זה • אבל כל שנכרת בידי אדם • אע"פ שתחלתו באכוס מכה וחולי ושחין • אין ספק בעולם דפסול הוא מכל מקום • אף לדעת הר"מ ששפתיו ברור מללו • דדוקא ושאר יתא בשנפסדו ע"י חולי ושחין שהמסה אותן וכרתן • שאין במשמע לשון זה אלא שמעמאן ומאליהן הפוסלת וזה בטלוי וכפסדו מחמת הליקוי והשחין ששלט בהן עד שהמוקו ונתקלקלו • או נפסדו ובטלו ע"י אליבא דכ"ע חבורות פלע מעמאן לא זולת • ואי אפשר בעולם לפרש באופן אחר לשון המבואר תכלית הביאור :

ועוד

הרע שכן הוא דבר הלמד מענינו ובמה מלינו • שהרי חייבה תורה במסרס אחר מסרס • והוסיף הר"מ ז"ל לבאר שאפי' כותק רק א' מחוטי צינים אחר שכבר נכרתו באיזה אופן שיהא בידי אדם או בידי שמים הרי זה לוקה משום מסרס • (ומ"ש שחייב על כתיבת חוטין • הכי מוכח בהדיא בגמרא דבכורות דכתוק וכתוק קתליין וכפירש"י שעדיין מעורין קצת ותלויין בכיסין) והשתא לאו ק"ו הוא אם כותק וכותק דקרא • דאין כרותין לגמרי וביאור דברי כדפריש"י • ואכתו אית בהו קצת חיותא • כדאמרינן בביעי משילתא • אפי' הר"מ באיבור אסור וחייב • הכורת וכוטל צינה ועוקרה מכל וכל • לא כל שכן שלוקה אף אחר שנכרחה דמסרס וניתקה • ועדיין מחוברת בכיסה ונרתקה • א"כ דון מנה לאיסור צינה בקהל דמיתסר כמי צכה"ג • גם הדבר מוכרע מעמאן ומוכרח ממקומו • כי מאחר שנעשה בכך סריס בידי אדם שאסרה תורה • אפי' היה כבר סריס בידי שמים • ממילא שהוא ג"כ שפסלתו תורה לבוא בקהל • מכיון שנעשה בו מעשה סריס ע"י אדם שעליו הקפידה תורה וזה דבר ברור • (ועיין מ"ש בתשובתי על פסקו של הרב המורה נר"ו שם הוספתי לקח טוב בעזה"י) הא למדת שלדברי הכל זה פסול גמור בודאי :

ואצ

לומר לדעת הפוסקים החולקים (כפי המדומה בתחלת העיון) על הר"מ • ומפרשים הירושלמי בהפך (או שלא סמכו עליו בזה דחשמע להו דתלמודין לא ס"ל הכי • ואף הם כת גדולה מאד כוללת כמעט כל חכמי ישראל המפורסמים היושבים ראשונה במלכות ההוראה • הלא מכללם הרי"ף ששתק מחידוש זה • ולא זכר רק פלוגע בידי שמים דמעיקרו כי דוקיא דרבא • ולא שם לב לזכור היתר חולי ושחין • עם שמדרכו ז"ל להעתיק כל חידושי הירושלמי • במקום שאינם מתנגדים לשטת תלמודנו • וכן היא ודאי דעת רש"י ותו' כאשר ראת למעלה • וכ"ד הר"ש עמוד בהוראה ובעלי הש"ע סוף הוראה • והיא ג"כ דעת הפוסק הגדול הרי"ז שרוב דבריו סולת כקיה • ומלבד אלה כמה גדולים ומחברים שא"צ לזכרם) וגעמס וכימוקס עמס כמו שאבאר בס"ד דלא מיקרי בידי שמים אלא הנסחרס ממעי אמו שחשש כחו מחמת חולי שפסע בכל הגוף עד שמחמת זה נעשה סריס • משא"כ ע"י מכה ושחין מיקרי בידי אדם לדידו • והכי נמי מסתברא כדבעינן למימר בס"ד • דאליבייהו פשיטא דאפי' לא חזר וכחתך בידי אדם • שפסול ועומד הוא • וכל שכן שלא הוכשר כשהלנו בו ידי אדם ג"כ וכמ"ש לעיל בדעת התו' • והיא היא דעת רש"י כמ"ש גבי כימוקו בהדיא כדלעיל • ועוד דבהדיא מפרש פלוגע בידי שמים ממעי אמו או ע"י רעמים וברד • הא בגוונא אחרינא לא מיקרי בידי שמים :

ולכאורה

נראה מדברי רש"י דאפי' כסחרס מעמאן ע"י חולי איך שהוא אחר שכולד • כמי מיפסל • דלא מכשרינן אלא דווקא הפלוגע מעיקרו • דהיינו ממעי אמו • א"ע"י רעמים דההוא ודאי בידי שמים מיקרי • ואין להקשות לפ"ו דברי רש"י מדדיה אדידיה • דהא אמילתיה דר"י בריב"ב (דע"ה סוף פ"א) מפרש דסריס חמה ע"י חולי הוא • דאי משום הכי לא קשיא מידי • דע"י חולי כל הגוף ומצטנן אמו קאמר • לאמיקי חמר צינה א' דר"י בריב"ב • דלאו מחמת חולי הוא • שהרי אותו סריסות לא בא לו ע"י חולי גופו וחלישות כמו ונבורתו • כי א"ס ע"י חסרון אבר מכלי הזרע • בין שיהא לפוס ביחש הסירוס דמי שאין לו אלא צינה א' ב"ש או ב"א • ומשו"ה נמי לא תיקשי מהא דפירש"י גופיה צפ"ב דיבמות (ד"כ ע"א) דסריס אדם שבידי אדם נסחרס ולא ע"י חולי • ולא תידוק מכה דס"ל ע"י חולי לאו סריס אדם הוי אלא סריס בידי שמים הוא • וכשר • דהא נמי לאו מילתא היא דלא קבעי התם אלא למעוטי חולי דממעי אמו שנחסר ממנו כח גברא בעבעו והעקר בתולדתו • דהוא ודאי בידי שמים • וכקא מילתא פסיקתא • דבידי אדם ושלא ע"י חולי ודאי מיקרי סריס אדם • ולעולם אימא לך דשאר חולי המאחדש באדם הנריא מתחלתו • עד שחזר להיות סריס מחמת

אגרת בקורת

מחמתו • דילמא ככלל בסרים אדם • וכמ"ש שם החום בפירוש (ולא כחולקים על רש"י
 אלא לפרש יותר שלא נעשה בכוונת פירש"י) דלא מטיק אלא סרים צדי שמים שלא היה לו שעת
 הכושר • וכן הבין הרא"ש ז"ל בכוונת רש"י • ובאמת שכן משמע מריהטא דסוגיא שילבי פ' הערל
 (ד"פ ע"א) דסרים חמה הוא שלא ראה חמה בכשרותו • והתם קאמר נמי תלמודא בהדיא דחולי
 כל הגוף הוא • ולא מכה שבאותו מקום וזאתן איברים • ולפי זה דווקא סרים ע"י חולי
 דמעיקרא דהיינו מלדה ומצטן • הוא דהוה ליה סרים חמה כדאמרן • ולא הכעשה ע"י חולי
 דלכתר הכי • וא"ת אס כן יאסר אף הזקן לבוא בקהל • י"ל משום הא לא תברא דזקן ודאי
 שאני דכחישותא היא דאתחילה ציה ודמי לחולה בשעתו • דליכא דסליק אדעתיה למפסליה •
 משא"כ בחולי שהבריא וחזר לאיתנו • וכחו בכל חושיו כבדראשונה • מלבד כחו אשר במחניו
 ואזנו כשאר בשרירי בטנו • ומשכב באיתן קשתו ולא שבה רוחו אל כרכה • איגלאי מילתא דרעיותא
 דכלי הזרע הוא :

איברא

דלריך עיון מכ"ל לפלוגי בין מקרה רעמים וצדד • למקרה חולי הבא מאליו •
 הא תרוייבו ממילא קאתו • ואי יהיבין לכסתרם ע"י רעמים דין פלוע צדי
 שמים • שמע מנה דלא צעיקן דווקא פלוע דמעיקרא • אלא כל דממילא •
 הוה ליה צדי שמים • כמו הפלוע מעיקרו • אי הכי כימא נמי דהוא הדין לכסתרם ע"י חולי •
 ודכוותיה אשכחן גבי חרותה צדי שמים • דע"י חולי דינו כע"י רעמים וכשר • (אלא דערבך
 ערבא לריך דאע"ג דלהרמב"ם הכי הוא • דילמא לרש"י אין הכי נמי דגבי למקה הריאה נמי ע"י חולי
 לא חשיב צדי שמים) וי"ל אף אס הימנ"י לומר דרש"י בשטת הר"מ קאי החס גבי חרותה צדי שמים •
 משום דדאי הכי משמע ליה פשטא דלישכא ופירושא דמילתא דצדי שמים שאמרו • היינו כל היכא
 דממילא קאתי • בלי מעשה אדם אע"ג דלאו מעיקרא הוא • מיהו כי התם צעיקן דהודא
 בריא • הכא נמי כי הדר בריא דווקא • הוא דמתכשר • והיינו בכסתרם ע"י רעמים מחמת
 פחד ובהלה וחרדה שפלה עליו ולא קמה רוח באיש דאקשו"י לא מקשי • וכעדר כח המולד מפני
 חלישות מזגו שלקה בטבעו וסרכחו וגבורתו • אבל לא כיוזק באיבריו • דהאי אית ליה
 תקנתא • כדאמרין בפ"ז דגעין מי שאינו צקי צדך ארץ לייטי בו' • ואר"י הן החזירוני לערותי •
 משא"כ הסרים ע"י חולי דהוה קים ליה לרש"י ז"ל דלית ליה אסותא • אפי' נעשה ע"י שהומלה
 כל גופו עד שהחלש ובעל תמכו לח גברא • תולית ליה חקתא • משו"ה ליכא למשמע מנה מידי
 מהתם אליבא דרש"י • אפי' לכשתימנ"י לומר דקס ליה התם בשיטתא דרמב"ם • דע"י חולי צדי
 שמים חשיב ליה • ואי בעית אימא התם גבי למקה ריאה נמי לא חשיב לה צדי שמים • וא"ל דע"י
 חולי נמי לא הדרא בריא :

ל"ע מאי דעמי
 דרש"י גבי למק'
 רואה ע"י חולי
 אי מיקרי גי"ש
 ואי איכ' למילק'
 אהקס' לכ"ד

קיש לי

להציא בעין סיוע להבנה זו בדעת רש"י • מגמלא דסוטה (דכ"א) ע"ש בפירושו
 ובמ"ש התו' דמשמע דס"ל לרש"י דהסרים ע"י כוס עיקרין נמי אסור בשראליית
 אע"ג דהוה ליה ממילא ולא מיחשב מעשה כדאי' בגמ' דפ"ח שריים • א"כ הכא
 לאיתמוהי על התו' דקדמו לפירושו החס • דמהיכא פשיטא להו כולי האי דסרים ע"י כוס עיקרין
 מותר לבוא בקהל • והא לכאורה סוניה דפ' שמנה שריים מוכחא איפכא • דאסרינן לה
 מדאורייתא משום לאו דסירום • וכבר כתבנו למעלה שדבר ברור הוא ששני אלו האיסורין שוין •
 וכשם שעשה באיסור דסירום את המסורם כשאינו מסורם • ואסר את הגורם כעושה צדיים •
 כך לענין פסולו לבוא בקהל נעשה המסורם כבר כאינו מסורם אלא עתה • ונעשה המסורם ע"י
 גלמא כנסתרם באותן איברים צדיים ממש • ואע"פ שאין לוקין על שתיית כוס עיקרין כמ"ש
 הר"מ • היינו עממא משום דלאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו • והא לא קעביד מעשה
 צדיים באיברי הזרע • אלא ממילא תסתרם • מיהא משמע התם דקאי בלאו •
 והיינו נמי דאסרינן ליה אפי' לרפואה • משום דאיסורא דאורייתא הוא בכל גוונא • אע"ג
 דלא לקי משעתא דאמרן • וצ"ע לאו ק"ו הוא אס לענין איסור סירום נחשב כמעשה • אע"פ
 שהוא דבר שאינו מתכוין אלא לדבר אחר • מ"מ הוא בכלל איסור דנתיקה וכדיתה • אלא
 שאין בו תלקות • לבוא בקהל צריכא למימר (בפר דאיתעביד לית סרים ואיתסר • ולענינה
 ודאי כוונה לאו מילתא דבכל מקום שנעשה האיסור דרך הנאה • שוב אינו חוששין לכוונתו כלל •
 שאפי' הכאה הנאה לאדם בעל כרחו • השובה הנאה • כ"ש היכא דאיפשר וקמיכווין • אע"ג
 דאניס • ואפי' לא מיתכוין ליהנות • כדקיי"ל במתעסק בחלצים ועריות דחייב שכן נהנה •
 שאכ"ו לישא אשה בעברה • וזה פשוט מאד שלא ניתן ליכתב • רק לברר דברי קאמינא) וי"ש
 למעמו של הראב"ד בענין איסור דלא יבוא פלוע בקהל • שצ"ל ספק אין לחלק ביניהם • ועוד יש
 לקבלה צרי ריאה מההוא עובדה דאסתתיס גופתא דש"י ע"ש ובפ"רש"י בין וחדע ונריך עיק ותלמוד גדול
 וכעת לא אעריח עצמי יותר בזה • מיהו בקושטא ליכא למשמע מההוא דסוטה מידי מאי דעתייה
 דרש"י • דהנחת התו' שם בלא"ה איכה מוכרחת כלל • והרי"ל דרש"י לא בא לומר שסרים אדם
 כזה כאשר • אלא לאסוקי סרים אדם גמור הכרות צדיים הוא דקאתי • שוב מלאתי בן לה דבכ"מ
 דל' ופשוט הוא • אמנם בלי הכרעה • ותו דאפי' תימא דסרים ע"י כוס עיקרין פסול לרש"י
 אכתי

קיימה גדולה
 על מ"ש החום
 בשו"ע דמתיקין
 בפשיטו' למסור'
 ע"י כוס עיקרין
 לבוא בקהל
 והדבר לריך
 תלמוד גדול
 קודם שיבוא
 ליקו מעשה

אכתי לא תפשוט לחולי • דשאני כנס עיקרין דמכל מקום מעשה אדם איכא דקגרים • אף דאינו כורת
בדיס • מיתמר מדינא דגמתי • משא"כ בחולי הנא מאליו ומסרם • אכתי איכא לסמוקי
בדעתיה דרש"י כדלעיל) :

ברם

יותר כראיה בדעת רש"י ז"ל דסדריסות הבא ע"י חולי דכל הגוף וחולשתו • חשיב
בידי שמים • ודומיא דראיה לדעת הר"מ • דפלוגתא בכדי לא עבדין • וכי
שמעין ליה לרש"י בהנהו דוכתי דלעיל דסדרים שעל ידי חולי • לאו בידי שמים
מיקרי • היינו בחולי וליקוי סכפל בכלי הוולדה והשחיתן וקלקלן עד שגעשה על ידו כמין פלוע
וכרות • (ודכוותה כמי ע"י רעמים אם הוכה בצבאי רעם וברד שפלו מן השמים וירדו על גב איש • דעתו בענין
ופגעו באותן איברים והפסידום ועשאוהו כעין פ"ד וכרות שפכה שבידי אדם • דינו ג"כ כבידי אדם
ממש ופסול) דההוא דהיל לא דמי לסריס בידי שמים • בין מבטן אמו בין אח"כ בסבת חסרון כח
גברא • לא שגא ע"י חולי • או פגע אחר במקרה הרעמים המבהילים • דתרווייהו לא מינכרי •
ואית להו תקבולא שכן במינן מתרפין (כראיתא בגמרא גבי ס"ח) משא"כ הך דודאי תו לית ליה
תקבולא משניטלו ובטלו אותן איברים באיזה אופן שהוא • דהא לאו בר אולודי הוא לגמרי • ולפלוע
בידי שמים מעיקרו ומתחלת ברייתו כמי לא דמי • דאע"ג דמסתברא דאינו כמי לא מוליד • הא
ודאי שאני דקרא אכסריה • כמו סריס חמה • דכשר אע"ג דלא קמוליד • משום דממילא הוי
מבטן אמו • והוא הדין לפלוע ממעי אמו דכוותיה • רחמנא שרייה • כיון דכתיב ממילא הוא
ומעיקרא • אע"ג דמינכר • להכי רבייה קרא • אבל חולי פרטי ככדון זה וכן שאר מקרה ופגע
רע ביולא בו • דהשתא הוא דאיתרע ליה כח גברא ע"י חסרון שבאותן איברים • ודאי לא אכתי
קרא למישרי • ולא כפיך מכלל פלוע דכתיב באורייתא • כיון דאינו מוליד ונעשה פלוע בפנינו
ולא מתחלתו • והכי כמי אשכחן טובא דכוותה בטרפות • דאיכא נקב וחסרון שמתחלת ברייתן
אינו פוסלין • אעפ"כ אם נעשו ע"י חולי טרפה • כמו בידי אדם וע"י חיה (דהוא סתם טרפה
דקרא) שמע מנה דחולי פרטי הגורם הפסד אבר • ודאי כידון כבידי אדם • ולא כבידי שמים •
והוא הדין בכדון זה • וכראיה דצר פשוט וכדמשמע מפירש"י בהא דכימוקו וחסרו דביצים יע"ש •
דמוכח בהדיא דחולי ומכה וחבורה הבאין מאלהין וגורמין בהם נקב וחסרון ומיהו • דינס כפלועה
בידי אדם וק"ל • ואין ספק בכך שזוהי דעת רש"י :

והשתא

דאיתין להכי ודאי רש"י והר"מ בחדא שיטתא קיימי וכדבעין למימר קמן בס"ד •
דתרווייהו ס"ל חולי כללי כידון בידי שמים בין בראיה בין בסריס • משום שיווי דעת רש"י
דהדין ברייתן • אבל חולי וליקוי פרטי שבאיברים הנטרפין והנפסלין • והר"מ בין בבידא
אע"ג דממילא הוי • דינו כבידי אדם • וכן הושווית המדה בעל ידי רעמים שאם לא גרם לו הפסד
רק בחלישות כח • הוי ליה בידי שמים • ואם בפועל ע"י הכאת הברד והרעם נפסדו האיברים
ההם • הו"ל כבידי אדם ודאי • ואל יתמה אדם מפני הרחצת הלשון בדרך השאלה והעברה •
להקרא בידי אדם פגע הנפול מן השמים • או ע"י חולי הנא מאליו דוגמתו • כי הנביא מעט אל
יפלא זה בעיניו • שהוא דבר מאין מאד • וכבר הראיתין כיוולא בו בדין המטרפות כאמור (ושם
מרכה יפיר על זה בבירור שכלקח עוד בדרך השאלה רחבה מאד • עד שמשתמשים בו לא לצד בחלי
הבהמה המטרפין • אבל גס בעד המאכלים הנאסרים ואין מקסיד על כך) • והכי כמי אמרין
לנים פחים בידי אדם על דרך זה • כי השם פעמים יורה על עצם הדבר • ופעמים על המקרה •
או על אחד מסבותיו • וכאן אין השם משקיף רק לתכלית הענין • ולא על איכות הפועל וסבתו •
והוא אינו אלא שינוי השם הקור"א גזר דינו של ענין ומשפטו והלכתו • ואיך מחויב לומר שהוא
בידי אדם • כי אם שאינו כקרא בידי שמים • ושהוא בכלל האיסור • וזכית ומאלתי
כדברי לרי"א ז"ל ששונה במפי הגבורה כלל גדול • שאין פלוע בידי שמים כשר אלא כל שלא הי"ל
שעת הכושר • אבל כל שלא פולד כן אע"פ שאח"כ לקה בידי שמים • פסול • והרי
זה מאמר שלם ומעוין • מוכרח בלי ספק כאשר ביררנו בעזה"י • וקרינן עליה דרי"א טוביבא
דחבמי • פה מפק מרגייתא דלית לה טימי • בביאור לאו של תורה והתרת קשירת חלקו המכופף
עם מאמר קצר שלם בגדרו • ויבואר עוד לפנינו שהוא דעת כל הפוסקים והמחברים • ולא ימצא
אפי"ן שיחלוק על זאת בבירור • ואפשי פלוגתא לא מפשינן :

ובזה

הכל תיושב בטוב טעם ולא יעכב עלינו זהו שאמרו איזוהו סריס חמה כל שלא ראה חמה
בכשרותו • דמשמע כל שהיה לו שעת הכושר לאו סריס חמה הוא • שזה בחלושי שמות
מהשמות המשותפים דמטעין בהון ומתחלפים דהא בודאי איכא חרי גווי סריס שנענין זה •
חמם • כדאשכחן כמי (דע"ט סוף ע"ב) דאמר רבא א"כ אין לך אדם שלא נעשה סריס חמה סמוך
למיתתו • הא קמן בהדיא דקרי ליה ס"ח אפי"ן לשהיה לו שעת הכושר • והיינו משום דנעשה
סריס מאליו דומיא דסתם סריס חמה • קרי להאי כמי סריס חמה • וכן פלוע בידי שמים ע"י
רעמים כמי מתקרי סריס חמה עד"ו • עם היותו חלוק בדינו לפי השתנות המקרה ככו" • ואלה
השנים סריס חמה וסריס בידי שמים • הם שמות כרדפים כמו כן בהבנות והוראות משותפות
לשניהן) אלא דלענין חליצה ויבוס לא הוי סריס חמה אלא היולא סריס ממעי אמו דווקא • שלא הי"ל
שעת

ב ב

המכות עליו

אגרת בקורה

שעת הכושר : דלאו בר הקמה הוא • אבל שאר ס"ח בני חליצה ויבוס ניבחו כר"ע • ומהאי
 פעמא טייל תלמודא התם היכי דמי ס"ח • משום דלא פסיקא ליה מילהא • דהא לזימנין קרי כמי
 ס"ח לשהיה לו שעת הכושר וכדאמרן • והוא הדין כמי לבעל זיבא א"ל זיבא דר"י זיבא ב' ולדברי
 הירושלמי שאינו מוליד • ודלא מוקי תלמודא בהכי ובחסר זיבא מבטן אמו • י"ל לאו משום דס"ל
 כר"ת דמוליד הוא אפי' נעשה בידי אדם • אלא לעולם אימא לך דאינו מוליד ובידי שמים איירי •
 וס"ל כמי דפליגי רבנן עליה ופסול כמי הוי • ובהא לא קמיירי דחסר אבר הוא • אלא בסרים
 השלם באיבריו • ותו משום דבעל זיבא א"ל לא פסיקא כולי האי דליהו סרים • דפעמים שאינו
 סרים ויש לו באמת שני זיבים • אלא שהאחת דבוקה בכסלים • כאותה ששנינו צפ"ו דבכורות
 (ודבר זה נלוי מאד באכשׂים • וע"פ מעשה שפא לדי עמדתי על החקירה • וכודע לי באמת סרבים
 כמלאים בן ומולדין בלי ספק • וזהו מפני שיש לו שתי זיבים בשלמות • רק שהאחת דחקה לתוך
 הגוף וכשארה דבוקה מצפנים • ובהא לא איכפת לן מידי דמוכח ממעשה שלמה הכו' (ולכן הוריתי
 להחירו בלי ספק וכן עשה והוליד ת"ל) והירושלמי שפוסל בעל זיבא א"ל • זהו כשחסרה אחת
 ודאי • וכגון שאין לו אלא כים א"ל) וקטע מילתא פסיקתא סימני סרים
 הנעלם :

ודאתאן

עלה סרים חמה שם משותף הוא לכל סריסות הבא מאליו בלי מעשה • והיינו
 דוקא מחמת שפעט החולי בכל הגוף שחלש בכחו • והוא הנקרא שחוף בלשון
 חז"ל • אכן בסריסות שאירע ע"י חולי פרעי המתחדש באותן איברי הזרע
 ע"י מכה ושחין • בזה נראה ברור מלשון רש"י דלאו בכלל סרים חמה הוא • ולא בידי שמים מיקרי
 לגמרי כזכר • אלא סרים אדם איקרי • (והיינו כמי הויא דפ"ב דיבמות דאיייתין לעיל דלפירוש
 התוס' כ"ל כל שלא נולד סרים אלא נעשה א"ח"כ • ומוכרח כמו שהוכחנו • וכן משמע בכמה
 מקומות) בשיתוף הלשון ג"כ • שאע"פ שאינו דומה לסתם סרים דעלמא שע"י מעשה אדם הוא •
 מ"מ מתדמה הוא צמה שפא ע"י מקרה ופגע אחד לכל אחר שכולד • ובאותו מקום דומיא דסרים
 העשוי בידי אדם • וכמו שהוא הענין גם בטרפה • דסתמא הוא שטרפה ארי וחלב כפשיה דקרא)
 שאף ע"י מכה או חולי או פגע אחר כיוצא בהן • כידון כמעשה ידי זריות ממש • ונקרא טרפה
 ע"ד השאלה מאד דמיון המקרה בלי בחינת הפועל • וכדרך שהראינו למעלה שני מיני סרים חמה •
 כך מוכרחים אנו לומר שיש שני אופני סרים אדם • והוא דבר ברור מאוד בעזה"י • ושיחופי
 שמות הכ"ל ענין מצוי הוא מאד בדברי רז"ל ואף במקראות • וצריך להכירם היטב לפי מקומם ועינם
 הנאות • ומי שהוא בקי בהן ובשמותיהן לא יטרח להרבות חילוק דעות • ולא יפגים עלינו את
 השמועות :

שוב

עיינתי בס' הב"ח וראיתי שהביא דברי רש"י הנזכרים שכראים כסותרים • וכדחק
 לעיולי פילא בקופא דמחטא • בלשון רש"י הברור קולע אל השערה ולא יחטא •
 ואינו סובל מ"ש בו הב"ח כל עיקר כמו שיראה המעיין • ומה לנו להפך דברי רש"י
 המפורשים ומבוארים תכלית הביאור עה"ד הישר שזכרנו וסילקנו הסתירה שצפירש"י מניה וזיה בלי שום
 דוחק ולא נשאר רושם קושיא • למה א"כ נככים עצמנו דרך קצ"ב כמלא מחט סידקית • ועוד
 שלדברי הב"ח עוד היום נשארו דברי רש"י קשיין אהדרי • ולא ידענא היכי סליק ליה פירש"י שפיר
 ע"מ דרכו ז"ל ומי קמתרץ להו מידי :

פ"ט נדחק
 מאד בדברי
 רש"י ולא עלת'
 פירו ז"ל
 ליישנס

ואמנם

ההכרח שהביאו להרב ז"ל להביא עצמו בעול הדוחק הלז צפירש"י • הלא הוא
 מה שראה בני"מוקי דמפרש אההיא דחסרו כל שהו • דלאו מעצמן הוא אלא
 קאי אכימוקו כלומר שמחמת מכה ומיעוץ כימוקו והוקטנו מאלהין (עכ"ל הכ"י)
 קאי אלא ס"ל דמעצמן ע"י חולי • הוי בידי שמים וכשר • דאינו פסול אלא מחמת מכה אלה הם
 דברי הרב צ"ח ז"ל • ואליבא דפירש"י קאמר כ"י להכי מילי • על כן בחר לו הב"ח לסבול דוחק
 הדרך שנטה אליו צפירש"י • אכן לעב"ד הקלה פשוט בעינישנג הרב צ"ח צ"מ"כ • בהבנת לשון
 זה של הכ"י • דבלי ספק הך מכה כמי בידי שמים היא • ואפ"ה מיקרי בידי אדם כמו מיעוץ •
 והיינו דקטע תרי גווי • מכה או מיעוץ • למימרא דמכה הבאה מעצמה (כענין סתם מכה בלשון
 חז"ל צ"מ"כ • וכן במקרא פעמים רבות • וכך הוא לשון בני אדם • וגם בלשון הר"מ כאן
 כמלא כמוהו הבהו קוץ) כידוכת כמיעוץ (שמשמעו בידי אדם) לענין זה ולא צא להו"יא אלא חסרון
 שחסרו מעצמן בתולדה • שמתחלת יצירתן חסרים מלדה ומבטן • כפירוש חסר בכל מקום ולענין
 טרפות ביחוד • שהכוונה שגורר חסר • דלא תימא הכא כמי דכוותה שחסרו כל שהו מעיקרא
 קאמר • כגון שכיבד קלת חסרון בתמוכה הבייית וכראה זה כענין גומה ושקיעה • בין מצפנים
 בין מבחוף שאירע זה מצרייתה ונולד כן • בהאי גוונא • הוא דפסול בחסרו • אלא דווקא
 חסרון שנעשה לאחר מכאן ע"י מכה זהו שפוסל בו • וזה בין מחמת מכה שבידי אדם או צידי שמים הכל
 אחד ושוה • והיינו דהדר מפרש לאלתר שכימוקו והוקטנו מאלהין • ואיך הבין זה הלשון הרב ז"ל
 ע"פ דרכו • הלא א"כ הלשון סותר עצמו איך כדי ד"בזר • וקשיא סיפיה לרישיה • שאם ע"י
 מכה בידי אדם נעשה • איך שייך לומר שוב שכימוקו מעצמן • הא לאיי בריה בידי שמים היא הך
 מכה • ועל כרחו היה צריך לפרש כן • דאל"ס מאי קמ"ל בנימוקו • דהיינו כפצעה •
 וחרתי

ופע"כ סגנ
 פאל בהבנת
 הכ"י
 שהעטתו וביאו'
 לשונו על כוון
 והו' הו' פירש"י
 בעצמו הו' בריה'
 מכורי' ביותר
 שלא כהבנתו
 של סרב צ"ח
 ז"ל

והרתי למה לי • על כן אין לך להרהר אחר דברי נשום פנים אלא שהאמת כן הוא כאשר אמרתי •
 דלאו במכת הרב וכיוצא בה שע"י אדם כדרישא • איירי השתא • אלא הא כדאיתא והא כדאיתא •
 ולא זו הך זו קהני תכא דברייתא • דמעיקרא מפרש פלוני דקרא בפשיה • והדר אשמועינן דלא
 זו בלבד • אלא גם הנעשה כעין פלוני בדי אדם • דהיינו אפי' ע"י מכה וחבורה הבאה מאליה •
 כגון מיפסל • דהיינו בהך • רק שלא יהא פלוני מעיקרו מבטן אמו • דלהכי איכפל כ"י לברושי
 ע"י מכה • דמבטן אמו סתמיה לאו מכה הוא • להכי שבקיה להך חסר דמוקי בפשיה בחסרון
 דלבתר הכי • ולא כפירושו בשאר דוכתי • משום דהכא קי"ל פלוני ב"ש כשר • וזהו באין ספק
 גרונת הכי • והן הן דברי רש"י שכוונתו מבוארת באופן זה דקדוק גדול כאשר יראה המעיין הישר •
 וכודע עוד את אשר אמרנו למעלה בדעת רש"י שחולי פרטי שבאותו מקום • דינו כבדי אדם • שהוא
 הטומאת הגמור שאין בו דופי • וכתבנו גם ממקום זה שחשבו הרב צ"ח ההפך • והדע עוד שכן
 הוא • דהא מרש"י דהך שמעתא מכו ה"ר"ש הוא • דבשמי קאמר לה כ"י להך מילתא דקמוסיף
 בציואר דברי רש"י (וכראה שלקחו מתוספי הרא"ש שאינו בדינו) והא איפכא שמעינן ליה לרא"ש ז"ל
 דס"ל ע"י חולי • בדי אדם מיקרי וכך הבין בדעת רש"י • ואמר שכן משמע גם בירו' • אי הכי
 סתמן מיליה דהרא"ש אהדרי • ואי כמי לאו משמא דרא"ש קאמר לה • מיהו לא הוה ליה לכתומי
 ולמקט בפשימות איכא מדעת הרא"ש • דמייתי ליה האידנא ואכתי שמעתי בפומיה ורחושי מרחשן
 שפונתיה מניה • הא ודאי קושטא דמילתא כדכתבין וליה בה ספיקא כלל

בס"ד :

נמצינו

למדן שבחולי ומכה פרטיה המפסדת איברי ההולדה עד שנעשה פ"ד וכ"ש •
 השווו כל המחברים הפרטיים והפסקיים לדעת א' שנספל בכך בכל אופן • ר"ל
 בין צ"א בין צ"י דהיינו שבאה המכה מעצמה • ואף שלא נגע בה אדם ולא עלה
 הכורת עליה • תכל מקום פסול הוא לדברי הכל • חוץ מהרמב"ם ז"ל לבדו (וזה לפי הודאת
 ההכחה הלקוחה מלשונו בהצננה ראשונה במוחלט • משא"כ לדעתנו כמ"ש בעז"ה להלן) דסמך על
 הירושלמי • ואפי' פליגי עליה כולי עלמא • דאינהו סבור מדשתיק מניה תלמודא דידן • שמע
 מכה דלא ס"ל • ולדעת הרא"ש אף הירו' לית ליה הכי • ואדרבה איפכא משמע ליה • והדן
 עמו כמו שבאר היטב דעתו והבנתו בירו' • (ע"ל בתשו' לדברי החסיד י"ו • וכאן קאמרי שלא
 להטריח ביותר על השואל המצפה לעמוד על פרק בגמר הדין) ולכאורה י"ל דהך מילתא תליא בשני
 הלימודים דמייתי תלמודא בהאי סוגיא • דבא יליף מדקרינן פלוני ולא הפלוני • מכלל דהפלוני
 בדי שמים מעיקרו כשר • (וכדאמר כמי רבא בעלמא הוא ענה דמעיקרא וקלסה טובא) משא"כ כל
 שאינו מעיקרו פסול • ולמאן דיליף ממזר דבדי אדם הוא • לריך להיות דווקא בדי אדם ממש • ואי
 לאו הכי כשר • ואפי' נעשה אחר שכולר • אבל טפי משמע דתרווייהו מילך לריכי • ולהכי
 אייתי להו תלמודא בהדדי סתמא • דאי מפלוני לחוד • הוה אמינא אדרבה פלוני כל דהו משמע
 (כדאמרינן בעלמא כל היכא דכתיב קרא סתמא • וחזו אשכחא הכין בסוגיא דירו' הבא כמי •
 דאיכא מ"ד אף פלוני בדי שמים פסול ויליף לה מלא יבא פלוני סתם לעולם) • ומשו"ה לא כתיב
 הפלוני דהוה משמע מעיקרא דווקא • סד"א משום דלא היה לו שעת הכושר • מסתברא איהו כיהו
 דפסליה קרא • אידך אדרבה אכשריה מהאי טעמא • וכתב רחמנא פלוני לעולם בכל גוונא ולאסור
 שיהו • שכולן במשמע פלוני סתם כדאמרן • להכי איצטריכא נמי ילפותא דבדי אדם • למימרא
 דההוא דמעיקרא ודאי לא מיפסל • כיון דלא הוה בדי אדם מסתמא • ובעינן דווקא בדי אדם
 ודמי ליה • דאהכי הוא דקפיד קרא לענין איסור לבוא בקהל • וכיון דאיכא ג"ש • על כרחין
 ליכא למימר פלוני כל דהו משמע • וליכא למידק ככתוב הפלוני דהא ליכא למיעי צתר דאייתי ליה
 מג"ש • דאדרבה משו"ה איצטריך קרא נמי • כי היכי דליהוי ג"ש מופנה • והשתא אתי שפיר
 דאהכי קרא ואהכי גזרה שוה :

מיהת

עכ"פ פלוגתא רחוקה לא עבדינן בחנם • אלא עד כאן לא פליגי הר"מ ושאר שינוש לומר
 עוסקים • אלא במכה שלא שלטו בה ידי אדם כלל • ולא בכרתה הביצה או שהלקוי כחמץ
 הגיד אלא מעצמן • צכהאי גוונא לחוד הוא דמכשר הר"מ • ופליגי עליה דמי ואף אם
 כדאמרן • והא לא מהני במאורע הכשאל לפנינו • שהרי סוף כחהך בדי אדם • ואפי' למי ישתק אדם
 שיתעקש לומר דלדעת המכשיר במכה • מכשיר ג"כ אפילו סופו ע"י אדם • דכשלקחה כל כך
 כמאן דליתא דמיה • (ואולי יאמר אומר לפי שכל העומד לחתוך כחתוך דמי • מה שהוא שינוש
 מוחלט בעיני זה בלי ספק • שא"כ אף יעמא בחייו כאבר מן החי • (ויהא כחלוש לענין שבה •
 דוק ותשכח דלא"ה הוא) והרי משנה שלמה שנינו פ"ט דחולין האבר והבשר המדולדלין טהורין • ואפי'
 אין יכולין לחיות • כמחוברין הן כל זמן שמעורין מקל"ת אפי' רק כשערה • כדחנן פ"ג דברייתות
 שכן היו מוכי שחין שבירושלים עושין הולך ע"פ אלא הרופא והוחבו עד שמינחו בו כשעורה והלה
 והרופא עושין פסחיהו • ומלבד שבכר הוכחנו ג"כ שאפי' החתוך בדי שמים • וחזר וכחהך בדי
 אדם • אף הוא פסול ודאי) הרי אף לפ"ז לריך לידע בצירור שלקה כל כך עד שהגיע למדרגת
 ההפסד האחרון • שאין לורפואה אם לא בכריחה הביצה • ולא דבר בריא ע"י רטיה ותחבוסת •
 ומי האיש החכם ויבן את זאת ויעיד שכן הוא בודאי • (במה פעמים כמלאים הרופאים חלוקים הרבה
 בהסכמותיהם

ציואר נכוניו
 בסוגיא בריכו
 לימודים
 לבדי שמים
 דכשר

אגרת בקורת

זהם כמותיהם ומשפטיהם יש אין דין למזור • ויגזור על ימין לשדר גרם ולדון בצמיחת גידן והיחוד איברים • ויש בקיאים בהטייה לט בה ע'י סממנים יפוס להחזיר האבר הנחלה לאיתנו ולבריותו בלי שינוי וגרעון ובלי צער ויסורים קשים ומרים • א"כ ח"ך כסמוך עליהם בדבר זה במקום איסור של תורה • והיא גופה קשיא ואומדנא גרידא למיהדר אהחירא • אבל לא יסופק שום מעיין ישר הולך שאין כוונת הר"מ כן • חלילה לתלות בוקי סריקי ברבן של ישראל • ולהעמיס בלשוננו הנח מה שאינו במשמעו ושלא עלה על דעתו ז"ל כלל כמ"ש לעיל • וכמדומני זו לא אמרה אדם מעולם • ומובטחי שלא יכשל שום מצין דבר לאישורו בטעות כזה חלילה :

אבל

מכריח פטעות הוא ביד הפוסבי' שהר"מ מתיר בכל חולי ח"ך סהות המפסיד איברי הורע עם הוכחות עלומר' משתי הגמכות ומדברי הרב ז"ל עלמו וביאו' לשונות שפרשו זה ענין עשה ע"פ העולה מטעם ב' התלמודים וחילוק מחודש בדין סכים שלא הי' ש"ה ופסול

לדון בדבר חדש ילאתי • שלפי עניות דעתי (אחרי כעילת רשות ובקשת המחילה הראויה אכי אומר) טועים הן האומרים שסבור הר"מ ז"ל בכל חולי שיחדש באדם שגורם הפסד כלי הזרע • להכשירו בהחלט • שאני אומר לא זו דרך • אלא דוקא ביולא כך מצטמן אמו • ובא לעולם עם מכה חולי ושחין שכולד בו במעי אמו • וע"י כך התקלקל ובעשה פטוע או כרות • בזה האופן בלבד הו' שמכשיר רבינו משה ז"ל • (והוא ע"פ הירוש' כדאיתא החס בסוגיא) משום דכה"ג כמי מיקרי בדי' שמים • דמעלמו בא בעורו בבטן ולא חלו בה ידי אדם • דומיא דשאר פרים חמה סתמא כדלעיל • אע"פ שזה משונה במקרו • שיש לו אותן איברים והופסדו ע"י המכה והשחין שאכל אותן • שהרי זה דומה לבדי' אדם ככו' • ואם נעשה אחר שכולד • פסול כדברירכא • וסרים חמה גמור האומר • דבר אחר הוא • מ"מ מאחר שנעשה כן מתחלתו • מותר • משום דדמי לפטוע מעיקרו בתרתי • בהא לחוד הוא דאכשר הירוש' (למ"ד החס הכי) והר"מ דפסקה למילתיה וקבעה במתניתיה • ובהא אע"ג דאשכחן כמי מאן דפליג בירושלמי • מ"מ משמע דתלמודין כמי ס"ל כמאן דשרי • דבכלל הפטוע מעיקרו בדי' שמים הוא • אבל מיהא תרתי לביבוחא בעי בודאי • דהיינו מעיקרא וממילא • (וכה"ג הוא דכשר אע"ג דאכתי אית ביה חרא לגריעותא • ר"ל דמיכברא פליעה וכריתיה כעין הבא בדי' אדם • דלכתי אהני קרא למאן דמכשר בדי' שמים) ובלא"ה לא סגי • דכי הוה ממילא ולא מעיקרא כי הא דאמרן • לא מתכשר • והוא הדין מעיקרא ולא ממילא • דלא • כדאיתא כמי בהדיא בירושלמי שיהי פירקא דהערל הושיט ידו וסירסו מצפיד ד"ה אסור לבוא בקהל • אע"פ שלא הי' שעת הכושר • ובאלה השני דברים גם הבבלי יורה בהם וכללו בלשוננו כמו שאמרנו • אע"פ שקי"ר בהן • והירושלמי האריך לבארם • ובזה עשינו שלום בין התלמודים והפוסקים • ולהרבות במחלוקת אין לנו • ואטרוחי בפלוגתא בכדי לא מטרחין • ולא תימא שיכויא דחיקא הוא אלא מיחוורתא כדשיבין • ולא זו בלבד שאין בו ריח דוחק כל עיקר • ולשונות ב' התלמודים מסכימים אל זה מאד • (ובביאור הירוש' כל לרבו • עיין לקמן במ"ש על דברי החסיד ותכוז דעתך) אבל הוא מוכרח ביחוד דעת הר"מ ז"ל • שאם אי איתא אומר כן כמלאו דבריו סותרין זא"ז • שהרי כבר ביאר בפירוש המשנה שלו בהפך • והילך לשוכו סם וממה שאתה לריך לידע שכשנפע כו' ובכלל כל חולי שיחדש בכלי הזרע ממה שיחייב חכמת הטבע שהוא לא יזרע בהן הרי הוא פסול • הרי לשוכו ברור מלל שהחולי המתחדש בהן דינו כבדי' אדם • וכן מלאכו לו ז"ל עוד בס' המצות אשר לו (לאין ש"ס) מי שנעסדו ממנו כלי המשגל שאי אפשר לו שילידי אסור לבוא בקהל • דאם איך הסוה מדותיו בשני ספריו הללו דדא ודא אחת היא ולא העיל תכאי שיופסדו ממנו בדי' אדם • אלא שהי' כלי המשגל ונפסדו ממנו א"כ איך שיקרה זה פסול הוא • וכבר ראינו ג"כ שזוהי ודאי השטה המוכרעת והמוכרחת בתלמוד • ואיך כתב בחבורו ההפך מקצה • ואין הדעת כותן שהיא חזרה בחכס כי מה לו דרך לומר כן ולחשוב מחשבת חזק פיגול הוא לא ירצה • הלא דרך מרווחה לפנינו להסכים דברי החבור והפירוש יחד עולים בקנה אחד :

ואי לאו

תיקון יפה הכאוי בלשוננו של הר"מ עם שאינו מהלוקך כל כך

דמתפניא להגיה מלבי הוה אמינא דחסר רק וי' א' בלשון החבור • וכז"ל או שכולד ו' בהן שחין כו' • ובתיקון זה הקל מתיישב הכל על ככון • וביחא כמי טפי בלישכיה דהר"מ בספרו • דכולד דביפא דומיא דרישא • והיה באופן זה הלשון מכון מאד דוק בדבריו ותשכח • וא"כ זכינו לדון שמבואר מדבריו בלי שום גמגום מה שראינו • אלא שאין מההכרח להתענס בזה • דבלא"ה כמי שפיר משמע כדאמינא • דסתמו כפירושו ורצה לומר שכולד בהן שחין בבטן אמו • דאע"ג דאין יארתו בבטן כך • אלא מחמת חולי והפסד בריאות העובר • כולד בהן שחין ומכה שקלקל אותן • אפ"ה מיקרי בדי' שמים מאחר שנעשה כך ממילא קודם ביאתו לעולם • אבל מכה וחולי המתחדש אפ"כ באותן איברים • ודאי כחשב כבדי' אדם • (וכמו הנעשה ע"י קוף וכלב וכדומה מהפגעים והחללים הנעשים תחת השמש לרואה חמה בכושר • הכל דבר אחד הוא) שקדם דינו • וכמבואר בפירושו בדירור וכדעת כל המחברים • וכמו שהוא הענין בערפות דאע"ג דכתיב כמי ערפה ולא קרינן הטרפה (ומכאן סתק יפה לדעת הר"מ בהל' ערפות לעבין חסורה שאביא בסמוך • אע"ג דפליג עליה הרשב"א) אפ"ה לא ממעטינן ערפות דחולי ומכה הבא מאליו • אלא הרי הוא בכלל טרפה דקרא • אף לדעת הר"מ ז"ל דמכשר התם בחסר איבר בדי' שמים • שאם כמותו כיעל ערפה (כדאי' בצ"י ס' מ"א) הוא הדין לכחשר מחמת חולי דיינינן ליה כיעל אליבא דכ"ע • ולא מתכשר אלא החסר מתחלתו לדעת הר"מ • וכן הנקוב מתחלת ברייתו לדעת קצת אבל ע"י חולי ליכא מאן דאמר אף לדעת הר"מ • ולפי זה ל"ע באמת מאי שאכ"ג צי מקמה ריאה

אגרת בקורת

ח

חידושים לביקורת

ע"י חולי דיהיב לה הר"מ דין צדי שמים דכשר • וי"ל דהיא ודאי שאני דהדרא צרייא • ואיכא
 למיקם עלה בבדיקה • משא"כ בשאר חולי המלקה את האבר המטרף ועושהו נקוב וחסור שאינו
 חוזר עוד • ואף בצמקה אפשר שאין הכל מודים לו בכך • ואיך להאריך לחקור בזה • דמיהת
 בחסרון גמור הפוסל • לית דין ולית דין דכך הוא ע"י חולי כמו ע"י אדם • הכל אחד ושוה
 בערמות הגוף • וילמד סתום מן המפורש בזה מלינו בטרפה שאין כמוה חיה בצמחה •
 לערפות הפוסל באיברי ההולדה שאין יכולין לחיות זרע עוד שהן דומה בדומה • והרי זה ברור
 מאד (למי שירצה להסכים עם המוסכל ולכוין אל מרכו האמת • עם שלא כעלם ממני מה שיזכר
 העקש לדחות בקש • ובזה אין לנו מטריחין עצמנו • ולא נשגיח לטענות בעלי דחיות •
 שלא יספיקו להם המון ראיות • וכל אי"ל כביר"ת) • ומוכרח שדעת הר"מ כאשר אמרנו •
 ואפי"ה לישן הר"מ ז"ל סובל איזה דוחק באופן זה • כך חוצתנו וכך יפה לנו • ללמוד זכות
 על דבינו מאיר עינינו • בענין שלא יעקור משנה וברייתא שלמה דאפי"ה כימוקו כימוחו וחסרו
 כדלעיל • חס להר"מ דליעבד תרתי דמסמי מתכיתא דידן ודידהו ושביק לה לגמרי ואזיל בתר
 איפכא • תנא דמלכא • כה"ג מיחזי כשיקרא ובורכא • משו"ס דפנא עבדין ליה ודאי
 ליישב כל דבריו כהלכה :

ועוד

חביא ראה גמורה שחולי ושחין העולה מאליה אחר שנוול • כידון כבידי אדם •
 שהרי כענין זה ממש מלינו בדירי הנגעים • שאע"פ שהצרעת שבידי שמים • דהיינו ההווה
 באדם קודם שיצא לאויר העולם שהורה • כמו ששנינו רפ"ז דנגעים אלו בהרות
 שהורות בקמן וכולד כו' • ומסתמא הוא הדין לשחין • ועכ"ז הבהרת ההווה מעצמה אחר
 שנוול ודאי עממה בכל ענין • וכן השחין הבא לאחר מכאן • כידון כבידי אדם כדאי
 בת"כ • ומיית' לה הר"ש פ"ו אין לי אלא שחין העולה מאליה כו' • הרי בפירוש שהשחין העולה
 מעצמו אחר שנוול האדם • דינו כנעשה בידי אדם ממש :

נמצאת

אומר שדעת הרמב"ם ורש"י אחת היא • והיא דעת התו' והרא"ש והרי"ף
 וכה"פ פה אחד • ומאחר שכן הוא אין כאן מקום ספק • וא"ל לפנים
 דאפי"ה לא תיהי אלא מילתא דרבנן • פשיטא דאין להקל בדבר כלל • שהרי
 חזרנו על כל הדדים • והפירושים האפשריים • ולדברי כולם אסור • אף שהיו הדעות
 חלוקות כפי העולה בראשית המחשבה וצלי עיון דק • מי איפוא האומר שיאמר ללכת בדרכי חושך
 לעשות מעשה בהוראה קבולי דמר וקולי דמר • הלא אין ספק לדברי המתיר מכו ר"ת • אוסר בחולי ומכה •
 ומאן דשרי בחולי מכו הר"מ • אסר בידי אדם בכל אופן • וכל שכן אחר שבאנו לכלל זה
 והגענו למחור חפצנו שזכינו להסכים אף דעת הר"מ עם שאר הפוסקים בזה • וצמחה מחלוקת
 מעתה • דודאי ראוי לאסור כה"ג אפי"ה במדי דרבנן בעלמא • וק"ו צ"ן ק"ו שהוא לאו של
 תורה • שאפי"ה היה הדבר במחלוקת שנוי • הלכה בכל מקום בדברי המחמיר • ולא
 שייך לומר קים לי במידי דאיסורא אף בדרבנן (ולקמן כביא ראה גמורה אע"פ שאינה צריכה) כ"ש
 בספיקא דאורייתא • דלחומרא אזלין בכל דוכתא • ולכן איני רואה מהצורך להאריך •
 עם שהיה מקום אחי להרחיב יותר בהוכחות מסוגיות שני התלמודים • ולעורר הרבה בשעת ר"ת
 והלכות הרופאים • כי מצלעדי הלא לאלהים אלו הדיינים המומחים והנבונים פתרונים • לראות
 הדוחקים העלומים שבשטחו של ר"ת דפסק כיחידאה • ובירו' משמע ודאי דרבנן פליגי עליה •
 והתם כמי מוכח בבירור דבידי שמים קאמר ר"י צריב"ב • ואיהו מוקי ליה בידי אדם • ומוכח
 כמי מהתם דאינו מוליד • ולדידה ז"ל דמוליד • וכי אין כל זה מספיק שלא לקרבה צרוע
 (ועוד לא ולמד מלאו דשירוש • דאיסורו בכל שהוא לדברי הכל • ואפי"ה על כריתת חוטא'
 בלבד לוקה • כ"ש עם הבינה • ויגיד עליו רעו) ולכן מיבוא אחר גדולי הפוסקים שקדמוהו
 ושבאו אחריו ודאי דבריו • ופמנו ורבו עליה וצמחה ודחאוה מהלכה • להוסיף על דבריהם ולהיות
 חכא דמסייע כיהודא ועוד לקרא • ועכ"ז אף ע"פ שלכתחלה אין מורין בר"ת • מ"מ הסומך
 עליו במקומנו אין מוחיח אותו • וכאמר על הוראתו כבר הורה זקן • והיכא דכהוג כהוג
 כהרא בהרא ופשיטי • לא יא אלא כחלב שתחת הפריסה • שאוכלין כביריינוס שסומכין
 באיסור כרית על דברי יחיד רבינו זאל נגד כל חכמי ישראל • דוגמת מה שאמרו במקומו של ר"א
 היה כורתין עמי' בשבת לעשות פחמין כו' • הכי כמי ארץ אשכנז ורפת ופרודיה אחריה דמר
 ר"ת מיקרין • דקבלוהו עלייהו לפסוק כמותו ע"פ הרוב • על כן אין מהראוי לדעתי לשום
 מורה להזקק להחמיר למחות ביד המקל מדעתו בנחמה מבינה אחת • מאחר שיש לו יתד לתלות בו ואילן
 גדול להסגן עליו • וזה בעושה ע"פ חכמי שדעתו יפה והתיר לו • שוב אין חבירו רשאי לאסור
 (אבל לכאזל ודאי משיבין כהלכה) מיהו הבו דלא לוסוף עלה • אלא דוקא ביעלה שלמה • על
 משא"כ בביעלה כמורה ומכילה תחלה כמו בנדון הלו • ליכא מאן דאורי בה להיתירא • על
 כן אחתה מאד אס' אשמע שיכא הדבר בהיתר • ולומר לרבך עוב כאשר שמעתי אומרים כלכה
 לבקש בכלי דחות ויחוקוהו במסעות חמלה גדולה ויתרה • ואין מרחמין דרין שלמטה • אי
 מש"א לא מרחמו עליה דהסוא גברא • ובדאי-אריך לאזור כח וגבורה • להעמיד משפטי
 דת על הלס לאפשרושי מאיסורא • ולא לעקור ח"ו לאזן התורה :

עוד ראיה
 אמרת כחה
 ונפלאה להוכי'
 אמרת הקודם
 ממילא נפשתי
 הבעיא והשבה
 השאלה שהנדון
 בלי ספק הוא
 איסור של תורה
 והמסורו הרי
 הוא כאומר
 תורתכם אמת
 שכן פז'
 פ"ט שמור' ונא
 כדעת ר"ת אין'
 יזקק לו
 במדינות הללו
 שרוב מעשיהם
 ע"פ שטת התו'
 אע"פ שרבו
 החולקין ובגבד
 שלא יוסף
 קולא • לתובע
 ושואל דין אמת
 ודאי נזקקין
 חמלה להטיב
 כהלכה לאסור
 בכל ענין
 כיעלה בינה
 בידי אדם •

אגרת בקורת

ואכ ונכון שאלה
 של עשה
 איסור יל
 שראוי לקיים
 אשמו ע"פ
 עלים אם הוא
 מרובה בכך
 ועכ"פ ודאי
 ששפירשין אותן
 בטובה ואלא
 בטובה וכל שכן
 גזה שהיה
 איסור מוסף

עד שאתה שואלני אם צריך לפרוש מאשתו • שאלני אם ראוי לקיימה • האמו
 מי גרע מאיסורי דרבנן ושכיות : דמפקינן אשה מצעלה • וכן אמרו כאלן
 בפירוש אם בעלו קנו ואסורין לקיימן • עכ"ז לבי אומר לי שמא יש מקום להקל לקיימה
 ולעשות כר"ז בן הקצב באשתו שכשבת שהיתה יולדת בראש בניה כו' • הכי כמי הכא
 לישתרי בה"ג • כיון דלדעת גדולים אביאה דווקא הוא דקפיד רחמנא בפ"ד וב"ש • ואף למאן
 דאסר נמי בקידושין • מיהא ס"ל דאינו לוקה אכניסה גרידא • וכל שכן בקיום דלא קעביד
 מעשה • ועוד זה בהיתר כנס • ולא עשה איסור שכופהו להוציא משום קנס • ולא
 דמי לפצוע הכונס באיסור • דודאי כייפינן ליה שלא לקיימה אצלו כל עיקר • שכשא בעברה •
 משא"כ בהך גברא דלא עבד איסורא • מ"ט נכפיה לגרש • ויש לחוש לגט מעושה • דאע"ג
 דלא חזיא ליה • מ"מ אי חיהי לא חיישא ולא בעינא גברא • וקעבדינן תקנתא דלא ליתו
 לידי איסורא • מסתברא דהכי עדיף • וכן סמכו רבותינו ז"ל להתיר למוכה שחין להשקות
 אשתו אצלו ברצונה ע"י עדים כדאי' שילהי המדיר • ואין לחוש כאן יותר משום ציטול פ"ו • אע"ג
 דכל כמה דאגידא ביה לא יהבו ליה אחריתא • דאפי' בגברא דלא קיים עדיין מלוה זו • האידנא
 לא כייפינן • כל שכן בהיאך דאית ליה בנין : ועוד נראה ברור שאינו ראוי להוליד עוד מאחר
 שנתקלקל כל כך כמוכר בשאלה : וע"כ אף הרופאים יודו בכך שלא יוליד באופן זה שנתעכלה
 הביצה נחמת צרעת קשה ר"ל • וכן הוגד לי שאף אחר שכתתו הביצה ממנו • עדיין הוא מתכוונה
 והולך • ולא הועילו לו הרופאים בנטיילת הביצה כל עיקר • ואם כך הוא בלח"ה כמי אית ביה
 מצות פרישה מאשה לגמרי • כמו ששכיבו במוכה שחין • ואם האשה רוצה ודאי כופין להוציאה בגט
 כמזאת במקומו • זוהי דעתי הקלה • (כמות שהיא ערומה מבלי מחסה ומכסה • ועוד
 לכנדי ע"י חיפוש והסתבוכות בספרי ש"ת אם אולי אמלא מי שבא לידו מעשה • מאפס פכאי בעת)
 בזאת השאלה בפרטה ובכללה :

ורפי

שהרגשתי הסתבכות בענין זה מחמת שיתופי השמות המושאלים והמסופקים שנפלו בדבר
 הסריסים האמורים • וידעתי כי לא רבים יחכמו בענייניהן • ואין הכל בקיין
 בהן ובשמותיהן • ומי שאינו מכירן היטב בכקל יתחלפו לו ויבוא להתיר האסור
 ולאסור המותר • ראיתי כי טוב להאיר חשכת מבוכות הספקות • ולבאר הנה פרטי סעיפי
 איסור לאו זה לפי חילוק השמות למיניהן ודיניהן • ותחלה יש לי להזכירך שפצוע דכא וכרות שפכה
 שכתוב אינו סתם סרים שריצרו בו חכמים בכל מקום • עם שמשתתפים שבניהם חסר כח
 ההולדה • (אמנם לפי דעתי אין זה בהחלט כמ"ש בס"ד) ולכן יכללם עם סרים בשיתוף עם ליווי • ויקראוהו
 חז"ל לפעמים סרים אדם וגם פעם סרים חמה לפי הענין • אצל ע"ד וכ"ש הוא דווקא באותן
 איברים וכלי הזרע שבהם הוא כפסל • ואחר הצעה זו נאמר שהפצוע מתחלק לשני סוגים • שהן
 בידי שמים • או בידי אדם • וכל א' מאלה כולל שלשה מינים • ואלה הם שבסוג ראשון
 הא' פצוע או כרות בידי שמים שלא הי'ל שעת הכושר • ונקרא כמו כן סרים חמה (לדברי ר"י בריב"ב)
 בהשאלה • והוא היולא ממעי אמו פצוע דך או כרות באחד מג' כלי הזרע • בין מעיקר
 יצירתו שחסרו לו אלה הכלים • או שפצועין מבריות • בין שלקוי בהן מחולי ושחין שאירע
 לו בעודו בצטן • וזה אינו מוליד • ואע"כ כשר לבוא בקהל לפי סוגיית תלמודנו • ולדברי
 הירו' במחלוקת שנוי • ואין לנו בזה אלא כדברי חלמוד שלנו • ולענין חליצה ויבוס לאו בר
 חליצה ויבוס הוא • הב' שבידי שמים הוא בעל ביצה א' בתולדה • הוא הכשר לדברי ר"י
 בריב"ב • וכשעת רוב המפרשים דבידי שמים מיירי • ולפי סוגיית הירו' אינו מוליד •
 וז"ל דאירי באין לו אלא כים א' • ונקטינן נמי כוותיה דר"י • (ואע"ג דלדברי הירו' משמע
 דיחידא הוא) וק"ו הוא מהקודם • ומסתברא דדינו כסרים חמה דלעיל לכל מילי • הג' הוא
 בידי שמים אצל היתה לו שעת הכושר • והוא שנפסדו לו אותן איברים ע"י מקרה הבא מאליו
 כחולי או פגע אחר מן השמים כנרקיס ירוכלו ורעמים יפוללו אותם ויפסידום • או מן הארץ כקוץ
 מונד מכאיב וסילון ממאיר • או ע"י שאר הבריות • כל אלה מין א' הוא על דעתנו • ויתכן
 לקרותן בידי שמים בהיותן באין בגזרת שמים לעונש ולסבה עליונית • והכלל כל הבא שלא בכונה
 אנושית • שאין דרכן של אלה להזיק אדם לא מן השמים נטו • ואין שמירתן עליך • לאפוקי
 הבא בידי אדם ממש שעושה במתכוין לכך • ומוזהר על כך • ועובר על רצון שמים במעשה זה
 האסור • לכן בצמיחה זו נקראים כל הנזכרים בידי שמים • אמנם דינם כבידי אדם מפני שדומין
 לו בשני דברים • ר"ל שראה חמה בכושר ואח"כ כפסל • וגם פסולו כיכר • ואינן דומין
 לבידי שמים רק בדרך אחד • דהיינו שנעשין מעצמן ועמילא • ועל כן יתכן ג"כ לקרותן בידי אדם
 והוא שם הנאות ביותר בצמיכת התכלית • הרי אלו ג' דרכים בפצוע בידי שמים • ואלה הם שבסוג
 שני שבידי אדם • הא' הוא ג"כ שלא הי'ל שעת הכושר • והיינו שכרת וכידך ונפצע בצטן אמו
 ע"י אדם שהושיע ידו וסירס ולר שבמעיי אמו • והו שנותנן עליו חומרי סרים אדם • וחומרי ס"ח
 לדברי הירו' ולא כמלא עליו חולק • וכן בדין שהרי גס הוא אינו דומה לפצוע בידי שמים רק בדרך
 אחד • ובשמים שיה לסרים אדם דמיכר ולא ממילא הוא • ולענין חליצה ויבוס כותבין עליו
 ודאי דין ס"ח • שהרי לא ראה עשה אחת בכשרותו (ויש להפליא על השמטת המוסקים • וכראה
 שהיא

כללים גדולים
 לכל מיני
 הפרטים
 האפשריים
 בשמות
 המקומות בש"ס
 וקילוק סעיפי
 דיניהם בשלמו
 ודרכן בשלשה
 שלשה

אגרת בקורת

ט

שהיא הלכה ברורה) הב' והוא שהי' לשעת הכושר ואח' כנפול צידי אדם • זהו פ' ד' וכ"ש האמור
בתורה • וקרא סרים אדם בלשון חז'ל בעלם וראשונה • והוא זוקק אשתו ואשת אחיו
לחליצה ויבוס • ותחת זה ככלל לדעתנו גם הלקוי באותן איברים שנפסלו מחמת חולי ושחין שהמסן
או כרתן (או בדומה לו ע"י הכאת רעם ברק וברד ומקרה בלתי טהור כיוצא באלו שפגע בהן והפסידן)
אחר שהי' לשעת הכושר • שדין כל אלו כצידי אדם ממש מטעם שאמרו (וכ"ש החתוך ג' כ' צידי
אדם מחמת חולי כמעשה שהיה כאן דלית דין ולית דיין להכשיר) והוא הוא השלישי שבראשון • אלא
שנקראין לפעמים על שם מאורען וסבתן • ופעמים ע"ש תכליתן • הג' הוא הנחתך מציצת
שלמה (והיא השמאלית לפ' התו') והנשארית שלמה • וזה כחלקו ר"ת וסיעתו • עם שאר גדולי
חכמי ישראל • כמדת ר"ת כאשר מוליד • וכמדת החולקים פסול הוא ואינו מוליד • ולדעתנו
הקלה אפי' יוליד פסול • ואין בזה כפוקתא לענין חליצה ויבוס • כי לדברי הכל בר חליצה ויבוס
הוא • מאחר שהי' לשעת הכושר • אלא שלדברי ר"ת רצה כונס ומייבס • ולדעת בעלי
מחלוקתו אע"פ שהליתו ויבמו כשרין • אסור לקיים ישראלית • ודינו כסרים אדם לכל דבריו •
ואע"פ שלפי הכראה לנו יפה כח החולקים על ר"ת בזה • ולא יהא אלא מחלוקת שקול • היה צריך
לידך לחומרך • בספק של תורה • מ"מ אין כח צ"ד יפה עכשיו להחמיר במקום שנהגו להקל •
ולא כייפינן אפי' במילי • דהאי נקטיה בכובס"ה עד דשביח לכלי"מיה הוא • אלא כיון שאין
צידינו לכופ • היבא דנהוג כהוג ושביקין ליה • ודווקא כי עבד ע"י חכם מורה הוראה • דברשות
צ"ד קעבד • אי כמי בנשוי שמתך מפני הסכנה • דכדיעבד דמי • הרי אלו ששה דרכים
בפלוע • וכנגדן שלש בסתם סרים • והוא אינו ניכר בו שום חסרון באיברי הזרע אלא שחסר
לו כח המוליד • והן כל שמעמי אמו לקוי • וזה בין שאין לו כח גברא כל עיקר • או שאינו
יורה כחץ ואין זרעו ראוי להוליד • ודרך כלל העקר שלא האה חמה בכשרותו • ונחנו חז'ל
פימניו הרי א' • או שנעשה עקור מחמת חולי שחלה כל גופו עד שנסתרס ובעל ממנו כח המוליד •
(בין שפסק ממנו כח גברא או שאינו מזריע או שאינו יורה כחץ) אחר שהיה צריא מתחלתו • והו
הנכרח שחוף בלשון חז'ל בסוטה • וכן הזקן שטוחן ואינו פולט כמוהו הרי ב' • או ששתה כוס עיקרין
ונפסק כחו מלהוליד הרי ג' • ושני אלו האחרונים נקראים לפעמים סרים אדם בהיותם דומים אליו במה
שהיה להם שעת הכושר • אמנם אותו שע"י חולי נקרא ג' כסרים חמה בשיתוף השם בהיותו מסורס
מאליו כמו הס"ח • ואלה הסריסים שלשתם מותרים לבוא בקהל • כפי הנראה מסתימת לשון
הפוסקים וכ"כ הסו' בסוטה בפירוש כנז' לעיל • ואני מסופק עדיין לענין מעשה בשתה כוס עיקרין
ונסתרס שאין היחרו ברור אלני • וכ"ל דבגמרא משמע להדיא לאיסורא כמ"ש למעלה באורך •
רק מ"מ אינו סומך על זה כי כעת שלא הוצקנו לכך לא חקרתי בזה כל האורך • ואריך לעיין ולהתיישב
כדי להכריע בזה בבידור • ולענין חליצה ויבוס הראשון שבהם בלבד לאו בר הכי הוא • הרי
אלו שלשה אבות ולכן שלשה שלשה תולדות • וזהו פרטן בקצרה פלוע צידי אדם או צידי שמים •
והסרים • ובכל אחד מהן שהי' לשעת הכושר • ויש שלא הי'ל • ובעל ציז'ה א' צידי אדם
או צי"ש והוא שאין לו אלא כים א' • שאם יש לו צ' כיסין הרי הוא כשאר כל אדם • ובאלו
ככללו כל מיני הסריסות האפשריים והלכותיהן כמשפטיהן (ויצא מהכלל ניקב הגיד ונסתפס שחור להכשרן
שנחלקו בו רא"ם וחבריו • ולקמן בתשובתי אל החסיד יצו כימא בית מילתא צמ"ד • ודין
הטומטום לא הולרכנו לזכרו שדינו מבואר במשנה) וזה העולה צידי אחר העיון בענין זה בש"ס וראשי
הפוסקים בלבד • כי עדיין לא נתכני הזמן לתור ולפשפש בשאר מחברים • ואי"ה אקח מועד
לדרוש ולחקור אחריהם עד מקום שדי מגעת • אם אולי אמלא דבר חידוש הכובע לענין • מעתה
הדבר מסור לתכמים לפלגות גדולים חקרי לב היושבים על כסא ההוראה ועמהם בדבר המשפט להוציאן
לאמתו ולעמוד למבחן • ואם ייעזבו דברי אלה וייעזרו כללים הללו בעיני רבותי יקבעו בהם מסמרות •
לפסק הלכה לדין ולהורות • לשעה ולדורות • והסי'ת ברחמיו יליל עמו בשש צרות •
ובשבע לא יגע בנו רע וישמרו ממאורעות זרות • תפלה לעני כי יע"ף מור עובר משפתו אל
שפתו מכל התלאה וכל הקורות • לפני כ"א כודע שם האומ"ר שכנגדו מוכיח ראשי שורות •
עבד כל יודעי דת ודין עומד לפניהם לשירות • יושב כמוה"ם בצרות • תמו דהאי שתא
ת'פרה ל"יון ו"שביה ב"דקה ילאו לחירות • פרדכת מסייע שאין בו ממש צמתא מיכסי'א ולא מיבניא
דמתא א' מכפר ומכרך ויתבא על ריש טורא כצפורי על גבו' ל'ד'ן ועל יד הירדן בכל סלע חלול בארץ עיפה
שלא נסתבחה בפירות • והעם אשר בתוכה חכשי מדות חמודות זהירים במצות קלות כחמודות •
ומנייהו כבבלאי עסקי באורייתא סמא דחיי בתדירא בלא סמא דמותא ביוני ואיסתירא • לפ

מסתכלי בטבעי לדורות • ה' לבאות יגן
עליהם ויקשור להם
עטרות • אכ"ר :

והנה

אגרת בקורת

והנה

בטרם תראתה תשובתי החוצה • הציגו שתי הכחות
 דבריהם לפני ועשאוני חמר גמל ברצונתי להמשיך אחר כל
 אחד מהם בחבלי עבותות אהבתו אחריו ארולה • ואמרתי
 אמלטה נא כלבי מיד שלא יפגע בי שר של שנה"ה • או של חמ"ה עזה כמות
 איב"ה קשה כשאו"ל קנאה • וחתמתי אחר דברי המקילין • בקוצר
 במרץ ריש מלין • בלשון הזה כתבתי בחסון ואם שגיתי אחי תלין •
 שריתו"ה יה"א רעו"א דתשתרו"ו תרצ"א • (כדאמר רב מרשיף לרבינא
 רפה"ח אע"ג דמשמע דר"מ לאו רביה הוא • על כן בטחתי לא יחשב לי לעון
 בסות רוח ויוהרא ח"ו • כמו שחשד אותי אחד חכם • חלילה לי מעידי עלי
 שמים וארץ דלית בי מכה ולא מקצתה כי שפתי מארץ בעיני • עמי ומכיר
 אחי מקומי • כי בער אנכי מאיש לא למדתי חכמה לא חכים ולא רבי •
 אתייקו"רי דמתייקרי צי • חס לזרעא דאבא לא יחרף לבי • מימי
 חרפי • נאלמתי דומיה ידי שמתו למופי • ומה גס עתה דמיתי
 לקחת מדבר החסיתי מטוב תמיד נפשי בכפי • מה טיבו של עובד לסוחר
 שוחר טוב מבקש רגון שמים ועול ד"א • כבד עלי לאכול לחמי בזעת אפי •
 והריני מכריז שאין לאדם לסמוך עלי כלל בהוראה • רק מפני שלחוכי
 לחתום על רגל א' הדבר יבא מפי קולמסי בחפזי לא לקחת ח"ו כי אם מדרך
 האמת שאינו מקבל אונאה) • ועד"ו קנאתם שמחו ללא דבר • כאילו
 מלאו להם חבר • והם לא הבינו עלתי • שמתנגדת להם דעתי •
 רק שלא להתגדר עליהם קצתי • ואידך פירושא זיל גמור גמרא לא
 תהא זמורתא • וכראותי שלא ככוו בפושטין והלכו ועשו מעשה להקל באיסור
 דאורייתא • אמרתי כל כי האי גוונא ודאי צריך לאודועי והפעם לא יפה
 שתיקתי • כלום משוא פנים יש בדין תורה • אם אחי מחשה ומעולם
 באהבת האמת ברית כרתי • ע"כ בעזה"י אלא ידי חובתי • לחזור על
 משנתי • והעליתי דבריהם בפלם שכלי ואשקול הכת"ב במאוזני בחיכתי •
 לזאת קראתי :

תשובת המשקל

וזה אשר כתבתי שנית על הענין

שוב

כשלאה לידי תשובת הה"ג מארי דאתרא כר"ו הוא פקד על מרוב ענותנותו שאעיינ
 בדבריו ובדברי החסיד הנצור כר"ו שעשה עליו עשרה השגות קצרות • ועוד הוסיף
 ידו שכית מד"ם לכתוב מגלה עפה כמין תשובה בארוכה • ובא נשען על מקלו המביד
 לו כאילו התירו פרושים את הדבר לפסק הלכה • כבודו במקומו מוכח דגברא חסידא הוא אשריו
 שלשם טוב וכה • אכן לפי שאין מסרבין לגדול ואין חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב (אע"ג דפליג
 ליה רביה יקרא) • באפרושי מאיסורא • ולענ"ד הוא איסור ברור של תורה • וחוששני
 מחטאת אם יבואו התלמידים ויקצו הלכה לעקור לאוין קלה כחמורה • על כן שמתני פני כחלימם •
 ומאות שפתי אדוני הרב אב"ד כר"ו לא חמיש • (ובכן אבוא היום אל העיון היפה בחלק הסותר ואודיע
 שאין זו מחשבת חסידים ושרי ליה מריה להך חסידא דשנקה לחסידותיה • בהך מילתא כמה רב
 גובריה דעביד עובדא כשמעתי) • ומה יקרה עלת הה"ג כר"ו לא לצד דדרך
 הברירה • שבחר ברעה ממוצעת ודרך ישרה • עדיין לא סמך על דעתו הרחבה ועבד כר"א כי
 היכי דלמטייה שיבא מכשורא • וקנא קנאתי לאמת לעשות לה סייג ומשמרת למען לא תשוב תורה •
 גם חסתי על כבוד הרב כר"ו שהשיגו החסיד בחוקת היד ולא חזי ליה זכותא • דמי האי אורבא מרבנן
 כדלא גמרי איכשי שמעתא • איברא לא מסתייעא לאורויי קמי רביה ולא קיימא ליה שעתא • חזי
 לקשרי איסורא וסכנתא • ובעזה"י אלא ידי חובתי ולא אשא פנים בתורה • ואעבור על
 דברי הה"ג המורה כר"ו ודברי משיגהו חר"ף בלי תקום

בקצרה :

תחלת

דברי סיו פתח בחכמה הרב כר"ו זה לשונו לדעת רוב המוסקים פסול בנחתך בינה
 א' • דבר ה' בפיו אמת שכן הוא צודאי • וכמ"ש בס"ד בשבכר • ואאריך
 עוד בזה כשאשיב לדברי המשיג על סדר תשובתו • כתב עוד אך פן כ"ד קנאה
 ע"י חולי ואף בזה רוב פוסקים לפסול • אך הרמב"ם וכת דלילה מתירין והב"ח כתב להלכה כדעת
 הרמב"ם

אגרת בקורת

חידושים לניקורים

הרמב"ם • אמנם י"ל שזה אינו נקרא ע"י חולי • עד כאן דברי הרב • מ"ש ואף בזה רוב פוסקים
 לפסול • גם זה אמת גמור • ולא ידעתי את המחזקת בדעת הר"מ ז"ל בזה • (ובש"פ שהביאו
 לכבודו של הר"מ ז"ל • הביאו באחרונה (שבכל מקום הוא העיקרית כבודו) דעת הר"א • ומשמע
 דהכי ס"ל למסקנא) כי לדעתי הוא יחיד אין עוד מלבדו שהסכים לדעתו • חוץ מהרב צ"ח
 שהכריע כמותו ע"פ הבנתו בלשון הכ"י • וכבר הוכחנו במישור שהרב ז"ל צ"ח שגג בכוונת לשונו של
 כ"י בלי ספק בעולם • וכשל עוזר וכל עוזר • אין דין לומר • ומ"ש שהעיד צ"ח משם ר'
 ירוחם והרמ"ה • הן לא ידענו זה מעתה באיזה אופן • כי לא ראינו דבריהם ואיזה ראיה •
 (והנה צ"ח אמת ישרים משמע איפכא דרבינו ירוחם וראי לא ס"ל כהר"מ • אלא כהר"ש ס"ל ע"ש
 סי' קכ"ה • והכי כתי מסתברא דבשעת רביה קאי • וכי הא דאמרינן שיליה פ' ר"י דמכחות •
 עכ"פ ריר' וראי אינו מהמנין) שאם דבריהם כדברי הכ"י • א"כ נוספו גם הם ז"ל על עדת
 האוסרים • כמו שכתבנו למעלה באר היעב וכדמוכח מנימוקה ושאר הכרחיות • וכן מוכח
 מסברא ישרה • גם ראיה גמורה מטרפות כמ"ש למעלה בתשו' באורך שכל פגע הנופל באיברים
 ציחוד • שמויקן ומטריפין ופושלן מקרה אחד הוא לכל הנעשה על הארץ תחת השמש • וראה חמה
 בכוסר • וכן היא הסכמת כל המחברים פה"א • ולשון הירו' שעליו סמך הר"מ ז"ל לא נפלת
 ולא רחוקה היא הבנתו מדעת שאר פוסקים • על פי מה שפרשנו בס"ד והסכמתו לדעת א"ע
 כל חכמי ישראל הגדולים • על כן לא לעזר ולא להועיל הוא בדרון זה • ומ"ש ה"ה הרב כר"ו אמנם
 י"ל שזה אינו נקרא ע"י חולי • כוונתו רגויה לומר שאף לדברי הר"מ המכשיר אפי' בחולי פרטי •
 מ"מ לא הכשיר בזה שכתב ע"י אדם • אע"פ שהחולי הוא הגורם • וזהו האמת שאין בו ספק
 דגרמא לאו מילתא היא • וקיי"ל כמ"ד דבר הגורם למומין לאו כמומין ולחסרון כי"ס לאו כחסרון
 דמי • מלבד מ"ש לעיל בתשו' בס"ד :

פאנשה בין
 עדות הכ"י
 למה שהעיד
 צ"ח פ"ח ר'
 ירו' וסע'ד
 לעדותו של
 צ"ח

ביאור דברי
 הרב הפוסק
 כר"ו ומיוון
 פצתו

כתב

עוד הרב ה"ה כר"ו וקצת ר"ו לפרש מ"ש הרמב"ם כו' וכתתן כשר דפירוש כרתת אחר
 החולי ע"י הרופאים • והא לייתא דלשון כרתת לא משמע כך • כ"א ע"י חולי
 כרתת מעלמן כמו כרות שפכה שכולד כן • פי' כרתת השפכה מעלמה ע"כ •
 ברית הן הן הדברים שנאמרו למשה מסיני שכן היא כוונת הר"מ • ותמהני מאד על מי שהעלה על
 שפתו להפך לשון הר"מ על פיו הכורת כחבר חדה • ולגלות פנים בתור' (אף שלא במתכוין פ"ו)
 שלא כהלכה כדי להשיג חפצו • החפץ לה' באלה • כי אין לשון הר"מ כוונת ביאור אחר כלל •
 דבבא קמיתא קטמ כרתו אדם • דבידי אדם קעסיק • והדר מפרש פרייה דבידי שמיים שהחולי
 המסין או כרתן • והא וראי כרתן דומיא דהמסין • מה המסין שחין הוא דקעביד מעשה ההמסה •
 (שהיא ככריתתה • דהמסה והמקה ומיחוי וכריתתה • כולוהו חדא מילתא • דבידי שמיים דוקא
 הוא דכשר • הא לאו הכי כולוהו פסילי) הכי כמי כריתתה שעל ידי שחין • השחין הוא שכוונתו
 ופוסקו וגורם כישול איברים כדרך מוכי שחין כדאיתא בעלמא • ומבואר בעצמו מטבע הלשון •
 והא דנקט תרתי גווי • (וכן הוא ציר' ממש) חדא לאשמעינן חסרון מקצת • והדר אשמעינן
 רבותא בכולה • שאפי' אכלן השחין לגמרי אינו פוסל • והרי זה מבואר מאליו לתש"ב •
 וגכאי להאריך בכך • והרב המורה כר"ו הוסיף ביאור והוכחה יפה מלשון הר"מ שאמר או שכולד כרות
 שפכה • הרי צבירוד דבתולדה כמי קרוי כרות שפכה • אע"פ שאינו מעשה ידי אדם • זוהי
 כוונת הרב כר"ו • והחסיד לעג עליו ושוייה כדלא ידע פירושא דכרות שפכה דקרא • והוא לא
 עמד על כוונתו של ה"ה כר"ו שיפה אמר • ולזה הרבה דברים שאינם מעיני • כי מה
 עיני כריתת כפס לכריתתה גופיתת גשמית דזה איירי הר"מ • ומ"מ לשון הר"מ אין לו ביאור אחר •
 והע"ב את אשר דיבר הרב כר"ו בלי ספק • וגם מ"ש המשיג שהר"מ הוסיף זה מדעתו • לא ראה
 יפה כי באמת גם זה כוזב בירושלמי • כמו שאכתוב להלן ותראה אור בביאור לשון הירו' בעה"י •
 והמסין או כרתתו רגויה מירקד לריכי כדפרישית • ועמ"ש עוד לקמן בס"ד • ומ"ש מ"ס תשו' ת"י
 אינו בידי לעיין בו עכשיו • וכשתראה פנים בדברי תשובתו שם כדבר עמו יותר
 א"ה :

פאנשה בין
 פניה ופתיחה
 כפלאה שבדברי
 הפוסק נמארה
 באופן הנעשה
 פאנשה

עוד

כתב ה"ה הרב כר"ו וכן בתו' דמסיק ר"י לכוונת הרופאים שיחתכו שמאלית וקאי על פ"ד
 בידי אדם ומסתמא אין הרופאים מחתכין כ"א מחת חולי • ואפי' קראו בי"א ע"כ •
 בודאי אין זה הכרח כל כך לפי שהרבה פעמים הרופאים כורתים מחמת אבן או
 שצירה ר"ל • והרב כר"ו דמי לצייד כו' משכח זוטרי שקיל כמי • ולא אמר זה בתורת ראיה ומופת •
 אלא קצת הוכחה • שבאמת על הרוב אין גוזרין לחתוך כי אם מחמת סכנה גדולה שאין לו תקנה
 אחרת • כמו שכאן היה הדבר שנפל (הקלטי ברנד) בצ"ה עזמה • ובאופן זה כ"ע מודו דמיקרי
 בידי אדם • וא"ל דהתו' הכי ס"ל כמ"ש בתשו' באורך • וכן עוד לקמן מזה • והחסיד הרודף
 ומחכוין להשיג רוצה להכחיש כאן גוף המעשה באמר שהצ"ה היה בשלימתה וכמ"ש גוף המעשה בתשו'
 אלו דבריו י"ו • ולא ידענא מאי אידון ביה דארכבה אתרי ריכשי • כי בתשובתו מבואר בהפך מן
 הקצה אל הקצה • ושם תפס גם הוא לשון זה של הרב כאן • ברצותו לפרש שם דברי הר"מ ואמר
 כדבר הזה מה להס להרופאים להכרית אדם לא שכתפשה החולי בצ"ה • ראו נא עתה דבר שאין
 הדעת

אגרת בקורת

חדושים לביקורים

הדעת סובלתו • עשיר בחסידות ח"ך הוא מכחיש עלמו פעם אומר צכה ופעם צכה הייטצ צעני ה' הירצה • קמהדר אטדקי למפטר נפשיה ולמתלי בוקי סריקי צהרב כר'ו • זיל הכא קמדחי ליה כשמתירא מדעת ר"ת והתו' שגלוי לרואי שמש ססוברים דחולי פסול • קאמר מעשה שהיה צבינה שלמה • וזיל הכי קמדחי ליה כי מטי לדעת הר"מ דמכשר בחולי דווקא • כיחא ליה למשכוכי נפשיה ולמיהדר עובדא לחולי גדול ורקבון צבינה עזמה • הרי זו רעה חולה • הא ודאי מגא דלא כשר למקני ציה ולא שוי חיבולא :

כע

הרב כר'ו ווא"ת דלמא התו' ס"ל כפירש"י דע"י חולי פסול • ליתא דא"כ לא הוה שתיק הר"ש • וגם לא הוה מסיק הצ"ח דרש"י יחידאי הוא ע"כ • מטיבותיה אמיכא דרבר ברור ופשוט הוא דהתו' בשעת רש"י קיימי בודאי • מדלא גלו אדעתיהו כבכל דוכתא דלא ס"ל כוותיה • דלאו אורחיהו למישחק • ואפי' בשתיקה לחוד אורוי קמודו • כ"ש דחזינן בהדיא דהכי ס"ל מדבעו תרוייהו שלמים כמ"ש צס"ד בתשו' באורך • ואדרבה עפי מרש"י אית להו • דאף בחולי הגוף כוללי • שמעינן להו דיהבי ליה דין סרים אדם בדמוכח מההיא דפרק ב' • ומהרא"ש לא מוכח כולי האי • דלא כחית אלא לדעות • ולאן אורחיה למידק ולמישחב גברי מדוכתי אחריתי • ומסתיה צפירש"י דמשכח ליה בהדיא • ודרכו לקצר ולטפל רק בראיות ולהוכיח מסוגיות התלמודים איזה דרך ישכן אור הפירוש האמיתי • ומהצ"ח אין ראיה שכבר הוכחו דלא קס שפיר אדעתיה דרש"י בהך מילתא • אגב שיטפיה רהיט ליה גמריה • ולא דק מר שרי ליה מריה • הא מיהא קושטא קאמר הרב כר'ו אמת יהגה חכו ושפתיו ישמרו דעת תורה דר"ת ור"י סבירא להו דע"י רופאים נקרא צדי אדם • וזוהי דעת כל אדם שיש לו מוח בקדקדו והאומר בהפך איכו אלא מתעקש לשכות את הדוע או חלוס חלוס • וראה גמל פורח באויר וחמום עולה בסולס • ואין לנו עסק עם בעלי דמיונות כאלה שהם צדי חורים ומחשבותיהם חפשים ממסים וממכסים פטורים • אכן אפי' ע"י חולי פרטי כיוצא בו בדרון זה שהרקיצה הצבינה • פסול גמורה הוא לדעתי • אף קודם שנגעו בו ידי אדם • וכמ"ש באריכות בתשובה שכן היא דעת כה"פ בא' • ולפחות רובא דמיכר הכי סברי מרנן • ולא ר"ת ור"י בלבד באמור שדעתם גלויה • לכל מי שאין עיניו כהויה • וכ"ש בצירוף מעשה ידי אדם • וא"ל לזה לא חכס ולא נביא • אף כי איש תבונות ידלכה ומכס דעדיף מכביא • יודיע מה שהיה בלבו של המחברים • ויחשוף לפוכי מטמוני מסתרים • הכמוסים בגויות הספרים :

תשובת הגהה
השלישית

ובענין

מ"ש הה"ג כר'ו ליישב דברי רש"י ז"ל לא אאריך כאן • שלענ"ד הוא עורח שלא לצורך • וכבר כתבתי בעזה"ה מה שיסיפיק להניח דעת כל משכיל • דלק"ת צרש"י מדידה אדידיה • וכל דבריו אחת הן ואנו יודעין לדורשן לכל חפציהם חפצי שמים המותרים והאסורים • כמבואר בתשו' בלי גמנוס ע"ש • והם דברים צדורים ואמיתיים צס"ד • אף מ"ש עליו החסיד המשיג איבוד זמן הוא • והאריך בדברים פשוטים וידועים לדרדקי דברי רב • ומכל זה אין הכרח שלא לדקדק כך רב וזורב • דבודאי ניתן רשות לעשות כפיקותא • וכמה זימנין מקשי כמי תלמודא הכי • מר מ"ע לא יליף מהתם • והיכא דשתיק כמי תלמודא צכה"ג • מאן דמשכח טעמא לימא • ומלוא הוא ליתן תבלין צדברי חכמים שלא יהיו בראים כמיותרים (שאפי' לשון הדיוט היה הלל דורש) וכך דרכן של ראשי ישיבות אשר מעולם ולזימנין אשכחן תותה מרגניתא וסימא • אף דבודאי קשה לבנות יסוד בהוראה על כיוצא בזה • אלא שלפעמים עושין אותו סניף וסעד לאמת המוכרע במקום אחר • ואין זו מן המדה המגונה אלא בעלי הדעת הישר • ותומכיה מאושר • וכבר אמרנו צו"ג כ"ה שראוי בדרך פשוט ומקושר :

תשובת הגהה
הרביעית

ומש"ע

החסיד על דברי הרב כר'ו שכתב שהברייתא ס"ל ע"י חולי כשר דומיא דממזר ע"י אדם דווקא • והקשה עליו האוהב למעון הא ממזר עיקר בריאותו ע"י שמים • מפני אותה שאמרו רז"ל הקב"ה כותן באדם כשמה כו' • צמ"פ בעלילה בא עליו • וליקשי אתלמודא דקאמר בפשיטות מה ממזר צדי אדם ע"ש • ש"מ דלאו מילתא היא לענין זה • ומי לא ידע בכל אלה כי יד' עשתה זאת מיפקד עליו ארצה ומי שם תבל כולה כותן כשמה לעם עליה ומחיה את כולם • ובמאמרו מקיים כל העולם • ואש ישיש אליו לבו וכשמחו אליו יאסוף יגוע כל בשר יחד ותבל ומלוואה היו כלל היו יחדיו כולם יכליו • אס לא צלל כנפי רגליו יחסיו • ואין דבר נעשה בארץ אס לא בגזרת שמים • מיוזה אמר ותהיו' לא צוה כי תבל מעשה ידי אדם כוז פעולת בני איש אס ה' לא רצה אף תבל יהמיון • הלא צבחיכה זו זכר כל המעשים מאתו יחצרך ומלפניו בא לכל דברי היצירה אל הפועל • ויחסו כל הפעולות אליו ית' (ויטעלה עליו רב מלהקרא שמו על כל ההבל הנעשה על הארץ בין שוב בין רע חלילה • מפני עליון לא תלא הרעות והטוב הבאות על האדם ממעשיו הגורמים • על כן אין זה פוגם במעשה המיוחד לאדם בארץ אשר נתן ה' לבני אדם לעכות בו • ולפעול כפי כטיית בחירתו החפשית • ותתייחס פעולתו אליו צבחיכת סנה קרובה בראשונה • ואע"פ שאין דבר בגמרת בלתי סיוע אלהי • לא יתכן להזכיר שם שמים על כל מפעל מגונה • וזה מבואר לבעל שכל אמושי והדבור בויחרון • ועל כן תופס הגמרא במושג שמהו צדי אדם • ואע"פ שהירושלמי מביא עוד דעת אחרת דאיכא התם מאן דסבר דמיקרי צדי שמים

תשובת הגהה
השישית ושיבוש
מופגם שכתב
המשיג בהשווא'
שני סולקים
משליש

אגרת בקורת

וא חידושים לביקורים

שמים • מ"מ צבאוי גוונא מדלא חש לה תלמודא דידן • ש"מ צבדיא דלא שמיע ליה ולא ס"ל
 לגמרי הק סברא • ומעתה אין לחוש בזה לדברי הירו' שמתנגד לתלמודו ולבנות על זה יסוד רעוע
 כמ"ס החסיד (עוד יותר מפורש בתשו' שלו) ללמוד ממנו ש"ל דווקא תחלתו ע"י אדם • מאי דלא
 סלקא ארעתא לגמרי • אפי' לדברי הירו' מכליה הא • והא מיפלב פליגי בה דאיכא נמי התם
 מאן דאמר מה ממזר צידי אדם כדאמר תלמודין • ולדברי החסיד י"ו מר אמר חדא ומר אמר חדא •
 ובמאי קמיפלגי (דמ"ד צ"ש) כשר דלא הוי דומיא דממזר • היינו בתחלתו צידי שמים • אע"פ
 שסופו צידי אדם • ומ"ד סבול איירי תחלתו ע"י אדם וסופו צידי שמים • משום דדמי לממזר
 בתחלתו • דתרווייהו ס"ל בטר אתחלתא אזלינן • א"כ כבר עשה משנים אחד • וקירב הפכים
 מוטיב יחידים ומתנגדים כצבת אחים גם יחד • והוא דבר בטל וכמפע) על כן אין אלה אלא דברי
 תימה • ותו דהא איכא לפותא אחרייתא צירו' לפסול סף צ"ש • והרי א"כ הירו' מתנגד לו מכל
 וכל • ואף אם אמנם בעיה"ג גם אכחנו כפרש הירו' לקרב הדעות כל מה דאפשר • דאף מאן
 דפסול צידי שמים • לאו לגמרי קאמר • באופן שלא יחלוק עם חברו במחלוקת רחוקה כמ"ס
 לפנינו בס"ד • אף לא לעשות אחדות משני גופים מחולקים במחלוקת לש"ס שמי"ס שסופה להתקיים •
 ולהלן בס"ד בראה עוד מה יהיו חלומותיו מן הירושלמי ותסתיים • ודעתי בפירוש גמרא שלנו כבר
 ראית דבר ברור בעיה"י • ושעל ידי חולי פרעי מיקרי כמי צידי אדם (ואם תראה אמור רק שאינו
 כקרא צידי שמים • ממילא דינו כצידי אדם • אפס כי לא תהיה תפארתך בשמירת המלות בלבד •
 כי לא קבלת שכל להתחייב באחריותן • אבל עליך להזהר עוד בטעמן ובכוונתן) אפי' לא נגעו בו
 אדם כלל :

ובמי

הה"ג כר"ו עוד ליתן טעם לדעת הר"מ ורש"י • כבר כתבנו מה שכלע"ד בזה
 (ובמקצת כוונתי לדעתו הרחבה כמ"ס צ"ל בפ"ל בתשו' בפירוש הסוגיא
 בדרך זה • אך לא ידעתי איך הכריח הרב כר"ש טעם הר"מ) וגם מלאכו
 מקום לשלום ולסלק המחלוקת מביניהם ככתוב לפני בתשו' באורך דאפשר לומר דא ודא אחת היא (ומ"ס
 הרב הה"ה כר"ו בדף כ' חומרא דאית לידי קולא • אגב חורפיה לא דק • דמאי חומרא איכא • לפסול בעל
 הא ודאי סרים חמה שה"ל שעת הכושר • לא גרע מסרים אדם בזה • דאם בעל קנה • ופשיטא
 לאו כל דכן הוא • והרי זה מבואר דאגב שיעפיה לא עיין בזה) וכ"ס שרש"י אינו סותר דברי עצמו
 כלל • ולא מספקא ליה מידי • והיא דעת כל הפוסקים לדעתי וכמ"ס צ"ש ג' משם הר"י טראכט
 בפשיטות • ואין כל חידוש בזה שבעשה תחת השמש שה"ל שעת הכושר • דין אחד הוא • ואכתי
 מלדקדק בדברי הרב כר"ו • כי לא נפלאות ולא רחוקה היא • וכפי מה שאחשוב לא אמרה אלא
 לאחד בזה את התלמידים • ולא חייב הכות"ב על מעשה חידושי"ס :

אמנם

מה שהשיגו החסיד להרב כר"ו שכתב אס נאמר הפלוע הוא אמינא כל שכן צ"א לפי
 שה"ל שעת הכושר • ותפסו על זה בזה שאמר דמפורש שם שזו סברא לא
 מהכינא רק שמוכח דאל"כ אין לך אשה שכשרה ליבום ע"כ • תפסתו לא מהכינא למידי • דהא ודאי מהתם
 מוכח שפיר דהיא סברא אלימתא דשעת הכושר מילתא • וכמדומה שלא הבין כלל דברי הרב כר"ו
 (ולכן העתיקם מהופכים בטעות ועשה בלשונם מעשה סירו'ם) דקסבר דנקט לגריעותא • מאי
 דהוי מעליותא • וכמבואר אללכו היטב בתשו' צ"ש ע"ש :

עוד

בא בטרוכיא עם רבותיו • בזה שאמר דהכל הכל תלוי אס יוכל להוליד כדאיתא
 בגמרא מדלא ענה צו דורות • חדא דהא לא קאי במסקנא הק טעמא ושפיר קדחי
 ליה תלמודא • ועוד לא ולמד מן האמת שהרי פלוע צידי שמים כשר • אע"פ שאינו
 עושה פירות • (וכן איכא מ"ד צידי שמים ג"כ פסול • פוסל בכל גוונא • ומילא משכחת
 בה"ג דקמוליד כמי וק"ל • אפ"ה פסול) אלא על כרחך אין קפידת האיסור אלא במקום שעושה
 פירות • ולקמן בעיה"י באריך בזה :

עוד

רועה רוח רודף קדים המשיג במ"ס דרש"י הוצרך לפרש צידי שמים כמו נביאמקה
 הריאה • והרי זה למד סתום מן הסתום ומפרש הכעלם בנעלם כמוהו • דאע"ג
 דהכי מפרש רש"י • ודאי הלשון כך משמע לפי פשוטו • מ"מ מה כחו יפה מזה
 הזכור כאן • ומאי אולמיה דהאי מהאי • מי שאינו מפורש באומדנא בעלמא ואינו צוטח לקבל עליו
 אחריות הלשון בשילוח (מדאגת רעים רבים • בעלי שיתופים המתכררים ומתערבים) אינו מאמין
 בערב כמוהו • דערבך ערבא צריך • ולו יהי בן ששם הוא פירוש מוכרח • עדיין אינו בהכרח
 כאן • והרבה לשונות משותפות יש • כאשר הראית לדעת ואין להאריך • אבל מ"ס הרב כר"ו
 לחלק בין דעת רש"י וריא"ז • כבר ביארתי בתשובה צ"ש דאין מההכרח לומר כן • ומסתברא
 דלא פליגי • אלא איתא להא ואיתא להא • מר אמר חדא ומר אמר
 חדא •

עוד

אזה המשיג לבקש תואנה על הרב כר"ו לתפוס עליו מחמת שיגרא דלישנא דקאמר צ"ש
 הצי' דכדעת הרא"ש מוכח בירו' (ולא ידעתי מה תועלת יאל לו למשיג ומה הוא סבור כמפתח פיקוחו
 להתכבד בכך • וכי אין הרא"ש כאמן עלינו בעדותו והבנתו • כאמנה מאד כמי ומי אוקס על יד
 מגדולי המחברים האחרונים ז"ל • א"כ מה הנאה בהשגת זו השואנה • אף אם יוכח בהחלט שכתקל ימינו
 השעי"נים לנאס
 בה

דברי סרב ע"ו
 קשים וכוונתו
 נעלמה ולא
 נכרחה אלא
 לפסול בעל

תפוסת השגת
 ששיק וגם פה
 לא עמד על
 דעת סרב

דברי המשיג
 לביין סוהב
 פוק

תפוסת השגת
 שיע"ס

א יתהלל חוגר
 הרב פיפ"יות
 כמפתח פיקוחו
 אוקס על יד
 ימינו
 השעי"נים לנאס

אגרת בקורה

זה הרב נר'ו לפוס ריהמא • איכו מעלה ומוריד כלום • אלא כרעה שמעב זכות הוא לו כרן זכאי
 לצדוק בעו'קאי תלו' בים הלמה) • ולאו מילתא היא דודאי הרב'י נמי הכי הוה משמע ליה • מדסתיק
 וקבל דבריו אודוי אודי • דפשיטא לא שבין הרב'י מלעיוכי ומידק בירו' ולא אשכח תיובתא להרא' ש'
 נמייתי לה למסקנא בפשיטותא • שמע מכה דבהא נמי כר'א' ש' ס'ל דהכי משמע בירו' • ואכולה
 מילתא ק'סחיד • (כה'ג לכ'ע • אע'ג דבעלמא איכא פלוגתא א'א' אמתה שבשטר לחוד קמסחדי)
 חזי מלאן גברא רבה דקמסחיד עלה • דאל' ה' הוי מחי לה אמוחא מאה בעוכלא • והא דתלי לה
 בהר'א' ש' כדי להביא גאולה • ולא קצעי לחזוקי עיבותא לכפשיה • ותו משום דקצעי לאלומה
 למילתא • קתני לה משמא דהר'א' ש' דהוא מרי דתלמודא חד בדריה • כי היכי דליקלסוה וליקבלוה
 מניה • מיהא הרב'י בהא סליק לפסק הלכה • וגלי דעתיה דכיחא ליה בדעת הר'א' ש' ויהר מדעת
 הר'א' • משום דאלומי אלתה הר'א' ש' ע'פ סוגית סירו' • משו'ה הוא עיקר • ותו לא מדי •
 ועיין לקמן בס'ד :

עוד

כתב ה'ג נר'ו והנה להו'יא אשה מבעלה אם אין רוצים נקרא גט מעושה בו ואף
 שבתשו' בן לב לא התיר רק מכח ס'ס כו' • ושם נכרת מעצמו ע'י חולי • פ'ך
 בדאי הר'מ וכת דיליה • ומכ'ש לפת' ש' דגס רש'י כסתפק שלא להו'יא בע'כ •
 כ'א להזכיר לו שיש פוסקים הרבה דחולקין ע'כ דבריו • והמה כפלאו ממני דהיכא אשכחן דכוותיה •
 דניקו ונסמוך איחידאה באיסור דאורייתא • הלא כמעט כל חכמי ישראל חלוקין על הרמב"ם בכך •
 וכן בד'ן כמו שכתבנו ואכתוב ונברר עוד בעזה'י • ולא עוד אלא שדברי הר'מ עצמן מוכרחים
 לפרשם כדעת רש'י וש'פ הברורה מאד כמו שהוכחנו • וכל שכן שהרי אינו דומה כלל לדון זה למ"ש
 הר'מ ז'ל • דאיבו מיירי ע'י חולי לחוד • והכא בידי אדם עסקינן • ואיך לא כדון ק'ו נק'ו
 מאותה שהביא הרב נר'ו מתשו' בן לב (שאינה בידי כעת) שאע"פ שהיה ע'י חולי לגמרי וביצה
 שמאלית היתה • לא התיר אלא מטעם ס'ס • וכפ'ן שהיא הימנית וע'י אדם • דאף הר'מ מודה
 בלי ספק דאסור • ולא כשאר אפי' ספק אחד • ודח' לא היה מורה להקל • (אלא שאין בידי
 עכשיו לחקור אחר הנמצא כתוב בספרי בעלי תשובות • רק אני סומך בזה על עדותו של הרב נר'ו
 שנחקרה בב'ד • ואי'ה אשייליה לתשו' בן לב ואיחוי גופא דעובדא) ואפי' כך היה דעת הר'מ בלי
 שום שיעור ספק • לא היה לנו לחוש אף לחומרא דגט מעושה • היכא דרביס פליגי עליה • ור'איה
 ברורה מההוא כהן דנסיב גיורת פחותה מבת שלם דהוא ס'ל כרש"י • וכפ'יה רב'ו וא'ל זיל אכקה
 ואי לא מפיקנא לך ר' יעקב בר אידי מאונך • והרי דברים ק'ו בן צו של ק'ו ומה החס' בלאו שאינו
 שוה בכל • (ועוד שלפ'ד גדולי הפוסקים אין איסורו בגיורת אפי' גדולה אלא מספק) והא רשב"י
 חי דדמי לבר אלהין ור' יהושע בן לוי קיים עדיין בג'ע ור'י בר אידי קאי כוותיהו • וכל זה לא הועיל
 שלא לכופ להו'יא גט • ולא חש רב'י לספק גט מעושה • לא כל שכן ועאכ"ו שמעשין לפסולי
 דאורייתא בלאו השוה בכל • ואפי' מספק • ביחיד שבפוסקים • כגד רביס וגדולים החולקים •
 אמתם כבר גילית דעתי בחשו' שא"ל להו'יא • אבל מלאת פרוש ודאי מיהא איכא • ואי לא בעו
 דיפיקין מכדין ומגדינן להו בכל מה דאפשר • אף לא יהא אלא ספק שקול • כ'ש אחר שבידרכו
 דודאי הוא • לפי שאין לנו להתעצם להחזיק במחלוקת שלא לשם
 שמים :

קצות לרבי
 ה'ה המור'נר'ו
 במה שהפליג
 שלא לכופ על
 הפרשה

וכמו

שכתב עוד הרב הפוסק נר'ו גופיה וז'ל אך כל זה אם היה נכרת מעצמו אבל זכ'ר שחתנו
 הרופאים הימנית דא עקתא כי אין בזה שום מחיר רק ר'ת יחידאי הוא עכ"ל •
 וזה ודאי ברור שאין מי שמקל בדירור בכעילת גילה א' בידי אדם • חוץ מר'ת ור'י
 פמ'ש דר'ס בעל התו' שאין כחשבין אלא לדעת א' • וכל אותן הגדולים שהביאו דעתו זאת • בשמו בלבד
 יחיד הוא וע'ס אמרו • וכנראה מלשון סמ"ג שהעתיקו בש'ג יע'שוק'ל • ומוכח דלא ס'ל כוותיה • אע"ג
 בלשון הכ' דמיתתי ליה • והכי נמי הרא"ש שייטתיה • ולא קאי כוותיה • כדמשמע בהדיא מלשנו עיין עליו •
 ועל כרחק ז'ל דע'ס הוא זכ'י שירף את הרא"ש לסיעתו של ר'ת • (ומ"ש החסיד גס הרא"ש נסמ"ג
 כו' הביאו דברי ר'ת ואם לא היה כראה בעיניהם למה הביאו • אין זה כלום אטו לא שמיע ליה הא
 דתנן בבב'ריתא למה שנו דברי היחיד כו' הו'יל ואין הלכה אלא כדברי המרובין כו' • הכי נמי הפוסקים
 מביאין לפעמים דברי פוסק א' אע"פ שאינן סוגרים כעוהו • מאותן טעמים שזכרו חז"ל שס' • ומ"ש
 ועוד דברי העדים כשרים מסייעים • דל עדות מהכא דעדות שאי אחיה יכול להזימה הוא • אבל
 ישן בהכחשה • אפי' אמרו לא וזו ידינו מתוך ידה • אפ"ה אין אפטרופוס) ואפי' היו כל הגדולים
 סוגרים כמותו • (מרוקא חדא תפיתו) • תלמידיו הם ואין מוכין להם אלא אחד • (ובאמת
 זכ'י כתוב שכ'ה שמת הראב"ד • אך לא ראינו ראייה שלו • אי מפי' בה מעעמיה דר'ת אין מטעם
 אחר • וכבר הוכחנו לשון הכ'י כאן הוא מוטעה • ועוד כבר הוספנו בירו' בעזה'י שגס ר'ת מודה
 בזו לפסול :

חיו' דברי הרב
 המורה נר'ו
 פמ'ש דר'ס
 יחיד הוא וע'ס
 בלשון הכ'
 ובאמת להשגה
 נאשיעית

ומה

מאד כפלאתי מכבוד הרב נר'ו עוד מילתא צפוס מלכא אמת ככון הדבר מתוק אל חבו •
 איך כעה קצת אל הפכו • באמרו אך יש לצדד להתיר כאן שהרופאים אומרים שכבר
 היתה מכולה כו' דכשר להרמב"ם • א"כ הרופאים לא קלקלו רק תיקנו כי היה פ'ד כבר
 ודומה למה מתיכו בקדשים אחר שפסול אינו מפגל וכן ב'ד פי' מ'ד בשם הכלבו בכלי'א עכ"ל • במ"כ
 כי

דמינו של הפכ
 כמה קש' ללמו'
 היקר לנ'ד
 מקדשים

אגרת בקורת

יב

מידושים לביקורת

כי רב הוא השתא אולי מר בתר איפכא • דבנה'ג דשריא תיכלא צביצא מעיקרא ליכא מאן דשרי • דכא היינו ודאי כימוקו וחסרו • דאף לר"ת ולכ"ע ודאי פסול כה"ג כמ"ס לעיל • וגם לרמב"ם אפי' לא נחתך אח"כ • נראין הדברים דפסול אס אינו מתחלתו כשולד • וכמ"ס כל זה באורך בתשו' בס"ד • ברם נחתך ג"כ פשיטא דלכ"ע פסול • לרמב"ם ולר"ת וסיעהיהם ככל האמור • ודקיייתי מר ראה מקדשים • תמיהא מילתא טובא • דתלמד שאין ענין קדשים ומעשה העבודות לכאן (והתם כמי טעמא דגלי קרא כהרצאת כשר כך הרצאת פסול) תו לא דמי לגמרי דהתם פסול ופסול (דכיון דמעיקרא איפסיל ליה • לא מהכי מאי דפסליה טפי • ופיגול מיכא דפסול הוא ולא מחריב ביה) והכא כשר ופסול • וכל פיסול דפצוע הוא כך שתחלתו כשר ואח"כ נפסל • א"כ מה יועיל לו כשרותו בתחלתו • ודרך איסורו כך הוא • ואילמלא היו כאן ג"כ שני מיני איסורין שאם נעשה פצוע בידי שמים • היה כאשר וכפסל במקצת • ועל ידי אדם היה חמור ממנו שיפסל יותר ויאשר בכל • דוגמת פסול ופיגול דקרבן • שמא היינו אומרים אז כשקרה מתחלה פצוע בידי שמים ואח"כ כוסף בו מעשה בידי אדם • שאינו מועיל להביאו לידי איסור חמור של בידי אדם מאחר שכבר נפסל מעט בעל ידי שמים • שזה היה קצת דמיון לא קרוב לקוראיו באמת • שעדיין אינו דומה ששם שניהם שוין ע"י אדם • ובכוונה ומחשבה קמייחא תליא מילתא דקרבן • ותו לא אחיא כוונה אחריתא ומפקא לקמייחא • דלזימנין מחשבה אינה מוציאה מיד מחשבה • וכאן האחד משונה מחצרו שהראשון הוא ממילא ואין בו מעשה • והשני על פי מעשה אדם • דמעשה ודאי מבטל מיד מעשה בכל דוכתא • על כן אין לדמותן כלל • אפי' באפשרי רחוק ואין להאריך בזה :

ובן

מ"ש הרב כר"ו מכוליא דבר מתמיה מאד הוא • שלא די שאין משם ראה להתיר • לפי שאין זה דין ומדה בתורה ללמוד קולא מחומרא והיתירא מאיסורא • שאם אערו שם שאין האיסור חוזר להכשרו • לא יאמרו כאן שאין היתר חוזר לאיסור • מאין הרגליה ומדוע לא הלא כל איסורו תחלתו מותר היה • ואיזה הקש ומופת ילכח משם • אבל אמת משם ראה לסתור • ולהכריח עכ"פ דאף לשעת ר"ת (וביחוד שהיא שעתו של הראב"ד לפי הכמלא בני' בתש"ו וההיא דכוליא כמי ראב"ד אמרה) ליכא למימר הכי • דכי היכא דהתם אמרינן שאין איסור חוזר להיות ע"י כעילת האבר לגמרי • הוא הדין הכא • כיון דס"ל דבעינן שלמה • תו אלא מהכא נעילת הבינה אחר שחסרה מקצתה וכפסלה וכמ"ס בתשו' • אבל אליבא דרמב"ם פשיטא טובא דכה"ג פסול ואין לו תקנה • אפי' שיכשיר לגמרי בחולי ככל הנזכר • כי מה לנו לדרך דחוקה בוקה ומבולקה • וליכנס צפורה דחוקה • ודרך טובה ורחבה מפולשת לפנינו פתוחה לרווחה שהרי הוא דבר הלמד מענינו • ודון מניה דאיסור מעשה סירוס שלוקין עליו • אפי' מסרס את המסורס בידי שמים • וגם אפי' כבר נסתרס בידי אדם • אעפ"כ איסור ולוקין אף על כתיקת חוט בינה מן הסרים איך שהוא • א"כ הרי לפניך ברור מאד שאיסור זה חל על איסור • וכל שכן על היתר • והריני דן אסר כאן ואסר מעשה הסירוס • מה כשאסר לסרס עשה את המסורס כאינו מסורס • אף כשאסרו לבוא בקהל • עשה המסורס ועומד • כבלתי מסורס עד עכשיו • וק"ו במקום שלא נאסר עדיין מחמת סירוס ראשון • שתאסרו מחמת סירוס הפוסל שמלא מקום לחול עתה ככ"ל • והנה אמת כיון דהדר כמ"ס בעזרה בתשו' ואין אחר ראה זו כלום • שע"י אדם ודאי נפסל גם הפצוע מחלה בידי שמים • ולהפסיד הדעת (השוקעת בדמיונות כוזבים • קרובים נעשים רחוקים ורחוקים נזרוע מקורבים) אומיך כאן קמח ומים • ואומר שכך היא המדה בכל ל"ת סתום שאינו מפורש כל זכרו אומרים כל שנעברה בו עברה און נעשה מכללו דבר האסור • הרי הוא בלא העשה וככלל בלאו הסתום • דומיא דהא דאמרינן בפכ"ה כל שתיעבחי לך הרי הוא בכל תאכל (וע"ד המלצה והרחבת הלשון יתכן כאן ג"כ הלשון עצמו ממש • כמו הלחם אשר הוא אוכל אכלה ומחמה פיה) וכן בפכ"ש כל שבקודש פסול צא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו • הרי לפי שהלאוין סתומין ופרט לך הכתוב בעינין מעשה אסור ודבר פסול • כלמד סתום מן המפורש שהאסור והפסול במעשה • הוא האסור והפסול באותן מביעות הבלתי מפורשות כל זרכן • הכי כמי מדגלי רחמנא דבריאות אסריסות חייל ואסיר כי קעציד מעשה • הוא הדין דמעשה כי האי מהכי לעינין איסורו לבוא בקהל • ואל מי תדמיוהו וישוה לו יותר (ששני האיסורים מתייחסים וקרובים • שייכים וכמשכים זה מזה ומתחייצים) והרי זה דומה בדומה • והאריכות בזה למותר טורח זה למה :

משע

הרב המורה כר"ו להוכיח מן הירו' והקשה על ר"ת קושיית הרא"ש ומיהת ריבין לב • לקמן כימא בנה מילתא בס"ד • כשנניע לדברי החסיד הארוכים • והאמנא לשון הירו' סתום • כמו שהוא ברוב המקומות קשה ההבנה היולי ומתחלף הביאור בדברי הספר החתום • ואין בו הכרע מוחלט כל כך • ולכאורה הוא נדרש לכל חפציהם של הכתות החלוקות ומשתמע לתרי אפי • לכן כאן אשים ידי למופי • אכן האמת יורה דרכו בלי דופי • כאשר תראה פירושו להלן בעזרה' והעלזונה כליותך אס אואב מישרים אתה ותתקע כף לכפי :

אכן

תמיהא קיימא
על ה"פ כר"ו
שמביא ראיה
למובנו אמת

אגרת בקורת

אכז

מה שדייק הרב נר'ו אסוניית גמרא דילן מה חידש שמואל אש ריב' צ' ע"י שמים מכשיר לימא
הלכה כריב' צ' • וגם רבא ה"ל ליהן טעם על ריב' צ' ע"כ • זה לא הביכתי
דהא ודאי טובא חדיית לן שמואל דעד כאן לא שמעינן לר' ריב' צ' • אלא צביצה
אחת • משום דשמעינהו לרבנן דלא מפלגי בין שתי צביצ' • קמ"ל דשאיני צביצה א'
דכסרים חמה דמי • ואכתי לא ידעינן בחסר צ' צביצ' • ופלוני צדי שמים בכל גוונא דכשר •
דאפי' תימא כ' מד דר' ריב' צ' כמי צדי שמים מיירי • דילמא אפשר כמי דמוליד • וס' ד תיתי
כרבינו תס בחדל • הא ודאי לריבא לאשמעינן כמי בחסר סתיהן • ותו דחסר צביצה שלמה
בכלל כרות צדי שמים הוא • ופלוני מילתא אחרייתא הוא דאיתיה לביצה אלא שפלוני הוא או חסר
מקלמא • ודכוותה בגיד • ומכא ידעינן לה אי לאו מקרא • ואע"ג דאפשר לומר טעמיה
דר' ריב' צ' כמי מהכא מדכתיב כרות ולא הכרות מיהושמואל כקט מאי דלא אידכר צהדיא דר' ריב'
צ' ריב' צ' ואשמעינן מילתא חדתא • הילכתא וטעמא • וממילא ידעינן כמי טעמיה דר' ריב'
צ' ריב' צ' • אי כמי מילתיה דר' ריב' צ' לאו מקרא נפקא • אלא קבלה היתה צידו •
הילכתא בלא טעמא אחריבא • אלא משום דדמי לסרים חמה • ולא משום דמעשה צדי
שמים הוא • אלא משום דאינו ניכר כס' חוק'ל :

חירו' ישראל
ה"ה בסוניא
פה חידש שמואל

גם

במש"ע ה"ה הפוסק נר'ו ליישב קושיא הנ"ל שהקשה הרא"ש על ר"ת • ורצה להוכיח
דע"כ ריב' צ' מכשיר בין ע"י שמים בין ע"י אדם • וס' ד רבנן פליגי בתרווייהו •
קמ"ל שמואל דבעי' ש מודו רבנן • לפ"ז שמואל דפסיק כריב' צ' לטעמיה דמפרש
פלוניא צדי אדם ושפיר הוכיח ר"ת ור' עכ"ל • יש לתמוה על פי דרכו דאי לשטת ר"ת הא
לא איירי כלל צדי שמים • דצדי שמים אפי' נטלו סתיהן כשר לדברי הכל • ומאי איריא א'
ואליבא דשאר מפרשים צדי שמים קאמר ונקט א' מילתא דשכיחא • והוא הדין לשתי' • א"כ איך
אפשר לומר דס' לר' ריב' צ' בין צ' בין צ' • אי הכי היכי משכחת לה דפסול • וכל זה למה
והלא אדרבה כחזקה קושיתו של הרב נר'ו מעתה • כיון דשמואל ודאי כריב' צ' ס' ללא כרבנן
כדאי צירו' • א"כ מה לו להשמיענו אליבא דרבנן מאי דלא סבירא להו • וכה"ג פרכינן
בעלמא טעמא דב"ש אפי' לאשמעינן • וגבוצי נכזי למה ליה אי סבר כר' ריב' צ' • לימא
הלכה כר' ריב' צ' • ועכ"ז עדיין קושית הרא"ש במקומה עומדת כמו שהרגיש הרב נר'ו עצמו • ועל
כן נדחק עוד לומר דל' דמפרשים (ר"ל ר"ת ור"י) הפלוניא כן צדי שמים • אך ס' ד צ' ש
דווקא מכשיר ר' ריב' צ' • אבל אם כבר פלוג צ' כגון ע"י חולי ואח"כ כרתו הרופאים פוסל קמ"ל
צ' כשר פי' אש כעשה צ' שוב אינו כפסול ע"י א' וס' ל' לשמואל הלכה כריב' צ' ונתן רבא טעם לדברי
שמואל כן דכתיב פלוני • אבל אם היה פלוני ע"י שמים שוב אין כעילת צ' אדם פוסלין וטובא
קמ"ל שמואל דבדברי ריב' צ' לא שמענו חידוש כזה עכ"ד הרב • ובאמת מחידוש כזה לא ילפינן ועדיין לא
שמענו זה החידוש גם מדברי שמואל ורבא • דשמואל צהדיא נקט צדי שמים גרידא • והשני
בין סרים חמה וסרים צדי שמים מבוחר ואינו דיוק כלל • וכל שסופו צדי אדם אע"פ שחלחלו צדי
שמים • מ"מ הכל הולך אחר הגמר והחיתום (וכפי מה שהוכחנו בעזרה' אין ספק בדבר) ואיך
לא פירש שמואל דבריו להשמיענו חידוש גדול כזה • אי איתא ודאי לא הוה משמיענו מניה תלמודא •
וכן רבא דמייתי ליה קרא דהפלוני מעיקרא הוה משמע ולא הכעשה א"כ • ואוסף קימחא וניא •
דלריך להיות דווקא מעיקרו ותחלת לרתו פלוני צדי שמים • ואין לריך לומר כשכאמרה ג' כ'
כריתה צדי אדם אל פליעת החולי דפסול ודאי וככל הא דאמרן ציריא מילתא ויצינן פתגמיא •
אוריא ותומיא :

קמיתו' בדברי
הרב המורה
נר'ו

ועוד

דברי הרב נר'ו אינם מובנים לי שהוא רוצה ליישב דעת הח' עם היר' • והרי הוא
מכל מקום סותר שטתם דלדידהו על כרחין לא איירי ר' ריב' צ' צדי שמים • דאי
צ' ש מאי איריא א' • א"כ לא יתחא להו להטו בפירושו של הרב נר'ו דארכבה אתרי
דקרי ליה צדי שמים וצדי אדם כחדא • דהיינו דקמ"ל שמואל אליבא דר' ריב' לפי
וא"כ לפי זה אפי' נכחתינו שתי צביצ' כה"ג קשרי מר • חס ושלוס רחמנא כה"ג •
ומאי דוחקיהו דהטו' • אך בודאי לא יאונה ללריך כל און • דאפי' ס' דשפיר קמשני מר •
אטו אשינויא ריקן וכסמוך • פירוקא לסככתא ואיסורא דאורייתא • הא ודאי לא אמרה להלכה אלא
לחדוי בעלמא • ולמסקנא העלה לעשות פשרה בדרך הזכרה • כדעת תומת ישרים •
והנה ס' הלו אינו צדי עכשו לעיין בו איך נפלו שם הדברים • ולא קאימנא על דעתיה שפיר
מפי השמועה • כי מדוע לא ננוף אף בספק דאיסור תורה • כמו שהוכחנו למעלה ביתר שאת
יותר גדולה • וכ"ש אחר שציררכו ה"ש שאפי' ספק אין כהן • מלבד שכן היא הסכמת המרובין
מכל פנים • אלא שהרי עלתה בדינו השוואת כל הפוסקים והמפרשים בעזרה' הן כל אלה
חוצרו אל עמק שום • ואהוב השלוס ושכאוי המחלוקת • וכבראה מדעת הרב נר'ו שנס דעתו היתה
כועה להחמיר לקבל שכר על הפרישה בכפיה • אלא שמת דחמנות היא ברבינו שזכר בפשרה •
לזהיר רק באמירה • אך שמת יקבעו תלמידים שלא הגיעו להורות • הלכה לדורות • ויבואו להקל
ראש בל"ת שבתורה קלות כחמורות • לחזר אחר פעולות רעועות ודמיונות גרועות וזרות • ואשיא
מקום לרחמים צהורא • אבב חנותא נפשי אחי ומרחמי וסאי דאולי אתגרא דדרו באגרא •
ומסגן

עוד בדברי
פ"מא שריבא
וקיימא

אגרת בקורת

ד' חידושים לניקודים

ומסגו בחר הכייתא • לא חזו חובתא • ולא מסתמו לעקור לאוי דאורייתא • ולאפקועי איסורים • ע"פ חלומות והבלים וריבוי דברים :

לואת

יחדר לבי ויתר ממקומו • בראותי שכל כך נצר הדמיון המוטעה אלל החסיד י"ו ולהשיג מהר חפצו ורצונו באיש ההוא בכל אופן שיהא • נתרעם על איחור פעמי מרכבות התרת הרב כר"ו (והיותו מחזר אחר רוב דעות להסכים עמו כאשר העיל תנאי בסוף חתימת הוראתו •) ואמר בזה למה שמהדר אחר דעות להסכימו עמו • הלא בתשו' ת"י בסי' כ"ב ורי"ב הסכימו כל המורים שלא להוציא אשה מצעלה • אף שכתב להזכירו • שם היה רק דעת הרמב"ם כו' ועוד להאכזים האלה א"ל לומר כן בשביל בינהם בודאי שב ור"ת עדיף ע"כ • כמה רב גובריה דפסקיה לקרא בסמיכא חריפא למעבד כחידאה • ואף בלי שאלת חכמים שדודר והסכמת הרבנים מורי הוראה • ואין דעתו נוחה לשמוע לעצת חכם וזקן יושב בישיבה ה"ה המורה כר"ו דע"ל כרחיק רביה הוא • ולא בעת צרכו לסמוך אמות ישראל • ואיך הרים יד בצניו לדון ביחודי • מסבבת כרסו להקל עוד יותר מהנז' בסת"י

ושם והיקט
לבער השנה
עשיריה ועובד
תוכחת מגולה
עאכא

כזאת ולשתוק למסור תורת כל אחד בידו להקל באיסורי תורה ע"פ שיקול דעת עצמו הטובה אם רעה • ולעשות מעשה כדעה יחידית אשר לא באה ולא יאה • שלפי העיון האמיתי אף דעה א' ברורה להיתר אין כאן ולא כנמלא מי שיקל בודאי ובחוב גמור כמו שהנעתי באריות ת"ל והרולה להשיב ישיב • ואיני אומר שא"כ עוד לעיון חכמים אחרים הבקיאים בדבר הלכה • חס לזרעא דאבא לתקוע עצמי להגים לבי בהוראה • כי אני ביושר לבי הגדתי היום מה שראיתי בעיני כמלווה ועושה מפי כתב ידי הרב ה"ג כר"ו ביחוד אלי קרא לאפוש גברא לבוא על החמס הוא גזר אומר ויקם • עד לך ישוב משפט ואחריו כל ישרי לב ע"פ המרובין יקום דבר והכל לפי הראיות ולא כמאן דיליף ריקם • לזכות או לסתור בהסכמה ערומה מכתובת מופת ואות • כי אף על הנמלא בספרי גדולים נוחי כפש בעלי שו"ת אין לסמוך בדינים והוראות • אם לא אחר העיון היטב הרק והחקירה בדבריהם וראיותיהם ולא בהאמנ' בעלמא • כדמיון פקח שנמשך אחריו הסומא • וכל דיון שדן ומורה במנהג הזה • אינו דן דין אמח לאמתו • (והיינו ודאי לאמתו דתקשה הלשון למפרשים ע"ב בירוש' ט"מ • ובהא אחי שפיר טפי ודוק •) שאין לבטוח בכל הנמלא כתוב בספרים • אע"פ שהימים הראשונים היו טובים מאלה בחכמה וגדולה ובעשירי הדעת ומעלה • ועושה לפירוק של הקודמין מכתבן של מאוחריו דור דור • מ"מ גם לאחרונים נתן ה' לב לדעת עינים לראות ואזנים לשמוע • וחיך אוכל יטעם לפלוט או לבלוע • ולפעמים יפה כח האחרון מן הראשון אם דל ואם עשיר • וע"ז נאמר תכס בעיניו איש עשיר ודל מצין יחקרנו (כמ"ש בפתחת ספרי ב"ב) זאת חקרנוה בן היא שמענה ואתה הקורא אהוב מדע דע לך אם בעל כפא אתה תושיע לך ימיך וזרועך יואם לאו ושמת סכין בלועך • פרוש מלעשות מעשה ע"פ ספרי מחברים אשר לא ירדת לסוף דעתם ולא צאת עד חכונתם • ושאל לזקני דורך ואין לך אלא שופם שבימך • אשר הקים לך ה' לרועה כאמן נותן לחמך ומימך • (דלאו קטלי קני באגמא כינו • אי תשמא אסכימו עליהו • ולא המקום בלבד גורם שאין המקום מכבד את האדם) ואל בינתך אל תשען ותבעת לך על רבב ספרים ופירושים • אף אם מחבריהם חכמים מחוכמים • ופתוחיהם דובבות ב"ע עודם חיים וקיימים • לפעמים דבריהם סתומים חתומים ובעלמים • והרי הם בעיני כחכמי חרשים ואלמים • על כן יאמרו המושלים הספרים הם כלים וסממנים • הצריכים לאומנים • בקיאים במלאכה ומבינים • ולפעמים בחילוף קל שאינו כנגש מיד למי שאינו בר הנגשה טובה • ישתנה הדין • לכן צריך להיות מתון מאד מלהורות ע"פ ספרי שו"ת • הלכה למעשה חדש • בלי שאלת חכם מובהק • שהוא רשאי ולא אתה • ורחמנא ליגן מלשותא דרבנן בתוקע עצמו לדבר הלכה דהיינו הק' ממש • ודי בזו הערה להגשים לבס' בהוראה • אשר בעו"ה רבו כמו רבו להחגדר בפני ע"ה ולהגא' :

ואולם

מאחר שאני רואה שכתלה באינן גדול הוא הרב יחיא ז"ל בעל תומת ישראל • שכל סמיכתו של החסיד י"ו עליו • לא נחתו ולא שקטתי עד שהבאתיו אל חדר הוראתי • ועיינתי בו כראוי • והנה במ"כ גם בזה שקר ענה • וטעה משש שקו' ת"י בחרתי אולי שלא בכוונה • שאין הדבר כך שכל המורים הסכימו שלא להוציא • (ומשמע דשאל להוציא ממתנו כמי קאמר כרסבירא ליה) והא ליתא דאע"ג דהרב דון יחיא וחברו הורו כן • מ"מ הרי שכנגד חלוק עליהם • הוא הר"י אביב ז"ל • ועשה מעשה רב • ויפה כחו מכחם כמו שיראה מדבריו ודבריהם • ואין להאריך בכך המעיין הישר עידי • ועוד שהרי הר"א השיב תשובה נכחת • לרבני הרת"ם את כל וכוכת • כמ"ש סי' קכ"ה (ולא יפה עשה שהעלים עין מתשובה זו • אפשר שלא ראה אותה מפני שלא ידע ממנה • כי גם בתפתחות לא נרשמה) והא קעביד דינא לכפשיה • וכל דבריו ככוחים וישרים למוצאי דעת • ומשמע דהרת"ם דלא כל המורי כמי מהדר קהדר ביה בתר דשמעה • דהא קשתיק ליה • מכלל דאודווי אודי • ולהכי הסכימו שלא קבעיה בספריה דאתי מידיה • ולא זייכיה עליה למיכתב תברא בצדיה • ועוד מלבד זה אני להוציא כי רואה שתיראיות ששם היתה הכחשה בעיקר השאלה שהוכחה בשתי דרכים • כי לפי תשובת הר"ת ורעהו לא כטול הנדן רק ע"י חולי בלבד • ועפ"ז השיבו תשובותיהם והגישו עצמותיהם • שם שבמקומו אירע הדבר להחזיק

עדות מוכחשת
העיר המשיג
משש שקו' ת"י
וסרתי קעביד
חל דהסליף
הנחת המעשה
שהיה פס כפי
שהועד בפני
המור' האמיתי
באוקו נדוונתו
דלא כל המורי
הסכימו' שלא
להוציא
המור' העיקרי
שם שבמקומו
אירע הדבר
להחזיק

אגרת בקורת

הוכה לאיסור להחזיק ברעת הר"מ המופשטת • כדי שלא לכופ בקידוי ובשופטים • ואעפ"כ לא התירוהו
 ואלה הוראמו לגמרי • אדרבה אסרוהו בכל חוקף והסכרמו לעשות בו שפטים • לייסרו בעקרבנים • ולהלצין
 ונקיי' פסקו פניו ברבים • פי מדי ספק של תורה לא ילאו • ואחזו בדרך הפשרה ואזהרה חמורה • ואף
 ועוד טעה הר"י לא השיב ולא דן רק ע"פ הכתה השאלה בתחלה באופן הכו' • אע"ג דלפי דבריו ז"ל מעשה כי
 המעי' דאדרב' הוה בסופו ע"י אדם הוה • כנראה מתשובת הר"א שם • אלא שהכחישוהו • או דלא
 הכת'ם עליו סיימוה קמיה דהרת"ס • (עכ"פ בודאי לא פתאמת אללס כל כך • לכן הבליעו בלשונו) וגם
 החולק הויתר עיקרי שם הר"י א גופיה מעיקרא לא הוה ידע • גופא דעובדא דע"י אדם הוה ולא שמיע ליה אלא בע"י חולי גרידא •
 הכמיר יותר עד לבסוף דסח לו הרופא שעי' חתך אדם נעשה כרות • ואעפ"כ לא הטריח עצמו לבדר ולהחזיקו
 מהמורה שגור בעדים • אחר שכבר נשאל הדבר בב"ד בע"י חולי סתם • ולא הוזכר מחתך בידי אדם
 עליו והעלימוהו • על כן הולרך לענות להם ע"פ דרכם • שגסם היה מספיק לו מכל מקום • לאחזו
 פרישה לחוד דרכו ולאסור בכל ענין כמו שלשונו מוכיח כל זה בצירור • (שהרי הוא כאומר אע"פ שכודע לי יותר מכס
 ונחגלה לי בלחשה : אעפ"כ לא ראיני להחמיר יותר מפרישה) אבל אם היו הכל שוין בהנחת השאלה
 על ידי אדם • לא היה שום אדם פועל פה ומצפנף בלי ספק בעולם • לאשר לא זכרו זאת
 הרת"ס ואחזרו • דק מהר"א שמענו זאת שאע"פ שאח"כ נודע לו זה • לא ראה להחמיר עליו יותר
 מבראשונה • כאשר ילא מלפניו דבר ההוראה לפי תואר השאלה בתחלה :

ובר

מכל דין אמינא ולא מהכתיבא דדברי הרת"ס יחייב שם המוהים מאד • ותמתי מן
 המחילות שמחל עליהם הר"י • מלצר מ"ש הוא ז"ל בתשובתו • אלא עדיין
 הוראה עצמו וותרן גדול ולא חשש רק להללת עצמו • אע"פ שהיה יכול לתפוסו בדבריו •
 כי לא ירדתי לסוף דעתו כלל במ"ש שם משם הרשב"א שראוי לסמוך על דברי הרמב"ם בענינים הללו כיון
 שהוא מגדולי הרופאים עכ"ד • והיא מילתא דתמיהא טובא • אימר דשמעת לה לחומרא •
 דהיינו לענין פיסול דביצה א' שכיטלה בידי אדם • דהכי אשכחן כמי להכ"י דקאמר משמא דרבנן
 תקיפי הריעב"א והרשב"א וסיעתייהו דפליגי אר"ת • ושפיר קאמרי בודאי דטפי אית לן למיסתמיך
 בהא ארמב"ם דמחמיר ולא מפליג ביה מדי אלא כל בידי אדם פסול • שמע מנה דס"ל בעל ביצה א'
 בידי אדם ג"כ אינו מוליד • דמשו"ה מופסל • ואית לן לאימשובי אצתריה בהא • אי
 משום דמחמיר • ואי משום דבקי ברפואה הוה • אבל לקולא כי האי גוונא דפלוע וברות ע"י
 חולי דיהיב ליה הר"מ דין פלוע בידי שמים דכשר • מי אמרינן והיכא שמעת לה • מי איכא
 מאן דסליק אדעתיה דפלוע בידי שמים מוליד • הא ודאי לאו מילתא היא לגמרי דפלוע צ"ש לפ"ע
 אינו מוליד • הגע בעצמך שחסרו לו איברי הזרע בידי שמים לגמרי • וכלשון הר"מ בצירור מוחלט •
 בגוונא דלאו בר אולודי הוא כלל • ואפ"ה כשר בלי ספק לדברי הכל • שגזרת הכתוב היא להכשיר
 פלוע וברות צ"ש • וכן סרים חמה • אע"פ שאינן מולידין • והכי ודאי לאו צלדה תלינהו
 דחמכא • אי הכי מאי רבותיה דהרמב"ם לענין זה • משום דמגדולי הרופאים הוא • לפסוק
 כמותו בעל ידי חולי • להכשיר כמו בידי שמים • דהא לאו משום דקיס ליה דמוליד קמכשר ליה •
 אלא משום דס"ל דחשיב בידי שמים דכשר אע"ג דלא קמוליד • דמי לא עסקינן כמי בחולי ושחין
 שאכל והמטה וברת איברי הזרע מכל וכל באופן שאי אפשר לומר שיליד ועס כל זה כשר לדברי הר"מ •
 וכמו בידי שמים שאין חילוק כלל • אלא מאמר שלם ודבר גמור • והלכה פסוקה היא למשה מסיני
 שכל פ"ד וכ"ש בידי שמים כשר • א"כ מאי מהני לדחויי גברי מקמי גברא (בשלמא אי הויה פלוגתא
 דיחידאי דאוקי חד להדי חד • והוה קאמינן עלה מטעם דר"מ גדול יותר בתורה ובר אוריין יאי
 לחיי • אבל השתא הכא במדי דלא שייך בחכמת הרפואה • ומחלוקת שקול כמי לא הוה מאי
 איכא למימר) כיון דרבים וגדולים פליגי עליה • וסבירא להו שאין זה ככלל דין צ"ש • והוה
 איסור של תורה • שאפי"כ היה גס דבר זה תלוי בחכמת הרפואה (מה שאינו כלל באמור) עדיין
 לא היה ראוי לפסוק דרעתו ז"ל להקל • דמאי אולמה דדעת הר"מ בהא • אע"ג דליהוי כמי
 אסיא קורטנא כשמואל ירחיבא • הא חידתי ליה מקמי רב בכה"ג • וכ"ש לגזור על חולי ושחין
 שיהא דינו כבידי שמים • שזה אינו דבר התלוי בהלכות הרופאים וידיעתן כו' • היכי כסמוך
 איחיד במקום רבים דמחמיר • הא ודאי אגב חורפיה דהרת"ס לא דק ואגב שיטפיה לא עיין בה ותלי
 בהרשב"א ז"ל מאי דלא אסיק אדעתיה • אפשר דמפי השמועה הוא אומר ולא סיימוה קמיה שפיר •
 דשמע השומע וטעה שאם אמרו לסמוך אהר"מ נגד ר"ת דמקל בידי אדם • מהאי טעמא דר"מ רופא
 בקי כמי הוה • וידע דלא מוליד בעל ביצה א' כמי • לא אמרו לסמוך עליו ז"ל בחולי ושחין
 להתיר כבידי שמים • שאינו מוליד בלי ספק • ולא עלה על לב מעולם • ומניין א"כ
 לרופאים להכריע • שדינו כדין צ"ש • והרי זה פשוט ותשובה כללית • שטעות הוא במ"כ
 והלכה מקופחת • ולא ילא דבר כזה מפי הרשב"א (אפי"ימאך כך כתוב באיזה מקום שיחסלו דברים
 הללו • מה שבעולם מאתנו עד כה לא ידענו מבטן מי ילאו לתלותן באילן גדול • מ"מ לאו מר
 חתים עלה) וראיה וידים מוכיחות ג"כ יש דקפחינהו רת"ס לסבי בעטותא בהאי מילתא • שהרי לא
 כזכר בחדושי רשב"א שבידינו מאומה מזה :

וכן מה

שכתב עוד הרת"ס שם בתשו' וז"ל וליכא למימר דאם לא נכופ אותו לברש גמלא
 מרבה ממזרים בישראל כו' ואפי"י הוון ממזרים ודאי מהי יתתי לכופ את האב
 משום

אגרת בקורת

יד

חדושים לביקורים

משום דזרעיה הוא בלא יבוא שהרי מותר בגירות ואע"פ שהבנים הם בלא יבוא עכ"ד • ולא עוד ידים
 ידענא מאי קאמר מר • דממזר בגירות מותר הוא • ובניו ניכרים וידועים שהם ממזרים ולא מוכיחו להביא
 אהו למיטעם בישראל • משא"כ בפרות שפכה בישראלית שהתורה אסרתו יהיה מאיזה טעם שיהיה • קטובה לאו
 לית לן למדרש טעמא דקרא • אלא שאם הבנים שתוליד אשתו אינם בניו לפי דין תורה וממזרים
 הם • הם עדיו שאסור הוא בישראלית מאחר שאינו מוליד שהוא האסור • פשיטא דלריך לכוף חף על
 ספקו • ואין לורך לומר על ודאן • ובקושטא אשכחן להראב"ד ז"ל ריש פט"ו מהל' א"ב דדריש
 טעמא דהך קרא (כמשה מפי הגבורה) דאסור לכפוע לבוא בקהל משום דמרבה ממזרים • (וקשיא
 לן עלה א"כ יאסר חף בגירות ומשוארת) ואם כך הוא בודאי שאסור מחמת זה אפי' מספק • כל
 שכן לודאי • ואי בעית אימא אדרבה בספק מישך שייך טפי האי טעמא • דאמר מדשרו ליה רבנן כ"א מדי א'
 בישראלית • ש"מ דקמו אמילתא דמוליד • והאשה תולה בצעל אע"פ שאינם בניו • ואהו מתלמודו
 למישרי ממזרים בישראל • (והשתא כיחא לן נמי מאי דקשיא לן אראב"ד • דכי אטיבן להכי וסופרו שם
 שפיר קאמר צעמא דאסור בישראלית • משום דאי הוה מותר לבוא בקהל • לא הוה פריש דבריו בפיר
 מביה • דאיפשא בכל דהו כיחא לה • ומזה ותולה בצעלה • ולא ידעי ביה איכסי וסברי
 דקמוליד ובניו כשרים כינהו • וקמרבה ממזרים בישראל • משא"כ האידנא דאיתסר ליה בבת
 ישראל ונריך הוא לחור אחר גירות או פסולי קהל דכוותיה • מידע ידעי ביה איכסי • ולכשתוליד
 אשתו ותראה לחסות על בניה ולתלותן בצעל להכשירן לא תוכל • דמידע ידעי דפ"ד אינו מוליד •
 ואמרי ודאי לאו בניו הן וממזרים דידעי בהו כינהו • ופרשי מנייהו ולא אהו למטמע בהו • וכתיישב
 בטוב טעמו של הראב"ד מתוק הוא לחך הטועמו אומר לי הוא • וראוי הדבר לפה קדוש מפיק מרגליות
 כמוהו • וחור הדין לאסור בספקו ולהחמיר בו יותר מודאן • אלא שעדיין לא"ע וליישב • לדבריו בע"פ
 של הראב"ד איך הותר הפלוע בידי שמים בישראלית • ול"ל דפלוע בי"ש שאני דקלא אית ליה שהכל
 יודעין בו כשולד (ילד מסכן וחכם אינו עדיין אשר לא ידע להזהר עוד להסתיר כלימתו מלגלות • מהל' א"ב וישו'
 וינא מעובר רחם בקולי קולות) ותמיהא מילתא טובא • מידבר דכירי איכסי • וליכא למיחש
 למדי • דכיר הוא לעולם • משא"כ בדבר שאינו נעשה פתאום ובפומבי • שיוכל להשמר
 מהפסדו • ולעשות צניעות • הכריתה או הפליעה • והבן זה • או שמה פוסק הוא ז"ל
 כמאן דאוסר חף בידי שמים כדאיתא בירו' • אי נמי אליבא דמאן דלא מפליג הוא דקאמר הכי •
 וליכא למידק תו לטעמיה דראב"ד ליסתרי באיילונית וזקנה ושאינה ראויה לילד • דהא לאו מילתא
 ודאי • משום דתורה עשה סייג לדבריה ולא חילקה • כדלא פלוג רבנן בגזרתיהו משום דאי לא
 הא לא קיימא הא • דהוה כפיק מנה חורבא • מהו דתימא כיון דאיתתרי ביאתו בקהל אשתרי •
 הילכך הוצרכה להשוות המדה לאסרו בכל ישראלית לגמרי) לכן אין ממש בדברים הללו • גם הלשון
 אינו מדוקדק כלל • שאמר ז"ל מהי תיתי לכוף האב משום דזרעיה בלא יבוא שהרי מותר בו •
 כמדומה שהיה סבור שהכרות שפכה מוליד ובניו ממזרים • וזה טעות שא"ל לחשוד בו חף התינוק
 שיש לו רק ידיעת בית רבו • כ"ש אדם גדול ורב מובהק • אע"פ"כ הלשון בהכרח נוטה כך דקאמר
 לכוף האב דזרעיה בלא יבוא • ומדמי להו כמי לבני ממזר • אלא ע"כ הך קטובה לאו דסמכא
 היא • שמה איזה תלמיד טועה כחבה על פיו של הר"ם • ולא הבין כלל מה שאמר לו רבו •
 ואין לורך לפל בעיני הויכוח שהיה בין הר"ם ושכנגדו הרי"ב דקמחי ליה מאה עוכלי בעוק"לא •
 דקל"ר דבר רב בטלי ממילא • ודבריו ברורים בוודאי למי שמעיין בהם

היטב •
גם הרי דוכון לא עשה אהו מאומה • כחצואר צעמא למי שירצה לעמוד על
 דבריו • ובקיצור כמרץ אשיב מעט למה שבא בלשוננו ולא נגע בו הר"ם •
 כי מה שהביא מדעשו צ"ש כדבריהם • לאו מילתא היא • דהא אמרינן צ"ב
 בתי דייכס ודאי לית לן בה • וכן מ"ש במקומו של ר"א כו' • האי מאי תיובתא מקומות מקומות
 שאני • כדאיתא התם • אבל בעיר א' ובב"ד אחד דפלג מורין כמר ופלג כמר • הא ודאי לא
 שפיר דמי דאיקרי כאן לא תתגודרו • שהוא איסור נוסף על מה שאמרו חכם שאסר אין חברו רשאי
 להתיר • וכ"ש להורות שלא במקומו (שאפי' להרב במקומו של תלמידו החבר • לא הותר לו
 לחלוק עליו • כדאשכחן בהרי"א לרב"ל אורי כשמעתי באתריה דשמואל • ועמ"ש בס"ד בש"י
 סי') נגד חכם ומר באתריה • זו לא שמענו ולא כיוצא בה להתיר לאחוז בחבל המחלוקת •
 ע"פ בחירה חפשיה דרעה יחידית שלא כתבירה ובאיסור תורה • כי ההוא עובדא דהר"י אביב שבא
 בגבולו לדרותו בתוך ביתו ולהכעיסו על פניו • ולדעתי אחר בקשת המחילה אלף פעמים כפלו
 ברבבתא שרי להו מרייהו • ולפי הכרעה באמת חור בו הר"ם והודה להרי"ב ועבדו רבנן פייסא •
 ומה שהביא ראיה מרבי שמסך לו על ר"א בשעת הדחק • מידי איריא דווקא במילי דרבנן כגון מע"ל
 שבכרה כי התם • והוה נמי שעת הדחק • הוא דסמך רבי איחיד נגד רבין כדאיתא • וה"ע
 בדון דידהו ליתא • ומה שהתעצם לתפוס על הרי"ב דמה הועיל כיון שעדיין צעמוד וגרש
 קאי • הא נמי לאו מידי הוא • דלכ"ע בקיום בלבד אינו עובר • דלרמב"ם תרתי בעי
 קידושין וביאה • ולראב"ד דס"ל בצעילה כמי קעבר • מיהא במקיים גרידא • ודאי ליתא לדררע
 דאיסור

קטובה כלחוח
 לענוק הר"י
 דוכון בס' אהו'
 סי' כ"א

אגרת בקורת

טו חדשים לביקורת

ודוקדקו בהשגות אשר פלל • ויעשה ככל • הצינה לאחריהם • חזין עד תבונתם •
אולי מלא לו ערעט בצורות השג ישיג והגיל יכל • וכבוד לבאר שגם פה לא עשה מאומה וכל צדו סתור
זכופל מאליו עד אשר לא נשאר בהם גם צרור כאור מולל • פתח דבריו מבין פתיים • (ומה ריך ט"ר רחא
לידעי ספר אשר להם עינים) • בהנעת החלוקה שבין צדי אדם לבידי שמים • וכבר כתבאר
מדבריו היטב ששטחו של רש"י ז"ל היא המוסכמת • והרצ"ב ז"ל לא עמד על דעתו ודעת
הכ"י באמת • ובר מן דין חזיק להרצ"ב גופיה דתצריה לגזירה וחייש לחומרא בצרות אפי"ע
שמים ממש כדכחצ גבי ניקב הגיד ע"ש מילתא בטעמא • ואע"ג דחדת היא לפלוגי בין כרות לפצוע
ולא אשכחן תנא דמטייע ליה • נקוט מיהא חדא דבצרות אפי"ע חולי גרידא • נסקיה דרגא
וכיחוש לה ודאי :

נס הנס מן
הנ"ל נהפך ל
סודף

שוב

האריך לשון בהבאת דברי הר"מ ז"ל : (ומ"ש ה"מ לא הראה מוצא הדבר • זהו לשון המשיג
שהוקשה עליו ג"כ איך כל כושא כלי הר"מ ז"ל לא סערוהו לערות מקורו לכרותו לקוי בימיה
במחוקק במשענותם ולבעות מלפוכיו להכות בצור הירו' בשבע חכמתם • ויזנו
מימיו מים חיים למוצאיהם כפי הראוי למלאכתם • והלא לא כפלת ולא רחוקה היא ולא כעלמה
מעביהם הסוגיא במקומה • אלא עב"ל שלא נחצרו להם דבריו משם • וכמו שכתב הר"ש •
ומה יתפאר עליו החסיד המשיב ש"י בתצאות חידוש כזה • שלא טרח ללכת בשבילה חוץ לתחום •
וכבר אמר סימניה הר"ש ז"ל שעמד עליה והבין ממנה ההפך • על כן הכיחוא מבארי חיצור הר"מ
ז"ל והכחה מדעת היא) והוכיח בדברים בזה"ל והגה מה שסיים או כרתן על כרחך פירושו שהחולי
גרם שכתן הרופא ועוד מהיכי תיתי להרופא להכריח אס לא שכתפעה החולי בצילה והראיה שבוה
יסתלק ע"כ דבריו • ואינן אלא תימה על תימה שהיא עושה מערכה על הדרוש • שגור אומר על
כרחך פירושו שהחולי גרם שכתן הרופא בלי שום הוכחה וטענה ומענה נגד ההכנה והכונה הנגלית
לכל מי מדבר • ואי אפשר להעמיסו לעולם בלשון המחבר • והוא אצלו כבר מוכרח כאילו עשה
וגזורה דבר שפתיים • וכסתלק הדבר וכסתיים • כסבור מפיו אנו חיים • לגזור ולקיים •
עד שאמר ועוד • מכלל דאיכא אחריתי • ראשונות מאי כינהו • והא חסורי מחסרי •
דקארי לה מאי קארי • ומאחר שהעיקר חסר • גם התוספת של ועוד זה אין לו שיעור וצ"ל
השכל הבריא • דמאי האי דקאמר ועוד מהיכי תיתי להרופא להכריח א"ל שכתפעה החולי בצילה
כו' • הלכו אס לצריכו • והיכן ככלל זה בלשון הר"מ להוכיח ממנו עליו שפירושו ע"י חתך הרופא •
ולא כשמע מזה כלום • שאין עסקו של הר"מ עם הרופא • ועל זה אנו דנין אס כריתת הרופא
תיקרא צדי שמים • שיהא זה ככלל בהתם חולי דאמר הר"מ • וכריתת שבדברי הר"מ כאן •
איכה אלא ע"י חולי ושחין בלבד • שהוא הממסה והכורת והכושל אותן איברים ממילא • לא
ע"י פועל אדם כלל • כמ"ש לעיל שלא יסבול הלשון ביאור אחר • ואינו אלא מתעקש לשנות
את הירוע ומוזן מעצמו שאין ראוי להשיבו • ובשני מדבריו הללו והיה בעיני כמתעתע שכבר החדרה
כאן וכאחז בסדך ההכחשה מדברי עצמו • שבהשגותיו על הרב כר"ו אחר שהמעשה היה בצילה
שכיטלה שלמה • וכאן מתהפך בתחבולותיו לחחו דברי הרב • ולהודות לו שאין הרופא כורתן
רק מפני החולי והשחין רע שהפסיד הצילה • ושך הוא המעשה בכאן • אחר שצפה מלא הכיזבו
ומלאו לבו • לכתוב להלן שאינם כורתים רק מפני השצירה זשאין פגס בצילה מפני זה • כמדומה
שכתבבל דבריו ולא כלכל דבריו במשפט כראוי למורה בדבר הלכה • וכל חפצו כל יעשו הוא להמלא
רק מחצי האוסרים • סן יפגעו זו אכשים מור"י כספ ויור"ו המורים • לכן כשבא אלא דעת ר"ת
מגיד מראשית שהצילה בשלימתה • וכשבא לו אלא דעת הרמב"ם חוזר ומגיד שנתקלקלה הצילה
תחלה • לומר שהיא כעטולה • ולא מסתפי מחצתה והבלא • כאילפא דאזיל בלא חבלא • דא
עקא ועבא משתוקא מבסלע מלה :

מן
הסוכה שהקמו
בלשון הר"מ לא
הצליחה ונקוט
כלל דאף
לדעת הר"מ
דמהיר בחולי
לפי מה
שהבינוהו
במותלש מיהת
אס נכרת ג"כ
כל שבו צדי
אדם ואפי"ע
קן ובלב אחר
שלקה בשחין
קמלה מ"מ
פסול ודאי

עוד

כתב זה לשונו ועוד שגם מהרישא מוכח שכתב שכתרו אדם דומיא דכלב אוקן שנטלו אף י"ו מן
בעת צריאות האדם ע"כ • גם הוכחה זו איני מכיר דהיא גופה מכליה • שאבי
אומר אף בכרתו הכלב והקן אחר ששפל החולי בהם פוסל כמו כן כעל ידי אדם •
דכי הדדי כינהו • דבידי שמים חידוש הוא שהידשה תורה שיהא כשר • וכל שכן ע"י חולי
וכינא שיהא כדון כבידי שמים • אין לך חידוש (מד"ס) גדול מזה • ואין לך בו אלא חידוש •
לכוי שיהא דוקא בידי שמים בלבד • לא כשבא אלה עוד כריתה הפוסלת • בין בתחלה בין
בסוף • דתו לא מיקרי בידי שמים דכשר • משו"ה הויין ידים שאינן מוכיחות לפרש כרתו אדם ואף לפי מה
דרישא ד דוקא ע"י אדם לבר בלי סבת שום חולי • אלא כל שכרת צדי אדם בין היתה סבתו שהבינוהו
חולי הו דבר אחר הנורם • הכל אחד ושוה • וכמו שאין לחלק בו (בכרות ופצוע) בין שוגג למזיד
בין מתכוין לאינו מתכוין • כי אין המעשה הזה הפוסל משקיף על סבתו כלל • רק שלא יהא צדי
שמים דהיינו מעיקרו ומאליו • או לפחות מאליו ומילא גרידא • בלי עשיית שום פועל עצמי
כאדם וזולתו משאר הבריות • או פועלה מקרית כעשית ע"י צור מכשול ואצן כגף וזולתם מפגעי
בנעי בני אדם • אע"פ שאין בו מעשה • ואינו אלא פועל מדומה • כידון כבידי אדם •
וכל שדיו כבידי אדם הרי הוא כמוהו • שאפי" כתקע צוקן וכדומה הרי זה נקרא בידי אדם •
והשנה הכתוב מכה דבהמה וכלב וקן למכה דאדם • מה מכה ע"י אדם ממש לא חלקת בו בין אונס
לרצון

אגרת בקורת

לרצון בין צנוונה לשלא צנוונה באיזה אופן ופינה שאירעה • אף מכה ע"י צהמה ככרתו כלב וכיוצא
 בה לא תחלוק בה בכל זה • ואפי' תחלה נתקלקל ע"י חולי ושחין • ואפי' היה כבר מסורס בידי
 שמים גמור • דרך אחד הוא לשתיבן באמור • וארדייק מרישא משום צת צוקתא • לידוק
 מסיפא הק בצא דעסיק בה השתא • דקתכי נולד כרות שפכה כו' או שחלה ובעלו ממנו איברים
 אלו כו' • דלא מיירי בידי אדם לגמרי • הכי גמי שחין דכוותיהו • עוד שכ"ה כאן משנה
 שברון • ויבוא דברו כנשם בלתי שומר תמונתו • באמרו מכ"ש שהעיקר החולי היה רק בהצ"ה
 שהתחיל לרקוב כו' • והסיפור הלז כרקב צלה • קרא אחריו מלא • כי יחשב לבינת רקבון
 פחושה • עם שצפין מילא לאמר בתחלה שהצ"ה היתה בשלימתה כולה מקשה • גידי פחדיו יורגו
 כמעיל ברזל ואפי' כחושה • והשתא הכי שוי בפשיה הדרכא וקמסהיד איפכא לגמרי וקרא במיל
 שהחולי היה רק בהצ"ה והסיר מסוה הצושה • הלא אף המלאכים יתמהו מזה הנושא פנים בתורה
 ואינו מדקדק עד כצ"ה • היכשר בעיני ה' היראה • וכל זה למה הן לריב ומאה • כי כל מה
 שדומק לתקוע עלמו לדבר הלכה זו להפסיר חוס האיסור וליתן הצ"ה צדד המיחס שצביל שתגלגל הכה
 והנה לא יפקיענה בסותרין ז"ל מן הקצה אל הקצה • והוא בעיני כצנאי שקיבל עליו לסתום הקב
 שבקיר בטיח תפל ודחק מאד וכפל לפניו מקול הקריא"ה והרחיב הפרצה • דעו איפה כי לא יפול מדבר
 ה' ארצה :

כתב

עוד זל"ש ועוד לדעת ר"ת שספק הלכה כריב"ז שמכשיר צ"ה א' בכל ענין אע"פ שהר"י
 לא הסכים כ"א בניטל השמאל כו' רק שמסופק בפי הירו' ונטה לחומרא אבל יותר כראה
 אידך פירושא שלמין שכשאר א' שלמה או שניטל בפעם א' ססברא זו כצנ"ג ר"ת ז"ל
 לדעת גמרא שלנו • אבל החילוק בין ימין לשמאל לא נזכר בגמרא דידן • וידוע מ"ש הר"י
 שלכן פוסקים תמיד בגמרא דילן כגד הירו' באשר שהיא אחרונה וראוס הירו' ולא היה כגון בעיניהם •
 ועוד שגם התנאים לא הזכירו מזה החילוק • ואיך יכריעו האמורא בדבר החדש
 הא אין הכרעת שלישיית מוכרעת עכ"ד • ופליאה דעת ממני שזה החכם החסיד יצ"ו מחזיק עלמו
 למיזין יותר מרבותינו בעלי התו' ז"ל • ובשלמא מילתא דתליא בגמרא ובקיאיות שמא שכח לחיי •
 אע"פ שהראשונים כמו בעלי התו' כמלאכים ואין אנו אפי' כחמוריהם • מ"מ לפעמים הכיחו
 מקום לאחרונים להתגדר בו עם שהוא אפשרי לחוק ורריך שמירה יתרה להשיג על גדולים קדמונים •
 כולי האי ואולי חזי לחד ותרין דברא • אבל לחלוק עליהם בחוקת היד בהצנת הלשון ופתרומו בלי
 כח אמין מוכרח באונו • אין זו מן המדה שיבדלו האדם הישר המכיר מקומו וזמנו • דודאי
 להכריע במקו' קמאי דייקי לישכא טפי מיכן • ולכן נתקיימה תורתן בידן • לא כדורות הללו שאף לשון
 שלא הכריעו עלמם אינו ברור ומדויק לגמרי • ואם נלך אחר הבנתו • בודאי שהפירוש של ימין מורה
 בעלי התו' שא' באצבע שאינו אלא של ימין • שהוא לשון ברור ומדוקדק בלי ספק • כי לפירוש האחר הי"ל לומר
 קדמוני' ביחוד שלמות • לפי שצ"ה לשון נקבה הוא • ואע"פ שהק"בון הוא בדמות משקל זכרי צ"ה (וצו
 צמה סנוע טעה הפתחי) צפלים יונים מן יונה כיענים צמדבר מן צת היענה • מ"מ כשאר צהם טבע נקבי שבאמם
 לפתרון לשון • כינוי הגאיות כולם הומוות לא הומוים • וזה יודע לבעלי הלשון המהוכמים • והת"ו לא
 ולאוקמי גרים • תתחלף בגו' הרבים • כאשר אמנם יקרה באות מ"ס הרבים שתסבול חילוף הכו' בלשון חכמים
 ז"ל ועוד צריך להמיר ג"כ וי"ו הרבות • (דרויח לה עלמא • להתי' וי"ו דכתיבא אלושתא ותהי כעלמה) •
 ב' ציבות עיקר • ביו"ד הזכרים ואיה ממירוס כזאת להחליף סימן נקבה בכלי גברים • וגם כך מוכחת
 ממש' הכתיבות • היו"ד הראשונה הומוות • שאל"כ היא באויר פורחת • וק"ל • (ועוד אפי' כאמר
 עלושות ולא לעשות צקשת זה החכם לישא פניו צזה ולהכתי פירוש שלמים עיקר לפי שעת האומר דבי"א פליגי • אף
 כמו שסב מה כעשה לדברי האומר שבי"ש מחלוקת • והלא בידי שמים ודאי אין לחלק בין שלמין לחסרין •
 הפשיב בהסך אלא כל פשוט צ"ש כשר (כמוסכס מהכל ואין להוסיף חילוק חדש שלא היה בעולם) א"כ על כרחו ז"ל
 דגרסת של ימין עיקר • אבל אין ספק לעכ"ד שכן הוא העיקר אף למ"ד בידי אדם כחלקו כי מלבד
 כתיית טבע הלשון כאמור • עוד היה קשה פשיטא וריכא למימר • הא כבר חני לה צדיא •
 שאפי' כפ"עה או כימוקה א' פסול • הא ודאי דלא הכשיר בניטלה אלא שלמה דווקא וק"ל • לכן
 אם היתה הרשות נתונה הייתי מחליט המאמר שאין לו ביאור אחר אלא דימין • ועוד האמת עד
 לעצמו וסוד ה' ליראיו שלא בעלם מחו"ל דבר בחכמה • כאשר כאמת צמליאות וצפי חכמי הטבע
 המוצהקים הקדמונים היתה שומה • כאשר הזכיר למטה א"ה • ולענין דיבא
 אין כפקוהא איו גירסא יותר נכונה • כי מ"מ שני הדרכים אמתיים הם בודאי וכמש"ע בעזה"י •
 אף מי יעלה על רוחו להרגם הלשון בהחלט באחד משני הדרכים שלא הכריעו צהם בעלי התו' •
 ומידי הרהור טמק לא יאלכו • הלא בודאי צריך לטעות לחומרא • ולא לענות על רב להקל
 בשל תורה • במשפט הצח"ה • ומ"ש אבל יותר כראה אידך פי' שלמין שכשאר א' שלמה
 או שניטל בפעם א' כו' • הוא הדבר אשר דיברתי דהאי חכא ירושלמאה הוא דנקט לישכא קלילא •
 ולא אמרינן לקולא לא רק כבני גלילא • (דלא דייקי לישכא • ולא חיישי לתמחייהו היבא
 עמיכא •) כדסבר האי צורבא מרבנן למעבר מלשון רבים נקבה יחדה ומתרתה חדא מלה •
 (דאף לפוס מאי דס"ל שגורעין אות יו"ד ומוסיפין ודורשין טיבה זו לעצמן • צריך עדיין לתקנה
 כאילו היא כחובה שלמה • לשון יחיד ולעשות משכים אחת למלא מקומן) • או למרש שניטל
 בפעם

לנו
 להכריע במקו'
 שלא הכריעו
 בעלי התו' שא'
 קדמוני' ביחוד
 צמה סנוע
 לפתרון לשון
 ולאוקמי גרים
 ואמנם כן כ"ל
 שהנוס' של ימין
 ב' ציבות עיקר
 ממש' הכתיבות
 עלושות ולא
 כמו שסב מה
 הפשיב בהסך
 דגרסת של ימין
 כתיית טבע
 שאפי' כפ"עה
 אם היתה הרשות
 לעצמו וסוד ה'
 המוצהקים
 אין כפקוהא
 אף מי יעלה
 ומידי הרהור
 בשל תורה •
 או שניטל בפעם
 ולא אמרינן לקולא
 עמיכא •
 (דאף לפוס מאי
 כאילו היא כחובה
 בפעם

אגרת בקורת

דקדק"ב אשכנחא בצפרא דאשמדאי וכיוצא באלו כמלאים לרוב בצפרא הקדוש ההוא עיין גס ס"פ האזינו
 (וזולת) ולא לריק יגעו והולילו זמנם וזה לחנם חלילה * הכה שכם איתם
 ופעולתם אמת * כי ד"ת עניינם במקום אחד ועשירים במקום אחר *
 מטולטלים שביליה של תורה * כעו מעבלותיה לא חדע כי אס אחר הטורח וחפוש * ולא תמצא אלא
 אס יגעת בעיין דק ופשפוש * ולא נעשה בהם קובץ כולל ולא חיבור מודרג מהכחת יסודות ראשונים ומולדו'
 שניות ותולדות * חלקי הפרטים המסתעפים לא באו מסודרים בקדימה ואיחור * (כמ"ש ביחוד אין סדר
 למשנה למעט בעלם וסוד נכמם בקשר העניינים והתלותם זה בזה בתוכיותם ומצפוייהם מלבד נגליהם
 ואע"פ שהתחכם הרמב"ם ז"ל ואחריו איזה מחברים קדושי עליון למעט החיפוש ולקצר הדרך לבוא אל
 תכלית המבוקש * לא שהלכה כן אלא הוראת שעה הנריכה לכך * גס ברוך יהיה לזכר עולם יהיה
 צדיק המחבר ההוא הקדוש לאלהיו וכאמן לישראל אשר נתעסק במצוה זו תחלה * ואחריו לא קם
 כמוהו * לעשות במעשהו כי כורא הוא ומי יכילנו * ואע"פ"כ הוקשה לכמה גדולים למצוא
 הדרך בספרו הנפלא בסידורו כמו שהעיד הה"מ בפתיחת הל' שבת כי עמוק עמוק מי ימצאנו * כמדומה
 שהערימה בזה החכמה האלהית שלא הגדר בשמירת החלוקה המשפטית והדרגה כחיבורי שאר חכמות
 אנושיות ההולכות מן הקודם אל המאוחר מהסבה אל המסובב * בהיותם משוללים מכוונה אחרת
 פנימית * בלתי הנגלית היא כמותם לבדה העצמית * כי מעשה ידי אדם הם * כתומר
 מקשה הם ולא ידברו אמת בפה ואמת בלב חמדה גנוזה * משא דבר ה' הוא אשר חזה * על יהודה
 וישראל עם חכם וכבון בלבו תכוח חכמה מעולפת ספורים כי כסתה פניה והסתירה מראשה עד רגליה *
 לא נגלו שוליה * לבלתי ראוי אליה * יפנו לישרים תושיה לרוב הודיע למבקשה ככסף וכמטמונים *
 להכחיל אהביו יש ואוצרותיהם ימלא עשרת מוכים * לא עשה כן לכל גוי ולשון מדברת גדולות
 תקום איתם למשפט השכל האנושי תרשיע * אז תפגע מדי עברה גבולה בועם תלעד ארש ותפסיע *
 פסיעה גסה ברוח יתירא הלך ערום ויחף מרחף על פני מי החקירה כוגע במקרים ואינו כוגע בעלם
 הדבר ומתמוז * על כן יאכל החוקר לחם תבונתו בזעת אמו * שלא מילא קולר כעו * ואס כל היום דבר
 כמו"ס וסו"ד ירבה * אל תשמע ואל תאבה * ולמען כעמול בה יום ולילה לא נשבות * ונקבל
 שר על הדישה והכל לפי רוב המעשה * פועל אדם ישלם לו * ולפום כערא אגרא * לכן כל
 ספרינו הקדושים צריכים זה לזה * פעם זה מגלה מה שזה סותם * וזה פותח מה שזה סותם *
 ולא כאמר מפני זה שאינו בכון חלילה * אלא אלו ואלו דא"ח * על כן אין לדמות הירו' כל זמן
 שלא תכריחנו שעת תלמודנו בצירור * וחזי איזי מאי דקמן דשמעתיה בפומן
 כוליומא :

וכן מש"ע

זה החכם ועוד שגם התנאים לא הזכירו מזה החילוק * ואיך יכריע האמורא
 בדבר חדש הא אין הכרעה שליטת מכרעה * במ"כ מכביר מלין בלי דעת *
 ולא שציק חיי לכל צריה דאי דייקין בה"ג לא תנין * כי התלמוד מלא
 מאלה והוא בודק במקום שאין יד השכל מגעת * ומה ענין הכרעה שליטת לכאן * שהוא
 דבר שנתחבטו בו הראשונים מאד וכמוזכר כמה פעמים בתו' בפירושים שוכים שנאמרו בו * ועדיין
 אין בו הכרע * אבל אם נדון בדברי האמוראים בהכרעה * א"כ אף במקום שגילו התנאים דעתם
 ואין כל חדש בדברי האמורא המכריע כאחד מהם * לא נעשה בהכרעהו * שהרי גם הכרעה
 תלמיד אינה מכרעה * ואין הלכה כתלמיד במקום הרב * ולפ"ז לא היו יכולים להכריע בכלום *
 הלא זה שקר מפורסם * אלא ודאי הכי מילי בתנאי קמאי דהוו בהרדי * אבל אמוראי עדיפי
 מבייהו בזה * אדרבה קיי"ל בהו דהלכה כבתראי * שעליהם הסכימו מן השמים שיהיו סוף
 הוראה * ויקבעו הלכה במחלוקת התנאים * ולכן לעולם יש להם דין מכריע * שכל מקום
 הלכה בדברי המכריע * וכן הדבר בדברים חדשים שבאו בתלמוד * אשר לא שערות ולא זכרום
 התנאים כלל * (כי התנאים הניחו מקום לאמוראים * וגם המה הלא אצלו לנו צרכה והשאירו
 זכר לבאים אחריהם * כי הפרטים לא יכללם ספר) וכראים כאילו חידוש האמוראים לגמרי *
 ומלבם יוצאו מלין אשר לא שמעה און מעולם * (אף כי בודאי הכל כמסר מסיני * אלא ששכחום
 וחזרו אמוראים ויסדום * כדי שיהא גם לאחרונים מקום להתגדר בו * והם חידושי סופרים
 ומאויים לרוב מאד) ופעמים שמביא התלמוד ברייתא דמסייעא ליה לאמורא וקאמר תנא כמי הכי *
 (וזימנין קמתמה עלה מאי קמ"ל תלינא) ופעמים איפכא דמותיב לה מנה * ולזימנין לא הא ולא אלא
 פעמים דנפשיה קאמר * ולזימנין דפליג אסתם משנה לגמרי * ולזימנין מפליג בה ועבד מסתם
 מחלוקת או מטיל בה תנאי חדש שעדיין לא נזכר וכה"ג עובא בכל אלה כח האמוראים יפה * מכח תנא
 כדלעיל * שהתנאים הניחו פרט ועוללות לאמוראים לבאר חילוקי' חדשים שלא נבארו בדברי התנאים *
 ולפעמים כרמוזו במשנה ברמוז דק ועמוק כאשר ת"ל הראינו במקצת מקומות מחיבורנו ומסרתיו לקורא
 בלחש * ומאנה היא לבקש דרך ואופן זכר מה במשנה שילקחו ממנו חידושי האמוראים הנראים כאילו
 המציאות * אבל אינה חובה התלמית * ואס לא נמצא לו רמז במשנה * בשביל זה
 לא נגרע מכח האמורא לבאר חילוק חדש * וזה כל מעשה תקפו וגבורתו של התלמוד * לפרש
 ולהרחיב ביאור בחלקיה ולגלות לפי טעמי סתימות המשנה * וימצא בכל דף ממש וכמעט על כל
 משנה ומשנה * וכי מה בין זו לכשאומר האמורא לא שבו בו' אן הכי מילי וכיוצא שנותן תנאי חדש בסתימת
 לשון

חילוק עיני
 הכרעה שליטי
 שאין לו מקום
 בדברי
 האמוראים
 והמשיב ענה
 בזה מאד

לשון התנא' (וכן בביאור דברי היחיד כמו בפ' דשבת ומודה בן עזאי בזולק ופ"ג דר"ה הוא שכשתייר רובו וכדומה למאות ולאלפים • ונהגו הפוסקים במקומות כאלה לפסוק כדברי היחיד מדחזקן דהאמורא ביאר דבריו או דסקיל וערי אליביה • או דסבר לא כחלקו בזו • ואם באנו להאריך באלה לא יכלם ספר ביכוני בפ"ע והני מילי מרפסן איגרי) והרי זה ידוע לדרדקי דבי רב • וגמלי לטפל בתשנות דברים בעלים כאלה האמורים בלי יסוד הפך משורש • ודומה כאילו היום ככנסנו לבית המדרש :

עוד כתב

זל"ש ועוד כ"ל שדעת הרמב"ם מוכרח שפי' חולי מיקרי בי"ש דאי' בירו' א"ר אפי' שמעתי הלכה כר"א א"ר אמי לא הוה ר"א שמע מן בר נש זעיר שמואל אמר אפי' יבוא לפני בעל ביצה א"ר אמי מכשירו • ויש לדייק למה קרא לשמואל בר נש רב האייתא בב"ק שר"א היה גדול משמואל מכ"ש רב אמי אלא שהיה גדול ברפואות ויודע דעת הר"ם שהוא מוליד כאשר העידו ג"כ ר"ת ור"ש ע"ב • וגם זה ההכרח לא ידעתי מקומו היה שאוף זורח • ע"פ סירו' נפ' והולך על דרך שיחו הקודם חגר ופסח • ומהר זורח • ותא חזי מאי דקמן ודאיכא גבן בתלמודא דידן • בהוא גברא דחרזיה סילוא בביצים ושלחה שמואל קמיה דרב וא"ל לא וחזר על בניו מאין הם • ומדשררה שמואל קמי רב • תכלל דהוה ס"ל בהא במי דמוליד (וכדמוכח במי מחסובתו של רב דהיינו דהוה מספקא ליה וק"ל) • אלא דלא סמך אדעתיה לקולא • ואי כמי בהא איהו כמי הוה מחמיר • ואפי' שדרה לקמי רב דגדול ממנו בתורה הוה • אע"ג דלאו רופא הוה • והילכתא כוותיה באיסורי בכל דוכתא • אף במידי דתלי בדיעת הרופאים • ואי תימא שמואל הוה מספקא ליה אי מוליד אי לא • שמע מכה מיהת דלא בחכמת הרפואה תליא מילתא • ולא משגחינן בהו כלל אפן בדידן • דאל"ה מידי דמספקא ליה לשמואל • הכי פשיטא ליה לרב • הא ודאי שמואל ידע ברפואה טפי מרב • אלא ודאי אין משגיחין במספתי רופאים כלל להורות על פיהם כל ריפוי כל כגע הכוגע לדיני החורה ולאו מילתא היא בקיאותיה דשמואל ברפואה דהוה ידע לכל מילי אסוותיהו • אפי' לא סמך אנפשיה למיעבד עובדא בדאורייתא • וכן דין כמש"ע להלן בס"ד • הרי שגם זה הכל • ודיוקו אין בו ממש • דאע"ג דרב אפי' גדול משמואל בסברא דילמא בגמרא הוה זריכי ליה ר"א ור"א כדהוה זריכין ליה לרב דחבריה ממש הוה כדמוכח בכלל תלמודא • אלא שרב גדול ממנו קצת • ואין לשאול לפ"ז מאי שגא דלא עייל רב אפי' מקמי רב וקמי שמואל עייל • שקרי כבר רמזתי לך תשובתך שרב ודאי גדול מר"א ור"א בכל מילי • אע"ג דלא הוה זריכין לסבריה • ואי כמי בסברא שוין היו לגמרי • מיהו גדולים משמואל היו בסברא ושמא אף בזקנה • (ועוד שהיו רבנן סמיכי דארשא דישאל • ולשמואל לא אסתיעא מילתא למסמכיה כר"א פ"ק דסנהדרין • אבל רב סמוך היה ורבי אבא הוה שמו האמיתי) ומ"מ שמואל גדול מהם בגמרא ע"כ • וזוהו היו זריכין לו ודאי • ומי לא ידע פרשת גדולת שמואל שאדם גדול היה • ואף כנגד רב היה מתרים כמה פעמים • ומצינו בירו' שגזר עליו לקיים מה שאמר לו לאכול שמן ש"ג וא"ל סיכתוב עליו זקן ממרא • ונפא"ט אי הכי אמר אבא לא ידע בערפות ולא כלום • אע"ג דבאיסורי הלכה כרב • וקיי"ל במי הלכה כשמואל בדיני כנגד רב ובקרא ארוך • ורב באחריה דשמואל לא אורי כשמעתי • כר"א בעירוזין (ד'ז'דא) והס חברים גמורים בכל מקום • ואע"פ שרב גדול ממנו • אולי בשנים בלבד • והס יודיעו רוב חכמה בהכרח • אבל ר"א ור"א מיקרו תלמידים חברים לרב וכן לשמואל • והא דשמואל לא עייל מקמי רב אפי' דילמא כמי משום דגדול ממנו בשנים הוה דהוה וכדאמרן • ושוא אלו בסברא • עכ"פ בגמרא ודאי שמואל גדול הימנו • והיינו דקאמר בירו' דהוה לאו בר נש זעיר • ועוד עיינתי בירו' ולא נזכר רב אפי' אלא ר' יוסי שמא ר"י בן חנינא או ר' אחר וזלחו אחרון ממנו היה • גם ר' אימי מכל' דרב אמי הוה ודאי • ואין כדאי להאריך בכל זה ותמה על עצמך היתכן לצנות מגדל עוז בהוראה • על יסוד הפורח באור כזה הכשמע כמוהו או כר"א) ועדיין איני יודע מה ביקש בכל זה ומה טיבו להכריח דעת הר"ם בחולי שידון כדברי שמים • ממה שהורה שמואל בצעל ביצה א' וערבב עלינו את השמועות בחכם • ואם ר"ל משום דהר"ם כמי אפי' הוה הילכתא כוותיה • כבר אמרתי לפיל שזה שיבוש עמוס • שזוהו ודאי לדברי הכל אין מצוה לחכמי הטבע לידע מהו הנקרא בידי שמים • בדין תורתנו • שיוכשר אפי' אינו מוליד • מכיין לו לרופא בזה • שאין לו עסק בכך כלל • ואין לו חלק כחלה וזכרון בחוקי התורה האלהית באשר הוה מהם משולל :

שיבוש במה
סמך להכריח
דעת הר"ם
ע"פ סירו' נפ'
העסיק הלשון
שלא ביאר
וביאר עינין
שמואל הוה בר
נש רב וגדול
ודאי הו' מר"א
ור"ג

שוב

הרבה דברים של מה בכך משס רופאי דורנו הנחרים שבעל ביצה א' מוליד ונחנו טעם לדבריהם כיון שכברתה ביצה א' • א"כ כל הכח הרגיל להמשיך שם בשמים נמשך עכשיו לאחת ויש לו כח כפלים • וכן בכל האיברים שהם זוגות שיך לומר כזה וכר"א כן בגמרא דחולין דקאמר פשיטא דמבלבל זרעים • דאל"כ סומא יוליד סומא עכ"ד • ליה אפי' סומא אפי' כודה לאותן רופאים שיש טעם וממש בדבריהם הללו • (מה שאינו לגמרי) לא ראה יפה החכם הזה להביא להס ר"א מה הגמרא • כי מה הבלבול הזה שהוא עושה • שאם אמרו דמבלבל זרעיה לפי שאין אבר מוליד אבר דווקא • שכן ציור האיברים מעורב בכל הגוף • ור"א היה שזרי סומא מוליד פקח • אבל מה ראה פקח לשמות כזה להוכיח ג"כ באיברי הזרע • שאם

אגרת בקורת

ר"ל מהאי דפתי' יטעל האחד • שיליד עדיין בעזר חברו הנשאר לבדו • שמא צריך הוא לשתיק דווקא ולא שפיק לו אחד לכפל הזרע • שאע"פ שהזרע מבולבל בא מפללות הגוף • מ"מ צריך הוא לכלים להביא רחם מן הנמרה דחולין לדברי הרופא • והנה לפי תואר ראייתו אפי' יטעלו שתי ב"י • עדיין יוליד • שהרי סומא משתי עיניו מוליד פקח משתי עיניו • הרי שאפי' יטעל הזוג כולו עדיין מבולבל זרעו שלא להוליד ברומה • וילמוד ממנו א"כ סך הוא גם צמי שניעלו שתי ב"י • שמכל מקום יוליד וזרע שלם צביעים • מפני שהזרע מהגוף בכללו בא ואינו תלוי באצ"ר מיוחד ובטלת לגמרי פסול דרכות ופלוט צביעים • (מלבד שהוא דבר בטל מפורסם לכל מין האנושי • שבהעדר הביצים תעדר ההולדה בכל חי בעל ביצים אין חפשי •) הא אין זה אלא סמיות עינים ועול' ר"ל מהאי דעתא שבישתא • אבל באמת גם דברי רופאים הללו בטלים ומבוטלים וכלים מאלוהים • כ"ל לחכם הזמין לו הטבע החכם איברי הזוגות אם היה מספיק אחד מהם בטוב וזיתר תועלת • כי לא יפעל דבר לבטלה • ואם יאמר לך אדם שהולרכו להיות שנים שנים • כדי שאם יפול באחד מהם מקרה ופגע נזק המעכב פעולתו • השני יעמוד כגדו • אף אתה אמור לו א"כ מדוע לא באו שנים שנים שאר ראשי איברים כראש וחוטם ופה וראש הגויה • שהצורך בהם יותר הכרחי • ואע"כ הספיק האחד לבדו • אף כי אין שני להקמו • על כן אם חכמת חכמת לך וגדולות אל תבקש לעמוד בסוד הבורא וליכנס בתחמו • אכן לפי הסדר הגוברת לשוף הרבו דברים ולא לאמונה גברו באר"ש לשונם • והנסיון מעיד ששקר דיברו רופאי חליל • ומשפטם יחלוף כליל • כי דבר ידוע הוא שיפה כח שנים אם ישכנו וחס להם ולאחד לך יחס • אם העשה מלאכה בשנים יקל העשותה • ולא יתכן ע"י אחד מהעשות לחל' הרי' (וכ"ה ורדפו מכס חמשה מלאה ומאה רבנה וגו' שאין דומין מרובין העושין דבר ביחד למועטין בין בצחיפה גשמית או רוחנית כחות רבות עשו חיל ביתר עון ותעלמות) בהפירדס אז רכתה רוחם • וכחלש כחם • הדמיון אם ישאו שני אפשים שלש מאות ליטרין עדי' • עדיין יכבד על האחד לשאת אף משא כבד • (וכן ארז' טונא דמידלי איביש אכתפיה תילתא דשוכיה) וכן ב' הידים בהלמדס יחד יסבלו משא כבד ולאחד יקשה שאת שלישייתו והוא לחוש כיכר • שלא די שאין כח האחד מרובה בצורך • אף להפוך הוא שמפסיד כמו בהיותו מוכרח לפעול לבדו מלאכה הראויה לשנים וע"י כן הוא לואה מהרה וכחלש באין עוזר ובלי מחזיק ומעודד • ועוד ראיה גמורה לדבר מדרז'ל ששינוי בפ"ג דנגעים כהן הסומא בא' מעיניו או שכהה מאור עיניו לא יראה את הנגעים שנא' לכל מלאה עיני הכהן • ופשוטו של דבר שגם הסומא בא' מעיניו מטעם חסרון ראייתו הוא כפסל כמו מי שכהה מאור עיניו • רפסולו מחמת חולשת ראיתו • (ומחד קרא כפקי וגבי הודי תניא) והיינו טעמא כמי דאין רואין הנגעים אלא ביום כגד החמה כראמריין לי ולא לכרי • משום דבידוע שואין יכולין לראות יפה לאור הכר כלעיי השמש • וכל שאריך הסתכלות חזק ועיון יפה אפי' בעסקי בני אדם אין רואין אותו לאור הכר • (ומ"ש בודקין את החמץ לאור הכר • דבר אחר הוא לפי שזקוק לבדוק כל המקומות האפלות • והרי אמרו אכסדרה לאורה נדקת לכתחלה •) עמ"ש שם צ"ד) מלבד הטעם שהולרכו לשעה קבועה כשני אדם מלווין צבתייהם וזה פשוט) ואם כדברך אדרבה היה לנו לבחור בסומא באחד מעיניו • לפי שטובה ראייתו ביותר וחזקה בצפלים • וקשיא נמי מ"ל למעטו • שמא לא בא הכתוב אלא להוציא מי שכהה מאור עיניו • אבל בעל עין א' לא יתמעט • שהרי נשאר בו מראה שתי עינים • ואמראה הוא דקפיד קרא • (לא אעיינים דאין מוס פוסל בו) והאיכא • (ביחוד לפי מ"ש צתי' ששם דקרא' אלא משמע אלא שיכחו מאור שתי העינים • ולא סגי בכהה מאור דאחת •) אבל באמת אין זה מוכרח כלל כמ"ש שם צ"ד) א"כ מ"ט לא מכריזין בסומא מאחת שאינו חסר אלא אחת • ועדיין מאור השנית כפולה וקיימת • אלא ע"כ צ"ל דע"י שנסמית אחת גם האחרת הנשארת לוקה באמת • אע"פ שהיא צבריאותה • ואין חסרון בעלמותה • מ"מ קשה עליה לפעול באמיחות פעולתה • אם אין בה עזרתה • כלכזר וזה דבר שאין לספק בו • לא כאשר חשב הרופא הכסיל הבודה דברים שאין בהם ממש מלבו • (שוב אחר ימים רבים שכתבתי זאת בזמן לירי במקרה ס' שצ"י אמוכה • ומלאתי ראייתו ראייה אמיתית לדברי הכ"ל שב' העינים צריכין זה לזה לעזור הא' את חברו סך כהשם אלא חוש הראות שלכן הם צ' גידים הולכים מן המוח לעינים ומתקבצים באלכסון נקובים זה לזה במקום שמתקבצים כדי שתשיע שמאל לימין וימין לשמאל • היוסף מ"ו)

ודברי

שיחה בטלה כאלה מרבים הכל • שאם לדברי רופאים (אף כי רופאי הזמן אשר נשרחה חכמתם ואברה עצמם לא יבנו הם וגזרתם) באלה תאמין • כמלאה עוקר גבולין ותחומין • שהרי אם תשאלם הלא הם יורוך יאמרו לך שגם הנפצע מאחת בכל אופן שיהא • מוליד צורא לפי דבריהם וטעמיהם שעדיין הכח בשלמות כאשר באחרת • וגדול כחה ביותר להרבות זרע ולהפליג בהולדה אם הבינים שמחה משיבי עקרת • ופמ"ש גם כן החסיד הלז איש קדוש עובר עלימו חמיר ע"פ גזרת הרופאים לעבור על דת' • וכך אמר בלשון היה גם יש לחלק בין כפלי לפיטלה דשכפליע עדיין הולך הכח למטה ושם לא יוכל להועיל כו'

אגרת בקורת

יה חידושים לביקורים

כו' • ואין בזה עעם שאם לא יועיל לעצמו במקומו • לא יזיק לחבירו בכך לפי דרכו ולא גרע
מכיל לגמרי • דאע"ג דיש לו כח כפלים • מ"מ גם כפולע מי לקח ממנו כחו האחרי שמספיק
להוליד • ועו' שלדברי הכל אינו חוזר להכשרו אפי' כיטל אחר שפולע בידו אדם אפי' באחת • והרי הוכפל
כח האחת עכשיו • ומכל מקום פסול • על כן לא הגיע לכלל ישוב דעת) אבל כשכרת כשאר הכח לתעלה
כו' אבל הוא אמר לי שאין חילוק גם אמר לי שאין חילוק בין ימין לשמאל והכל תלוי בלדה כדאייתא בגמרא
וא"כ מה לנו להכחיש החוש • ואע"פ שכתב הרשב"א בענין ערפות ב"ח אפי' הוא חי אין לנו לזוז מדברי
חז"ל • מ"מ כל מה דאפשר לדחוק ולהשוות פסקינו עם דעתם של הרופאים יותר נכון הוא דמצינו
כמה פעמים בענין קדה וקדומה שחכמינו ז"ל סמכו על הרופאים ולא כתבו מקום לדקוים לרדות
עכ"ד • וכל המדנה דברים מביא חטא במ"כ ומחשיך עלה במלין בלי דעת • לעקור ולא
לענת • ואפי' למד חזרה כמרע"ה לא יקנה כותן לפושעים יד ליד הרופאים האוילים מכחישו רז"ל
וכפ אל כף תוקפת • ואשמה הנפש הנוגעת • כי פיו ענה • שלדברי רופא אליל כותן אמנה • מדותיו החסיד
ואילמלא הוא נודע ומפורסם לאיש חסיד למדן ובעל אמנה • הייתי חושבו לא' משתים • או יצו לקבל
שאינו מאמין ח"ו בדברי חכמים או שאם קרא לא שנה • כי כבר דבר פסוק הוא אלילו לסמוך על
רופאים בכל מה שגזרו אומר שמו"ל • ההוא יקרא באר"ש רופא' איס כשר • וכבר הגיד לו היותו
רופא שאומך עליו בבוראה ואמר בפה מלא • שאין חילוק בין כפולע לכיטל כמו שאין חילוק בין ימין
לשמאל (ובאמת רופא זה יפה אמר שלא ידע בין ימיו לשמאלו • כי מילא ידע בדר שמאל
שהיא השת כח • ויד כהה חוכים • הרי שהגיד לפי חסרון ידיעתו או כיחש לו • וכתב
ב"ס שבילי אמנה אלל הכליות ז"ל והימנית פחותה חלב מהשמאלית לפי שהאיברים הימנים יותר חמים
ומתעכעעים פ"ן בשביל הב' מהנתיב הרביעי • הא לך כלל גדול לכל איברי הימין • שהם יותר חמים • דבריהם כלל
והיותן חזקי החכמה המסוגלת להם במין • לקוח מחכס ורופא מובהק ישראלי שעליו כלה לסמוך אפי' במקום
ולחאמין • והרי הרופא המובהק הקדמון ומשובח מאד בפי כל חכמי הטבע הוא המפורסם אבן סינא
מעיד על אמתת דברי רז"ל שהבינה הימנית היא החזקה באנשים יותר מהשמאלית ומביאה אל האמה
הדם המבושל והנקי ביותר • כמו שכתב בספרו באופן העשרים וכשקראתי דברים הללו אז אמרתי
כמה גדולים דברי חכמים ברוך שברך בהם ובמשנתם • כי לא היה נעלם דבר בחכמת הטבע
מאתם • וידעוהו כמו כן בשלמות האפשרי • ועם שנאמנים וכחמדים חיים וקיימים כל דברי
חכמים • גם נטרס ראיתי'ס הרופא הנז' היה לבי נכון נפוח בדברי מז"ל • שאין לריכין
חיזוק לדבריהם • מ"מ הנאני מאד לסגור פי העששים החושבים רע כאילו לא היה לחכמים חלק
ונחלה בחכמה האנושית • וכמלאים ביטבו חוברי חבר נושכים כנחשים • אשר לא ישמעו
לקול מלחשים • ופוערים פיהם לבלי חק באמנם החכמים אין מגזתם אלא האלהיות ודיני
התורה • והתכללו בעדם שלא ערחו לדעת מנהג הטבע בשפלים • כמו שנודע לאלו השופים
לפי דעת בהמתם • וכבר עמד בפרץ הזה וגדרו הרב הגדול עמוד התורה פאר ישראל גולת הגולה
והדרה החכם המובהק האיש הנפלא רמב"ם ז"ל • במקומות רבים מספריו הנוראים • וחיבוריו
הנפלאים • ראוי לברך עליו ולפאר ליוצרו ברוך שכה' לו בעולמו • ואחריו החזיק במעו
תורה שבע"פ המאור הגדול יחיד גדורו הנודע בשערים שמו • ז"ל כמוהר"ל מפראג וזק"ל ראש
המדברים ב"מ • מלבד כמה מחברים קדושים דור דור וחכמיו שעשו סייג לתורה • ונראשם
בעל ס' הכחרי החיבור המופלא מוליך יועצי פוקרים שולל • הוא המתחיל במצוה זו ועסק בה דרך
כלל) ואין להאריך כאן בזה • ולקמן בס' דרנח"ב קצת בפרט זה להורים מכשול מדרך עמנו על
ולהראות העמים והכר"ם לראות לעיני השמש שכל דברי מז"ל אפי' במקומות היותר תמוהים וזרים • דרו"ל
מקוימים עכשיו עפ"ד חכמי הטבע המזובחים • ולא שר"י כ"כ • אלא שאין שבה הפרש גדול
של מערכותא בשעה שמתקלסת מחברותיה אלא כשמתקלסת מלכותיה • וביחוד מגדולי בעלי החכמה בין
היהו שהיא אומנותם ונתנו כפשם עליה • כמו שהוא זה הענין שזכרנו פה • והרי ראית בעיניך ותראה
להלן אפס קצתו שהיו בקיאים בכל הענינים הדקים הנפוכים בטבע • ודי בזה לענינו כאן) ומובן
מלשוננו ומבין רים עיני כחבי כיכר שכתבנו אללו דברים הללו וישרו בעיניו • שאעפ"כ ראוי להוליד
מכל מקום כל זמן שאחת קיימת שבה הבורה כפול בה כאמור • א"כ כבר עקר משנה שלמה וברייתא
ברורה בגמרא ערובה ושמורה בלי חולק בעולם • דכשכפולע אפי' ביצה א' פסול • ולא עלה על
דעת ר"ת והעומדים בשעתו להוסיף עוד להכשיר גם כפולע ואח"כ כיטל • זו לא אמרה אדם כשר
וישר מעולם • ולפי דברי הרופא הלז התיר הכל אף הפצוע בכל ענין ופדי אדם ממזרק שנשאר לו
ביצה א' • (ווי מאי תיהוי עלן מתיבי • אי שרו חבימיל למיהוי כעמא דארעא למסור התורה
ביד אנשים ריקים ופוזרים ווי למתא דרישא אסיה דמגן לא אבוי • ואם קיבל עליו הרופא למורה
א' ביצה הוא מביא מ"מ ויבס רופא • ולירמי ליה ביסתרין ולכריך ליה סודריה ולישרי ליה כל מ"ן
דין סמוכו לנא החס והבא קרו ליה רבי מאוכיה • באחת ראוי היה לאמוקי אפי"א מאוכיה • אילמלי
הוא חובי לתעלה ולמאה חכני) • אבל יבטלו אלף רופאים כאלה וישחקצו דבריהם משחטבל אף
קות א' מן התורה ופירושה המאורת והקבלה הקדושה • פ"ילה ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה
עלמה שלמה כי יאמין לשמועתם • ויבטו ברוב חכמתם • חכמת מה להם לא חקון כנר עצמת

כשה הפריז על
מדותיו החסיד
או יצו לקבל
בסבר פנים
יפוא כל מ"ס לו
הרופאים קטני
אמנה בדברי
רו"ל וכמה
ראיות שאין אנו
סומכים על
דבריהם כלל
במקום
שאין להכחישם
לא נאמין אות'
באיסורין אלא
בעדות ברורה
ובמינה באמנה
הבעושה מכל
אמנה

אגרת בקורת

חכמת רז"ל חכמי האמת נשמת שדי תבינם והופיע רה"ק על פני קדושתם • ולא דעתי מה ראיה
לומר כן האם כל מה שמגידים לו נחשב אצלו כמושח בחוש • ולהאמינו לא יחוש • לא כן ראינו
לרז"ל ולא שמענו שישמכו על הרופאים צדימול ד"ת • והרי אדרבה ראיה לסתור הציא מענין
גדה • שאפי' בדבר המסופק לחז"ל לא האמינו ברופאים עד שיבחנו דבריהם • עס היות
אפשרות קרוב למה שאמרוהו • אעפ"כ ציוו חז"ל לבחון דבריהם בכור הנסיון לידע האמת אחס
ואם זרופה אמרתם • כמו ששינו תמיל למים אם נמוחו עמאה • ומה לנו למקומות אחרים •
והלל כאן במלא ופאן היה גברא דחרזיה סילוא • שבדאי יאמרו הרופאים שמוליד (וכמו שאמר
ג"כ רופאו של זה החכם בכלל דבריו כנז') וכן כראה מדעת שמואל שהיה ג"כ רופא קדוש בישראל •
וכמדומה היה סבור שמוליד אז לפחות מסופק • דאל"ה במאי מספקא ליה • אטו לא שמיפ
ליה הא דתביא ניקב פסול • אלא ע"כ קסבר דלמא לאו דסמכא היא כיון דחזיקין דאוליד •
וכדשמע נמי ממאי דאהרר ליה רב לא וחזר על בניו • מוכח דאהא הוה קסמיק • דמעשה
חזא דאוליד • משו"ה קמיבעיא ליה) ולא סמך כי אס על דעתו של רב הבלתי זקי במלכת
הרפואה • וכן בטומטום דבירי דאוליד ולרברי ר' יהודה אומרים לא וחזר על בניו • וחזי מאי
דקמן דאפי' באותה ששנו חכמים בענין זה שאנו עוסקים בו שפלוע דכא חוזר כרות שפכה אינו חוזר
מהלכות הרופאים כדאיתא בספרי ומוצא בפוסקים • כתב הרז"י דמשום דה"ל הרופאים היא ליתא
הילכתא • ולא עבדין כוותה • והשיג מחמת זה ארא"ם • ואע"פ שהרב צ"ח דחה
דבריו ודחק מאד לקיים שטת הרא"ם • המעיין יראה כמה דוחק יסבול • אולם לעכ"ד דברי
הספרי להלכה אמורים להורות כהלכת הרופאים בזה ועלהו לא יבול :

והואיל

ואתא לידן הק שמעתא דאסיא כימא בה מילתא • לתרץ קושיית הרא"ם
שהקשה מהספרי ה"ל על גמרא שלנו דפסיק ותיני גבי נקב דגיד ונסתם זהו
פסול החוזר להכשרו • ובגלל הדבר הזה חידש לנו דבר שלא מצינו לו חבר •
למימרא דלאו אנברא קאי • כי אס האיש נפסל מחמת כרות שפכה שוב אין לו תקנה כמזכר
בספרי • אלא הוא כשר וזרעו פסול צניקב • ומשו"ה מהניא ליה סתימה לאכשורי זרעיה •
ולעכ"ד שטת הרא"ם תמוהה והמציא חידוש שלא נשמע כמוהו בחכס • ואס מפני קושיית הנז'
באמת לק"מ ואין כאן סתירה כלל בין הגמרא והספרי • כי הרא"ם לא בא לכל זה אלא מתוך שהיה
פשוט בעיניו דפלוע אינו אלא צביאים וכרות אינו אלא בגיד בפשיעות לשון המשנה • (דוק והשכח
שכ"ל בדעת רא"ם אע"פ שלא פורש כן בדבריו שהביאום הפוסקים) • ולכן לא מלא מקום להשוות
בין הגמרא והספרי • אבל באמת יש פלוע גם בגיד וכרות צביאים כדאיתא בגמרא א"ר פלוע כבולן
כו והמשנה לא דיברה אלא לפי פשטיה דקרא הכי משמע וכקמה בכל חד חדא • והוא הדין לאיכך •
והשתא דאיתין להכי כימא ואתי שפיר דקאמר ספרי שכרות אינו חוזר היינו בככרת הגיד • אבל פלוע
חוזר היינו נמי בדכוותיה • דאף הפלוע בגיד חוזר • וניקב בכלל כפצע הוא • (ומ"ש צפירש"י
צניקב פסול משום כרות אשגרת לישן הוא ולא דק כולי האי • ובגמרא לא איתא אלא מפני שהוא שותת)
דתרוייהו לית בהו חסרון • (ולא דמו לכרות דפסולו משום חסרון דחפר מכשיעורו) ומדא
מילתא כיפה ממש • שאין נקיבה אלא פליעה קטנה • ופליעה גמורה ודאי גריעה מנה •
ואס לפליעה יש תקנה • ק"ו לנקיבה כל שהו שהיא משהו פליעה קטנה • ובכלל מאתים מנה •
ועל כן בלי ספק שניהם חוזרים להכשר ע"י רפואה • דסתימה מהניא בהו • ובגיד כצביאה •
הרי שבדברי הגמרא והספרי אחת הן ועולתה בא' מהן לא כמלא • והוא דבר ברור בצעה"י בלי דופי
ושמאה • ומן השמים האירו עיני בדבר זה ועזרוני לעמוד על אמתו ביותר מתוך סוביית פירו'
דהכי איתא התם • ניקב הרי זה פסול כסחס ה"ז כשר כו' (כבזלמוד שלנו) אין בין פלוע דכא
וכרות שפכה אלא הלכות הרופאים שפ"ד חוזר שבכ"ש אינו חוזר • כי"ד הוא עושה ר"י בר"א צסס ר"י
מביא כימולין ומשכ"י וקולץ ע"כ • הנך רואה בעיניך שמביא שני אלה הדברים ביחד שניקב חוזר להכשרו
כדברי תלמודו • ומיד הו"ך כרי דיבור שוכה נס דברי הספרי בפשיעות • מכלל שאינם דברים
הסותרים זה"ז • אלא אדרבה דבר אחד הוא לגמרי • ולכן הפסיק באמצע עס דברי הספרי •
ואחר זה תכף חזר לפרש מה שהתחיל שניקב חוזר להכשרו לפי שזהו מהל' הרופאים הנקייים בסתימה •
והודיעך עכשיו בלשון חכמים מרפא כי"ד הוא עושה כלומר הרופא • שהלכה זו נקראת על שמו
מביא כימולין והוא כמו כתלים • והיינו שמשמכא גמלא דאיתא בגמרא דילן • שמושכו (או
ל"ל ומסכיר בר"ש לשון סתימה כמו הסוכר אחת המים עושי שבר • וההיתכן בשוב ויותר באות
בלשון) ותוחדו בנקב וקולץ ראשו ומיחו שס להחוס פי הנקב עד שמעלה ארובה • שזה חוזר אל
הענין שלמעלה דניקב וכסחס חוזר להכשרו • אחר שרצה לזכר דניקב בכלל פ"ד הוא שחוזר
לכשרותו ע"י אומנות רופאים • ואגב אשמעינן נמי דאין כן בכרות שפכה • השתא מסיק
למילתיה היכי קעבדי רופאים להכשר הפ"ד דהיינו ניקב • זהו ע"י סבותה מין אוחו וחוזר לברי תו
כבזלמוד וכמזכר גם בגמראנו • מעשה אין ספק בדבר שכן הוא האמת הברור המומלש • ובנוך
ה' שזכנו לקיים דברי חכמים ודעת כל הפוסקים כולם שכתלקו על רא"ם • וחינו דלין שאין
מקום לחלק בין פסול דגברא לפסול דבניס • אלא כל היכא דבניס פסילי • אינו נמי מייסל •
(ולפי דרכנו למדנו ג"כ חידוש דין לזר היחר שיש הכשר לניקב צביאים ע"י רופאים אס יסחמו הנקב
היעב

ישב הגון מאל
לקושיית הרא"ם
שהביאו העור
והמציא משמת
זה דין מדע
בניקב ונסתם
וסתירה דעה
ויאור
מופלג בלשון
ירו' הספור
לכאור' וממילא
רווחא דשמעת'
בהוכחה
להיקירא
דסקימת נקב
מהניא צביאים

היטב עלי חסרון כל שהוא מן הביצה • (מיהואף דהרושם כיכר עדיין שמקומו נעשה ללקת כדרך כל מכה ופגיעה לאחר שחיתה שא"ל לה להמלט מהיכר פגם וחריץ שוקע מעט בעור שלא חזר חלק מדובק כבראשונה • מאחר שאין מחסור כל דבר בגוף הביצה עצמה ובשרה • כ"ל שאינו מעכב כאן • אע"ג דלעכין תומי נשים הוי מומא • התם צקפידא תליא מילתא) ואז הוא (וכינו כשרים) :

איברא

איפכא אפשר דאיכא לאשכוחי דלוימכין איהו מיפסל • וכינו כשרין לדבעינן למימר • מיהת ה"ל הרופאים דאידכר הכא בעינא • ודאי מילתא היא והא ה"ל להאי גורבא מרבנן לאתויי לסיועיה • ושביק רבבין ושקיל וזמרי • אבל גם מסייע זה אין בו ממש • שאין לך אלא במקום שאמרו • והרי באמת מכאן ראיה לסתור • ממה שלא מכו גם את זו מהל' הרופאים • אלא היכא דאייתמר איתמר • ואי תניא גבי פלוג דכא דהדר תניא • הבז דלא לוסיק עלה • ולא באמין לדבריהם במקום שמכחישין פמליא של מעלה מלאכי השרת מאן כינהו חכמים ז"ל הנאמרים בכל דבריהם שאמרו פלוג אפי' באמת פסול • והם בעלי כוזבי'ס אומרים שמוליד וכשר • דייכו אס כיון מקום לדבריהם כשמרפאים הקבץ או הפגיעה בגיד וכן ביצה • שזהו בכלל שאמרו שפ"ד חוזר כאמור • שבה הודו חז"ל וכראין הרברים ומתקבלים אל הדעת • כמו שכתב לעין שחוזר לבריאותו בשלמותו • וסתירה מעלייתא היא אפי' נעשה מקומה ללקת • כיון דבנקב שאין בו חסרון עסקין • שפסולו רק מחמת הרוח ששולט בו • ומשנתחברו החלקים זא"ז יחדו ידובקו סרה הסבה האוסרת ומסולקת • אבל בניטל אח"כ שלא יגלתה ארוכה לביצה • אין אומר ואין דברים להכשר מאי לי קטלה פלגא מה לי קטלא כולה כולה חדא גזרה היא ואין גזרה שזה (במק הכל מועיל לחלק ומה הכאה מגיע לנשאר לרביע ולשליש או) למחצה • דדווקא ע"י סתימה חוזר להכשרו • דהדר בריא • ונעשית ביצה שלמה כמתחלתה • משא"כ בניטלה פלוגה ופגיעה תו לא הדרא ברייא כמעיקרא • ונעלייתה איכה מועלת עוד אף לדברי ר"ת • אלא כשהיתה שלמה וככל הנזכר • ובכגון זה ודאי אנו לריבין להכחישם אס יעידו לנו שמוליד • אמרינן סהרי שיקרי כינהו ככל הני דאמרן • ואי אפשר להם להעיד על זה כי אס מפי השמועה שהאשה אומרת כן לחפות על בינה וכבוד עצמה • וכההיא דאמרה שהיתי אחר בעלי עשרה שנים וילדתי • ולבסוף הודית בעצמה • ואס בישראלית כך •

בהכרח צריך להכחיש להכחיש הרופאים האומרים שהנטול מביצה א"כ כל אופן מוליד בפרט שא"ל דבר שא"ל לעמוד עליו במילור מחלש

כ"ש בעדות רופאים נכרים הללו דעבדי לאחזוקי שיקרייהו • וקמסדרי מפי נכריות אשר פיהן דיבר שוא • אף בדבר שאין בו תועלת והנאה • וכיוסטיני ברתיה דאסורוס דאמרה ילדתי בשבע כו' • ק"ו בדבר הנריק להם לכאות על חרפתן • ומכיון להם להעיד באמת דברים הללו שאין רואה ואינו יודע בלתי האשה לבדה אפי' הושיבו עליה שומרים שלא זוו ודיהם מחוק ידה • ערבך ערבא צריך שאין אסופרפוס לעריות • על כן אין משגיחין בעדות זו כלל • שאין לה על מה לסמוך לעמוד עליו רק על כנפי רוח וענפי אומדנא בעלמא היא חוכה • ולא עדיפי הכי אסותא דהאידידא • מכני דבי במילור מחלש אתוכא • (שהם חכמי אטינא פילוסופי יון המפורסמים ויאל להם שם בגוים ציפיים • גם חז"ל לא מאסו בהם בכ"מ • כמו שמצינו לר"ג שאמר לר"י כלך ונקבל פני פילוסופוס חברנו וכענין שמואל ואבלט וזולתן) ונלחום חכמים וגילו שקרותם • ומדוע נכרים למה שהם אומרים ונחשבהו כנראה לחוש • דבר שא"ל לעמוד עליו • ועוד מי לנו גדול מהרמב"ם והרמב"ן ז"ל שני גדולי חכמי ישראל ובקיאים ברופאים מומחים ומוזקקים מפורסמים בעולם • והושוו לדעת אחת לפסול החחוק מביצה א"כ בכל ענין • וחלקו על ר"ת • עם היוחו סבור ששטחו מוכרעת מהתלמוד • עכ"ז לא הסכימו לדבריו ולא האמינו בבני אדם המעידים שמולידים • ובעתו לומר לא וחזר על בניהן • וכן היא הסכמת כה"פ הגדולים כמ"ש בכ"י • מכ"ש בנפגע וכיטל • שלדברי הכל כח מולדו בעל • ולעכ"ד אפי' באמת נאמן שמוליד • ולא נחוש לבני • מ"מ פסול הוא • שאין הדבר תלוי עם שיש מקום לבדה דווקא • שהרי בידי שמים אינו מוליד וכשר • וכן בידי אדם שפסול מקרא מלא דיבר הכחוב ופסלו בכל ענין בין מוליד בין לא • ומעיקרא הוה בעינן למימר מדלא מנה בו דורות • מוליד לפעמים ודחין לה כדאיתא בגמרא • אלא במקום שמוליד הוא דקפיד קרא אבידי אדם ודמי ליה כרפרישית • ואעפ"כ הוא פסול ואין דשיילין ונקב לא מוליד • סמיך אדלקמיה אדם ד' דמשום דלא מנה בו דורות הוא • אהתם קאי • דהמקצן כמי הכי הוה קסבר • ורב קושטא דמילתא אהרריה לשמואל • לא משום דאיטורא תלי בהאי • (צ"ל דאף המקצן לא קאעי בהכי • אלא אע"ג דהא פשיטא ליה דאינו ודאי פסיל • מיהו קסבר למימר דכינו כשרים משום דמיליד • ופשטינן דלא קמוליד וכינו כמי פסולין • וכן שמואל לא נסחפק כל עיקר אלא בעד הבנים • ולוה באה חשוכת רב כהונן • הכשר הבנים שכל שאמרו לך הוצרכו לדע משפט הבנים בלבד • והכי כמי ההוא עובדא דאסתחם גובתא דש"ז דמסיק במקומה מבטלה כו' • כדי שלא להכשיר בניו אצטריכא ליה • אבל איהו בלא"ה מיפסל פסול • ואי כמי ההוא ודאי שאכי לפירש' דאין כאן לא פלוג ולא דך ולא כרות • וליכא למיפסליה לא לדריה ולא לבניה • אי לא משום דשלא במקומה לא מבטלה • וק"ל • (וצ"ל דאיכא כמי שזב מדברי סופרים • דפסול אע"ג דלא אסתגיד ביה מעשה • מיפסיל משום דלא קמוליד • ומדע דהא לפירש' אין כאן פלוג כו' • ועל כרחק ליקוי דמילתא הוא • וכדכתב כמי הרש"ש בהדיא • ואס"ה פסלינן ליה משום דשלא במקומה לא מבטלה • הא

אגרת בקורת

חידושים לביקורים

ודאי מוכח דאפי' מאי דממילא הוי • פסול כל שאינו מוליד ואינו ממעי אמו • איבעית אימא
 מדרבנן (להוסיף גדר ולעשות סייג לתורה כבכל הלואין שנלמנו בהם על משמרת למשמרת או מטעמיה
 דהראב"ד) ואב"א מדאורייתא אסור אלא שאין בו מלקות • כמו שאין לוקן על פועל הסירוס
 כשאין בו מעשה וכדכתבין לעיל • וכסתייבה ג' כדעת רש"י לענין שותה כוס של עיקרין דאינו
 כשר • ככרסה ממ"ש בסוטה כמ"ש בתשו' באורך ואזדא לטעמיה • מיהא בכרות נמור דכתיב
 באורייתא • לא צריך לכך לדעת אס"ט שלו מבוסל א"ל ולא בעינן טעמא לפיסולו • דלית
 הילכתא כמאן דדריש טעמא [דקרא] איברא במסקנא דמסקינן דלאו מילתא היא מאי דלא מנהו בו
 דורות • אפי' מוליד • פסול הכרות והפסוע המוחלט מגזרת הכחוב • וכענין
 שאמר הרשב"א ביהרת שאפי' הוא מרבה ימים כחול • טרפה בקבלת חז"ל • ואע"פ שאנו
 רואין אותה מי מאת ומאריך ימים • וקיי"ל טרפה אינה חיה • ק"ו שכך יש לנו לומר בזה שאפי'
 ירבה זרעו כחול וכעפר הארץ • מפני כמו הכפול בביה"א' עד שיליד ששים בכרס בגדול שבארץ •
 (אוליד שתיין ולא אהכי ליה) לבוא בקהל לא יפרץ פרץ • ואגב אפשר ללמוד מדברינו זכות על
 הבנים • אם אירע שהוליד אשת הפסוע • שאין חייבין להכריז על הבנים שהם ממזרים
 ודאים • לדון האשה במזנה תחת בעלה • אם מוחזקת בכשרה • מאחר שאין הכרח
 כל כך מן התלמוד • שמא יש להם לתלות במסקנת הגמרא שאין הדבר תלוי בלידה דווקא • אלא
 גזרת מלך היא לאסור הפסוע • ואף רב דקאמר לא וחר על בניו • לאו בפרוש אמר
 דפסולין כינו • (ולמעשה ל"ע) ועוד נבאר אחר זה בעזה"י שאין דברי חז"ל אמורים בענינים
 הללו וכיוצא כי אס"ט הרוב • ואינו מהנמנע עכ"ו שימלא לפעמים היוצא מהמכהג • אלא
 שאין חוששין למיעוט • ואינו מעלה ומוריד לענין דינא דפסוע גופיה לגמרי) והולכין אחר הדוב
 בכל מקום אף להקל • כל שכן להחמיר • מיהו אף שיהא ככון לפרוש מאפק • גם
 בכרות דאיתמר בהדיא דלא מוליד • לית דין ודיין להכשיר הבנים :

ומשע

החסיד י"ו וזה הכריח להרמב"ם שכתב מדעת הרי"ף כו' • אלא דהרמב"ם היה
 חכם ברפואות • וגם אפשר שראה מעשה שהולידו לכן כל אלה הדברים ביי"ש
 עכ"ד • ואינם אלא דברים בטלים • כמו שהוכחתי וזכרתי כבר •
 ולא עדיף הר"מ משמואל דלא אהניא ליה מדידי ידעית דרכי הרפואה • ותו מי לא עסקינן שהשחין
 ציטל ונטל כל אותן הכלים מעיקרן באופן שבודאי אינו מוליד • ואפי' מכשר ליה הר"מ כדכתב
 בהדיא • הא לאו מדרך חכמת הרפואה קאמי עליה • אלא משום דכל בידי שמים • ודאי
 לאו בלדה תליא מילתא • ואינו ענין לבידי אדם • ואי הכי מאי עדיפותיה דרמב"ם בזה
 אפי' ג' דרופא מומחה ומופלא הוה • אין זה מהל' הרופאים כלל כאמור • (ומלמד השיבוש
 העצום הזה שכתבש המשיב בכאן הנכני יוסיף הפלא ופלא לפי דרכו • איך מהפך הענינים •
 כי אם יש מקום לסמוך על חכמת הרפואה בדנינים • ויש את לבנו ישר שלם עם הרמב"ם לסמוך עליו
 לדיעתו הגדולה וחכמתו כי עצמה מאד באותה חכמה • הי"ל לסמוך עליו במה שפוסל את הכרות
 מציצה א' או אפי' מחוט א' • שזה ודאי דבר הכובע לדיעת הרופאים לפי מוכח מוסד למרבית מהפוסקים
 דבלידה תלאו הכחוב • וצוה דבר ראוי הוא בלי ספק לסמוך על הרמב"ם שמכריע כל חכמי ישראל
 בחכמת הטבע • ואפי' להקל הגון לסמוך עליו בכיוצא בזה מה שכוונע לבקיאיות במכהג הטבע •
 כל שכן להחמיר • אבל בזה לא סמך עליו כלל • וצחר לו הדרך הישר בעיניו להקל כגד סברת
 הרמב"ם ועמו רוב הפוסקים • ובמקום שאין מנוח כלל לחכמי הטבע מכריז על הרמב"ם שהוא
 בקי ברפואות וסומך עליו להקל • כגד ש"פ • בדבר שאינו שייך כלל לדרכי הרפואה •
 כלפי לייח • הפוכה סתו"ם (וקשיין סתמי אהרדי) והפוכה מלה • הא קבא והא מדי ולא
 רקרא גמלא) וגם צריך לפרש דעת הר"מ כמו שפירשנוה בהשנוה יע"ש באורך בעזה"י • ובזה
 וראה ישר לבו • של החסיד האמיתי הרמב"ם ברם זכור הוא לעוזה ולברכה לחיי עד העמוד הימני לבית
 התלמוד הקדוש אוהב לאביו שבשמים טהר לב חן ששחיו חרועת מלך בו • כמה עהורים אמרי
 כועס שכתב בסוף דיני הערפות פי' מהל' שחיעה זל"ש וכל אלו טרפות שמתו חכמים אע"פ שראתה מדרכי
 הרפואה שבדרכו שחקלתן אינן ממיתין ואפשר שתחיה מהן אין לך אלא מה שמתו שנא' ע"פ התורה אשר
 יורוך • לזה באה לשבח ולקלם • שבוראו משבחבו ראו ברירה שבראתי בעולמי כמה באים
 דרכיו ומתוקנים מעשו מה מתוקים מדבש אמרו בו אחפאר אשמח ואתעלם • ותדע כמה רחוק
 דרכי הר"מ ז"ל ודעותיו ממה שחדרו חסיד זה • שיסמוך על דרכי הרפואה כגד דברי חז"ל ח"ו •
 אבל נוכח ה' דרכו דרך הקודש יקרא לה להעמיד דברי חכמים וכל מעגלותיו מפלם • ומש"ע המשיב
 וכ"כ הרשב"א בחידושו כו' • גם הכי צירף זה שהיה חכם גדול ברפואות • כבר ראיח למעלה
 שהם תרתי דסתרי • לא ראי זה כראי זה אין להם התייחסות כלל ולא ליהוון דבקין דנה עם דנה
 אפי' הדר חלים ועביר להו סמתרי • והעיד בשם הרשב"א מה שלא ראה ולא ידע רק כפי מה
 שמע • מתשו' תי' הנו' המעיד שראה את החידוש הזה • ועדיין קריא' חו' בין שכיו ולא יראה
 לאויר העולם • וקיבל דבריו אפי' מוטעין • כמה לא חלי ולא מרגיש) • ואין עד מפי עד
 כשר אלא לערות אשה • ולא לדון ולהורות באיש כגוע ממכה

המשיב לא חש
 לקמטיה מין
 לכבודו ופסד
 בכשנים

אכזשה :

גם משע

מפי' המשניות להר"מ ז"ל הוא פלא מכבוד תורת חסידותו • שהרי
 מבואר הדבר שהוא מביא כאן ראיה לחובתו • כי ממנו הוכחה
 גדולה אל ההפך • וכמ"ש בס"ד בתשו' • ואם לקח דברי הר"מ
 בחולט • שכל שיתחייב מחמת הטבע שאינו מוליד פסול • א"כ יפסל אף בידי שמים • אך
 ודאי סתמו כפירושו שאין כוונתו אלא על בידי אדם כמו שהוא האמת • א"כ הרי שפתיו ברור מללו
 שחולי המתחדש בכלל הוא לפסלו • ואיך מסתייע מפי' הר"מ והוא עור כנגדו • ואסף המלוצע
 כאסוף ביצים עזובות ולא תמצא כק"ן (קולמוס) ידו :

ואתם

דברים הללו שאמר הר"מ ז"ל בפירושו אם ילקחו בהנהגה הרחבה כאילו נתכוון
 לחכמת החוקרים בטבע מחמא או"ה • בין תהיה בחוכה לרז"ל בין לא •
 אין לך אלא מה שאמר ז"ל שכלך אחר עדותם ודעותם בזה להחמיר • ולפסול
 כל שיתחייב על פיהם היותו כעדר ההולדה כי בזה האופן הרשות נתונה לדעתו ז"ל • כמו ששמך
 בהל' טרפות להוסיף • כיטל לחי העליון • עם שאינו מבואר בדברי רז"ל • וכמ"ש בתשובתו
 לחכמי לונז'ל • אבל לא להקל חלילה להרצ הקדוש ז"ל שיסמוך על חכמת בשר ודם כגד החכמים
 האלהיים רז"ל כאשר הראת לדעת בזה שיש צו"די • וביחוד ממ"ש הוא ז"ל עצמו בהל' טרפות
 כזו • אבל מה שיראה יותר כגון כוונתו • הוא שירצה ז"ל בחכמת הטבע המסורה לרז"ל
 חכמי האמת בטבע המליאות • כי להם לבדם ניתנה האר"ש והידיעה האמיתית (קבלוה איש מפי
 איש הל"מ) בטבעי ה"ח הנריכה להם בדיני תורת ה' תמימה • (לא חסרה דבר) עדות ה'
 כאמנה • ואינה נריכה לחקירה אנושית ובחינה • ולכן יש לנו לילך אחר מה שאמרו חז"ל ה' בני ומלך
 בין להקל בין להחמיר עליהם אין להוסיף ומהם אין לנרוע • וכדרך שאמרו בטרפות והעיד הר"מ ולא חסענב
 ז"ל עצמו שיש מהם שמנו חכמים • ואינן ממתין ע"פ דרכי הרפואה שבדינו • וכ"כ הרשב"א
 בת"ה בדין כפחמה הגולגלת וכפגס הקנה וכקיצת הדקין שהעידו הרופאים שניסו ומיו (ובן עור בתשו'
 הרשב"א בדין היתרת) וכך שמעתי ביחוד מרופא זקן מבני עמנו שבא מעשה לידו בפרש א' שתקע לו חברו
 חרבו בצטנו • כשמוע השר אדוכו • מיהר לשלוח אחר עבדיו הרופאים אולי ימצאו לו תקנה
 כי היה חביב עליו עד לאחת • תיד באו ופתחו כריסו במקום המכה ומצאו שניעלה רצועה דקה מהבני
 מעים וילא הפרשדוכה • וילא האיש הזקן הרופא הישראלי הכל'ל למהר לתפרו בחוט משי שהיה
 מוכן • וכן נעשה ואחר הכיחו עליו רטיה ותחבוסת והזהירו שיכבד וישב בביתו ימים מספר וישמור
 עצמו מכל תנועה יתרה • ולאחר איזה חדשים הבריאו וזמר לאיתנו בבראשונה • וגדולה מזו אני
 מחיח מפי השמועה ששמעתי תמנה ב"א על בחור א' שעמד בביתו זמן מה והיה אוכל אכילה גסה מלחם
 יבש ופת הרראה שהיה דבר תמוה לרבים • ושוב כפרד ממני ובא עד ק"ק א'ש לעשות דרכו •
 והוגד לי איך מרוב האכילה המופלגת כפל קצב צמעי • (כמדומה צמעי העור הדומה לכיס) וכפל הפרש
 בצטנו • וכדמנו לו רופאים מומחים שפתחוהו ורפאוהו היטב וזה דבר ידוע שם צמדינה • ואחר
 זמן רב מצאתי בספרו של אבן סיני דומה לזו שיצאו תולעים מהמעים אל תוך הגוף ונרפאו הנכבאים
 וחיו • ואע"פ אין לנו אלא מה שמנו בין להחמיר בין להקל וכמו שאמרו וכי להוסיף על הטרפות יש
 ואע"פ שכלל גדול שנו כל שאין כמוה חיה טרפה • הרי ממשה שלמה
 שתלו הדבר בחיות • מ"מ לא הלכו אחר הנחות דרכי הרפואה ההסכמיית בין האנשים • צעניני
 תורתנו הקדושה • ואין הדבר מסור אלא לחכמים מקבלי האמת הל"מ • אבל הרופאים לא
 תקיף ידיעתם בחולי ובריא • לשפוע בין כמעט ואפשרי • אלא מפאת הכסיון בלבד • לא
 מרד שגזר עליו המופת • וכ"ש שלא אמתהו הקבלה • שאין להם בה חלק ונחלה • ואין כחם
 אלא בפה ועין באומרכא והשערה • והיא תחטא צננה קלה • גם הכסיונים יטעו עשרת
 מונים • בדמיונות חשודות עשר ידות • (על כן חלק לבס עתה יאשמו את הקדמונים • אף
 אם ניסו עשר פעמים לא שמעו בקולם ולא השיחו בטענותיהם • ויסודותיהם הרסו דמנו
 צרגליהם • להצות בעליהן בעיניהן • מרדו ובעטו בארסמו נעלו בגאלינו • ולדבריו לא
 האמינו • יבחרו להם דרכים אחרים אשר לא שערס אבותם כחלקו לכתות והיו לכמה מחנות •
 בכל עת סברות מתחדשות ורתיהם שונות ומשתנות • (ואף אם לפעמים באמת נראה יפה כח האחרונים
 שמצאו כסומא בארובה דרך קרוב יותר למרכז האמת בקצת דברים • אמנם יחד שאת ומעלה לקדמונים
 צהרבה דברים עיקריים וראשים שנאצדו ומתו עמהם מכל וכל • ועדיין לא חזרו בדורות הללו יחוגו ויכעו
 כשכור כל חכמתם תתבלע • לשוא לרף • צרוף בכל תושיה יתבלע • על כן לא הכליחה חקירתם למלוכה •
 להקרא חכמה רק להג הרבה יגיעת בשר ומלאכה) • ולכן אף אם תקובל עדותם ויאמנו דבריהם שיאמרו
 שניסו וביחנו בצעלי טרפות שחיו • וכן להפך בכשרות אצלנו שלא נמלעו מן המות בשום רפואה •
 אינו דבר מחויב בהחלט מחמת זה • אלא אפשר שימצא כן לעתים רחוקות בדרך המקרה אשר
 לא יתמיד • או על דרך הפלא • ולא דיברו חכמים אלא בהווה ע"פ הרוב במנהג הטבעי •
 עם קיום האפשרות ליוצאים מן הכלל לפעמים בהיות דבר המלך מלכו של עולם כחוץ • וכמ"ש רז"ל אין
 למדין מן הכללים אפי' במקום שנאמר בו חוץ :

וכבר

הוא דבר מוסכם בפי הכל בטבע האמת • שככה יארע לכל הדברים הטבעיים •
 שיסבלו החילוף וההשתנות בזמנים מהזמנים ע"ד הזרות • ויפראה זה לא לבד
 בשפלים המשועבדים מאד תחת יד מקרה התמורות • להיות כח היולאני שבהם
 מתהפך כגומר חותם מוכן תמיד להפשיט ולהלביש ולהחליף צורות • (על כן אל יפלא בעיני בני
 אדם

ביאור דברי
 הר"מ בפי'
 המשנה אשר לו
 בשני דרכים
 מקוקנים דקף
 יחדיו לעשות
 למלאכת שמים
 כוונת ירא א"ת
 ולא חסענב
 ע"פ שונים •

מכירין מעשה נסים • ולא זו בלבד בדברים נסיים מוחלטים • אלא אפי' במה שנוהג
 לפרקים מועטים • עם היותו דבר מצוי • מ'מ אין העולם נידון • אלא אחר רובו בכל
 הענינים • וזה ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם נגזרות שמכים • (וכן קיימו וקבלו חז"ל
 לענין דינא פ' כל הנט) עם היות בכל דור ודור נס עכשיו שירדו הכוחות והגזרות פלאים אחר חלפים
 מהשנים • מימי דוד עד הנה • עדיין חדירי כמלאים זקנים מופלגים חף ממאש שנה והללה •
 אעפ"י כי כנס בכלל ימי הקיום העצמי המיוחד לאדם ע"פ הרוב נס גדורות הקדמונים • (ובזה
 תבין כמה ענינים הנראים לכאורה תמוהים במקרא ובגמרא • ולולי יראת האיריות כי לא יכללם
 מאמר קצר ולא יכללם מגלת ספר זיכוי לעלמו • וכדי שלא לזאת הרבה מהענין מראיה מדבר
 פן אהיה על הקורח למשא • הייתי מבאר מדברי רז"ל דברים רבים כהנה • אכן אהפוש כאן
 דרך קצרה לרמוז מעט • ישמע חכם ויוסף לקח :

ונבו

תחבולות יקנה • אם לחשך אדם שאירע פעם שילדה בתולה מבלי חיבור איש •
 (משום דאפשר להיות בתולה • חף אחר בעילה • כדאמר שמואל
 יכולני לבעול כמה בעילות בלא דם • וכדאמר ר"ג לההוא גברא שמה בכח הטית • אלא דשמואל
 לא שכיח • מיהו אפי' ודאי לא ידעה איש) איך נריך להכחישו על פניו • הלא תענה • שאינו
 בהחלט בגדר כמעט • אבל הוא דבר שאין מציאותו וזה בלתי אפשרית אלא הטבע • כמ"ס רז"ל
 חיישין שמה באמצעי עיברה • וכך מקובל זיכוי על בן סירא • שכולד כן מבלי שזקקה
 אמו לאדם • רק מורע שקלטה במרחץ נחעברה • וראוי שלא ירוחק זה צפרות אל החדשים
 מצעלי החקירה • שאינם מניחים לורך זרע האשה בהכרח להולדה בעצם וראשונה • (עם
 היות אפשר יסייע במקרה והכנה • אבל זה ברור עכשיו שהוא איכנו חומר הכולד כלל כמ"ס • וע"כ
 חרע שאין זה סותר למ"ס בחורה • אשה כי חזרע וילדה • ועיין גם צפי' הרמב"ן שם
 ותבין שאינה סתירה) אחר שמלאו ע"י הזכויות וכמה נסיבות נאמנות המכריחות שהאדם (ויתר
 ה"ח כמוהו) כעופות וכדגים כולרים צביעה הקבועה באשכול שבאשה • שבו חומר הכולד •
 וזרע האיש ראו והרגישו מהותו מחיבור ריבוי לורות חיזיות • (הכראות כמו כן ע"י כלי הזכויות
 המגדלת תואר הפלמים הקענים מאד • עד שיוסגו בחוש) לכן חשבו למשפט ישר שהצורה החיזית
 היא דמות אדם קטן או ה"ח ההוא משוער באיברים שקוע בו • בתכלית הקטנות והוא נושא
 משך הזרע בכלל שהייתו מחוס עבעי ועלם רוחני קשור בלחות שרשי קרוש • שברחם האשה נפטר
 ע"י שפוגש חוס מתמוג היבז כראוי המזדווג עמו ומתיר כבלי חמרו וכעשה כמין אד דק המתפשט ועולה
 בכח עם לורתו הנכללת בו וככנס בקר"ן השו"מן החופה את האשכול שבאשה עד שפוגע צביעה הראשונה
 הסמוכה לרחם המוכנת להתפעל ממנו • והיא מתפתחת וקולטת לתוכה העין החס העולה מן
 הזרע שבו עומן רוח חיים בעל לורה מוגבלת (ובה קבצע וכראה וכיכר הוא צביעה תרכובת דפחיא
 שבתוכה דמות הצורה הנרגשת בזרע בעזר הכלי מגדיל המוחשים הכל) והוא כמו שאור לעסה • ולו
 כח המגדל והמלייר והכזון החומר הצביעה שמושך ממנו מזונו • (לתמורת הכיתך ולהגדיל הנוצר)
 עד שקוכה קלת חיות מורגש ותכוועה אז כפרד מן האשכול • וככנס לצפן למקום מרווח שיספיק
 למצב האיברים • ולפי דרך זה אינו דבר רחוק ולא זר כלל • שיתבן בהכנס אשה למרחץ אחר
 שכבר הטיח שם אדם שכבה זרעו צטרם נפסד הלחות השרשי וצטרם ברח ממנו החוס הטבעי • ואירע
 שככנס ברחמה עם חוס מזוג כראוי ללורך הטבע כאשר יקרה באמצעות • מדוע לא יחא דבר
 אפשרי שיקרה אחר העיבור וביחוד אם הסכים אל זה גם הכוכה האשה והתפוררות תאותה בעת היא
 ע"י החימוס עם תענוג והזרפה • אחר שמלאו ההכנות החומר והצורה לא תחשב לכם
 ולאות :

לב לדיק יהנה
 לענות כסיל
 כאלו חולי
 קסור במחש
 חסר בלתי
 בקור חריפות
 בעלי המחקד

הוא כמ"ס
 והוא כמ"ס
 והוא כמ"ס
 והוא כמ"ס
 והוא כמ"ס
 והוא כמ"ס

וכי יפלא

ממך מהלך הטבע הנראה לפרקים ובעולם לעתים רחוקים ילך נא ראה
 גדולה מזו מ"ס חכמי האומות אחת היא כפלאות בעינינו מאד ע"ש"ג הלא
 הוא אמר בשמם מעשה שהיה בא"ט שהולידו בדומה ולולא דאמרה גברא
 דבה לקושטא הוה מחייבנא בה טובא ומשיבנא לה מלה שחיתה וכדיבה • אלא דמשום יקרא דהאי שבא
 דטרח בנתינת הסבה • אחינא לא תחובו עליה • ואם לא כמלא לה עילה • כי כל עיקר
 גידול האנשים הוא דבר נסיי א"ל ציור בשכל ואעפ"י צריך להאמין מ"ס החוקרים שהם גדלים מעט מעט
 צודאי וכן כל המחזבים • אחת היא על כן אמרתי כל דבר קשה לא יחד מהטבע לעשותו כי אצבע
 הוא כגימטריא שלו • ואיה פליאה יותר זרה וקשה אם בריאה יברא ה' חדשה • תחת השמש להתהוות
 עכבר מאדמה כמ"ס בפ"ט דחולין • וראינו לגאון עולם הר"מ ז"ל עם היותו כודע לבעל ברית
 המופת • ובהדרו לא יקל ראשו ולא בנקל יקבל ויפת • מ"מ ככנע לקבל עדות הרואים
 יותר מהמה האמין אפי' מה שלא נראה עדיין לעין והרחיב גבול הטבע בדברים לא נודעו ולא
 כראו עד היום • עמ"ס צ"ס המצות אשר לו לאו קע"ט אמר ז"ל ואינו כמעט החילך הנמלה או הצרעה
 חולתה ממירי העופות מן העיפושים בחוך האוכל אלא אלא הסכלים שא"ל ידיעה בחכמת הטבע עכ"ל •
 וביחוד יחזיר לך מה שאמרו בסומני גר'ות דאדם ודבהמה וכיוצא בהם הרבה דברים • שתמוהים
 לרבים ונראה להם באילו הם כללים סחורים • וא"ל שכשננו הדורות כמו שחשבו מקצת •
 אבל

דברים רבים
 נראים להמון
 בלתי אפשרים
 והמה בכסופי'
 לאנשי המדע
 מאוצתים
 ומקובלי'
 ולאופינו
 מסובלים

אגרת בקורת

אבל הוא מה שאתרתי שאין הדברים אמורים אלא ע"פ הרוב בלבד והלכו בכל מקום אחר הרוב
 אפי' להקל • וכן שנו חכמים בא סימן העליון עד שלא בא התחון אע"פ שאי אפשר • והוא
 ג"כ ששינו המפלת ליום ארבעים אינה חוששת לולד • לפי שכן הוא ברוב עם שלא יצטר מהמלא
 נורת ולד לפעמים בפחות ממ' יום • ואמרו המכסים שמלאוהו לשלשים וכן פעמים הרבה אחר
 ארבעים ומארבעים וחמשה והלאה • אלא שכל זה אינו מלוי • ולא חשו לאפשרי רחוק •
 וכן הדבר שאמרו ביולדת לשבעה שאינה יולדת למקופעין שתמהו עליו הפוסקים (כת"ש ב"ה ע"ס)
 קכ"ו ועד"ז הוא הסימן שמסר פרעה למילדות זכר פניו למטה כדרך השמישו • סימן מובהק
 הוא ברוב • ולא יורע כחו מפני מיעוט הכמאל שלא כסדר זה כפי שאומרות מילדות
 שלנו :

והוא

הדבר בעיני הערפות המקובלים לרז"ל כרובם כן מטאורטא מות • ולא יתכן להם ההללה
 ממנו אם לא על זר הפלא כמ"ש בשפיכת מדרתו של איוב וכיוצא • וכן
 אמרו דילמא כח גופיה טרפה הוה • אע"פ שחיה'ג' מאות שנה אחר זאת • ואפי' למד
 טרפה אינה חיה פריך דילמא ממיעוטא הוה • אע"ג דלא שכיח • ואין מעצור לה' לגזור
 על הטבע שיפסוק צעת ובאיש מיוחד • או היד ה' תקצר ע"י הודמכות רפואה מופלאה המועילה
 גם לחלאים מעריפים • עם היות שאינה ידועה ולא מצויה ביד כל אדם • מ"מ לא ימנע
 מליאותה בהחלט • ויש סודות גנוזות בטבעי האמחים והדוממים • שאינם מפורסמים •
 וידועים לאחד בדור ושנים במשפחה • (ודוגמת זה מה שהפליגו בעלי האלקימיהה לספר בשבח
 עולם מעלת רפואת העלה כללית • שאם אמת ככון הדבר בפייהם לדעתה היא באה מס' רפואות
 של שהמע"ה • וכן מ"ש רז"ל שטעם יער של זהב • כ"ל שרמזו על ההפכות המתכות לזהב
 שפרה ורבה ע"י זרעו בו למינהו הידוע לבעלי אותה חכמה • ועד"ז יש לו סמך באיוב ושית על
 עמר צרר ובצור כחלים אופיר והיה שדי בצריך וכסף תועפות לך • שהוא מאמר מכוון מאד עם
 הכחות אותה המלאכה • כמוזן למי שראה והסתכל בהם • וכן ידמה שעליו רמז ר' יהודה
 הידועה במאמרו המוצא בפ' הספינה אחר אגדות רבנ"ח ודוק • וכראים הדברים שרבותינו
 חכמי המשנה והתלמוד ז"ל היו בקיאים באותה חכמה וממנה כתעשרו כל העושר העולם המופלג ראב"ש
 ורדב"ה ורשב"ע ור"ע ור"ג ורבי נכדו ורבי הונא ורבי חסדא וכיוצא בהם רבים שזכו לעושר שיעור
 שלא יאומן כי יוספר על מלכי ארץ • אף כי לא היו מלכים ושרים ולא תגרים וסוחרים • אבל
 ברכת ה' היא תעשיר למאן די יצא יתכינה • וידומה כמו כן שעל ידה גדל חירס מלך לור ועשה
 כל החיל הכוזר בו • בזאת החכמה אשר גבה לבו בה וכעש • כי מתת אלהים היא לכבודו
 ולמענהו) וכבר העידו חז"ל במדרש בגדולה מזו על מלאות עשבים שמחיים בהם המתים • ובתלמוד
 ידוע הסמטרי • וגם בפ' מש"א זכרו חז"ל רפואה לערפה דריאה • ובפסח"ש למאן דערקיה
 חייו לא עקרבה לזיבורא • וכן צבתרא דיומא למאן דכית ליה כלב שועה • (ומשם תשובה
 למ"ש התוספת בכתובות ד' כ מאי אסותיה שלא ישכנו • דאם כבר נשכו הא אחר דלא חיי
 ואין זה מוכרח כלל דהא חזינן הכא דכוותה דקאמר תלמודא דכית ליה מאית והדר אמר מאי תקתיה •
 והא דאלי ליכא למימר כמי תקתא שלא ישכנו קאתי לאשמועינן • דכבר אמר דחייף ביה מסתכן
 ומאי תקתיה כו' וק"ל • וכ"ש התם דקאמר מאי אסותיה דא' ל פירוש אחר אלא רפואה למכה
 ולהולי • ולא חיי דקאמר מעיקרא היינו כי לא ענדי ליה רפואה זו כמשמעות דכית ליה מאית
 גדלא עבד דק תקתא מיד • איברה בגטין ד"ע איכא ליטכא מחיי לא חיי ולגמרי משמע דלית ליה
 אסותא כדמסיק בהם • שאני דמפרש תלמודא בהדיא דלא מהני אלא דמפקיד לביתיה ומשו"ה
 כפל הלשון תחלה לומר שאינו חי כלל • אבל סתמא משמע דאזי כדאמרן • דאף לחולי
 ממיית יש תקנה בהכנת רפואה הגובה בזמנה) (ועכ"ז מי שחזרמן לו אותה רפואה קרובה היא אל הדרך
 הקודם ותי לנס בעינינו • לקושי מליאותה • ולכן לא יבעל מחמת זה הכלל ששנו כל שאין
 כמוהו חיה טרפה • כיון דלא סמיה בידן :

חיי אלו
 לקרופה נגד
 כולי הערפה
 בריש כל ארון
 סומרא מתקנא
 שמירת' וליכא
 מילתא דלא
 רמיזא במקרא
 וגמרא עליה
 כאמר ערפ
 סכמים עשרה
 המי' ומי' וס
 להם ספק
 אלהים היא
 אשר לא יוסף
 ז עבד עמה

גינוד למ"ש
 הסו' כסובות
 ד"ג

וכאן

יש לשאל שישראל א"כ מה זו שאמרו בהני דגחו בצוליתא וקשלי דאין להוסיף על
 הערפות • אע"ג דחזינן דמיייתא גמירי דא' בדרי לה סמנין חיי • והא
 כמי אע"ג דגמירי לה בקבלה • לאו כ"ע גמירי בהא ולא סמיה בידן • וסרי
 זו בכלל כל שאין כמוהו חיה • ומפני מה הכשירו יותר מקובת הריאה • אע"פ שהודיעו
 רפואתה • (ועם שאין לחלק בין ערפה דאדם לדבהמה • כדמוכח בכמה מקומות •
 וביחוד תסס ראה וק"ל) • וז"ל מטעם האמור דלא שריא כולי האי • וק"ו לכוליא שמעשה
 רפואתה סתומה • ולא נזכרה כלל וקחזינן דמיייתא • ולית לה תקנתא • אבל החרת
 ספק זה אינו ממה שיקשה עלינו בשנדע רק שיש חילוק בין מיעוט למיעוט • כנודע לרוב בדברי
 חז"ל דלמיעוטא דשכיח חייסין בכל דוכתא • ולמיעוטא דלא שכיח אפי' ר"מ לא חייש • הכי
 כמי הכא כי אמרינן בערפות דאית לה רפואה ע"ד הפלא • מיעוטא דמיעוטא הוה ולא שכיח •
 ואף אותה תקנה דריאה כן היא ולא אמרו שתועיל בהכרח • אבל יוכל להיות שיחיה ע"י כך אם
 תזדמן לו מהרה חכך אחר שקרה המקרה בערס יתיישן • ועכ"ז עדיין אין כל הגופות שונות
 ואיבא גופא דלא מקבל סמא • כדאשכחן בסמא דכפלא • לכן אינה רפואה מחוייבת
 משא"כ

קשלו הענין
 בביאור מציאת
 רפואת הליים
 מעריפים
 ולממיתים
 לעמים ומה
 נשטנו נשטנו
 אלו מלו בדין
 פורה

אגרת בקורת

כב

חדושים לביקורים

מש"כ בסמ"כ דבריה למחייית הכוליא • ידועה היא לרז"ל והוא הסמתי שזכרו צפ' האשה ופרק
 הספינה דהדר חלים • ושם נראה שהיה כיכר וידוע להם ז"ל • אע"ג דשאר איכשי לא
 בקיאי בגויה • מ"מ רפואה מזויה ידועה ומוחלטת היא למכירה ובקיא בסממנין • ואם הוא
 מיעוט • שקיח היה באותה זמן • (ודוגמת זו יש אללנו סס ידוע מרפא חבורת פלע ועוזר
 הדם הבא ממכת חרב אם יועיל מעט ממנו בדם המוכה שבחרב או בבגד אפי' לא נגע בו האדם ואף
 ברחוק מקום ממנו ירפא ודאי בעזה"י בלי מגע הרופא והסם באדם ההוא הכפגע) • וכן פירש"י
 צפ' המקבל גבי הרוגי מלכות דאי לאו זיקא הוה עבדי להו סמא וחי • דהיינו הסם הכז' • והוא
 הוא סמא דכוליא • אלא דלשאר איברים ראשיים אינו מועיל לרפואתם ולחיותם משום דקשי להו
 זיקא • מש"כ בכוליא דגמירי רבין דלא קשי לה זיקא כולי האי • ואי עבדי לה ההוא סמא
 חיי בודאי • משו"ה אינו בכלל הערפות • כיון דדבר אפשרי הוא תדיר שיכול לחיות בלי
 ספק אם יעשו לה אותה רפואה הידועה למיעוט דשכיח • ומיקרי כמי סמיה צידן • והיינו
 כמי דסמכינן בניעלה האם אספרותיה דעודם הרופא • שכן אין פרה יולאה מאלכסנדריא שאין
 חותכין אותה • משום דהויא מילתא דשכיחא טובא הדיא
 שעתא :

ואחר

שביארנו צמ"ד כל זה לתועלת המעיין להצילו מן המזוכה • ולהקדים הרפואה
 לכמה דברים הקשים לכאורה להעלות ארוכה • חזרנו לענין שכן הוא הדבר
 ממש צדין הסידום ועידור ההולדה • שאין לנו לטעות ימין ושמאל מדברי
 רז"ל ואין לנו להתחכם יותר • צין שאמרו שמוליד או שלא מוליד • מה שכתירו הוא שמוחר •
 ומה שאמרו הוא האשור • ולא יועיל בזה חריצות הרופאים כסיונותם וחקירתם • לריק כל
 יגיעתם • והלא דברים ק"ו שהרי בכלן לא כתנו בו כלל מפורש • שכל שאין כמוהו מוליד פסול •
 כדרך ששנו לענין טרפות • לא כל שכן שלא נחוש אפי' ידענו בלי שום פקפוק וערעור בעולם
 שהוליד אותה אפסלוהו • ולא נקרבהו מחמת זה • אבל כאמרנו בדרך שאמרו למעלה
 שזהו ממיעוט דמיעוט • ואינו חידוש יותר מנתולה שעיברה וכמה דברים כיוצא בו שנו' לעיל •
 עוד זכרו חז"ל דוגמתו גמירי דאין אשה מתעברת מעומד • ושאלתיאל הושתל שלא כדרך
 הכשתלין • (ואז"ל מ"ש בתורה מפקידת עקר ועקרה • שהם בהחלט נסים • שאינם
 כזכרים ונעשים) • וכן ז"ל בהאי דפריך ודילמא כח גופיה טרפה הוה • אע"ג דטרפה אינה
 יולדת ואחד זכר'א' נקבה בכלל שאינו מוליד משכרף • ומאינו נכח שעדיין לא הוה סרים
 באותה שעה • שהרי לכך קלל את חס ברביעי מפני שסירסו ברביעי שהי"ל להוליד עדיין •
 ואי איתא הלא כבר היה מסורס ועומד • וכך אתה אומר בדרך הרפואה להסריסות • כדרך
 האמור בטרפות • שעם היות צלתי כמנעת מליאותה • מ"מ אינה בדרך החיוב הכובד
 צרוב • שככה מצינו בגמרא שתין סבי דאיעקור מפרקיה דרב הונא ונאצ' דאחדיה כוסוכינתא
 קיים כנפשיה החכמה תחיה בעליה • ואעפ"כ בעלה לה בששים • ובדאי לא כעלמה אותה
 חכמה מששים זקנים חכמים וכבונים • אלא שעשו ולא הועילה להם • כי גם לא לחכמים החכמה
 עומדת מתמדת בדבר שאינו שוה לכל אדם • הא למדת להבין דרכי חכמים ז"ל בענינים הללו
 באופן שלא יאשר מקום להרהר אחריהם • ולהוציא ח"ו לעו על דבריהם • מחמת טעות דעת הר"מ
 רופאים הללו וזולתם מבני אדם • בעלי דעת קלוש וכחוש • אלא כמוך התימנותייהו
 דרבנן שהם מקבלי האמת איש מפי איש ואין לך לדאוג כלום שהרי בזית על יסוד מוסד המאמין לא
 יחו"ש • ואורה ישרים סלולה בטוחה מכל משול וחקלה • וכדע תוכן דעת הר"מ ז"ל ועל
 מה אדכיה הטבעו צמ"ש בה' טרפות שלעולם אין לנו אלא דברי חז"ל ומכאן לא כזו ולא כזו • לא
 כאבה ולא נשמע להוסיף או לגרוע • ולפי דרכנו למדנו לענין שאלתנו שלא יאשר עוד רושם ספק
 צמ"ש צמ"ד בדעת הר"מ אף בנדון הלו שהכל אחד זה וזה
 שוין :

עוד כתב

החסיד יצ"ו כלל הדברים כדאי הוא ר"ת שמכשיר בינה א' בכל ענין הן של
 ימין הן של שמאל שלא להוציא אשה מבעלה • גם הכי' כתב שהראצ"ד הפלת הנחת
 והרא"ש ס"ל כן וכ"כ בתשו"ב ז"ל שאין להוציא • אע"פ שהשאלה היתה כללי חסיד
 אבל בתשובתו נראה אפי' הימנית עכ"ד • וכבר אמרתי והראיהוך המשיב יצ"ו
 בעיקר שאין לחוש לכל מה שאומר כאן • ולא תצייתנהו לכל הכי' כללי ופטומי מילי • דמכ"ל ואין עדותו
 בפשיטות כל כך • דכדאי לסמוך על דברי יחיד יהיה מי שיהיה באיסור תורה • אף כי במקום
 שרבים חולקים • ולא אשכחן הכי' אלא בדרבנן ושעת הדחק ככו' • וחכם הוא בעיניו מגדול האחרונים
 רבן של אשכנזים שאנו סומכין עליו ברוב המקומות • מהרמ"א ז"ל שהכריע שראוי להחמיר אע"פ שיש
 מקילין • (ואי משום אפקועי איתתא מבעלה הא' אייתיקן לעיל דאיה גדולה • דאפי' בספק
 איסור לאו הקל מזה • כופין להוציא ואע"פ שכמה תכאים מתירים לכתחלה) • והרא"ש
 בודאי אינו מכלל המתירין אע"פ שכ"כ בני' וז"ל שט"ס הוא כי נראה בעליל בפסקיו ובתשובותיו שדעתו
 יותר נכונה להפך • ולכל זה אין אנו צריכין • שאין אנו דנין על זה בכלן שהיה פלע קודם
 שביעלה

כוספת חיווך
 להכח' הקודמ'
 שערות רבים
 באמת נמצאת
 דעת הר"מ
 מתייחס בלי
 סת' מאושרת
 ומקוימת הכר
 נא' למי
 הסוקמת

אגרת בקורת

שניטלה • דאף ר"ת וסייעתו פוסלין בכה"ג • ומ"ש מתשו' בן לב עייכותי בן ומלאחי הפך מעדות זה החכם דמשמע דלא ברירא ליה כולי האי • ושהיה מקום להחמיר • אע"פ שהיה שם ספק ספיקא • ספק הלכה כר"ת • וחת"ל לא • שח"ל הלכה כרמב"ם • משום דהמעשה בחולי בלחוד הוא דהוה החס • וגם צביצה שמאלית היה • ועכ"ז גמגם הרב ז"ל שיש מקום להחמיר אפי' בס"ס באיסורי דאורייתא כדכתב משם המרדכי • וגם טען על הר"ש שכתב שאין לר"ת רחיה • והי"ל לומר שר"ת לא הפך יש ודאי • אע"פ שלא כתברר לו פירוש הירו' לבסוף • משום קושיא לא דחינן הלכה • ולקמן בס"ד כימא דלק"מ • מיהא צכ"ד ודאי לא היה מתיר • שאין כאן ס"ס לגמרי • כיון דבידי אדם הוה מעשה וגם צביצה ימנית • מי יערב אל לבו לגשת להקל בשל תורה ברזון פשוט ובחירה חפשית • לא תהא כזאת בישראל • וממילא אזדא לה כמי היא סייעתא מתשו' ת"י שאותן המורים ג"כ לא אמרו ולא כתבו רק על מוכח השאלה שהולע בחולי גרידא כמש"ל באריכות • ואע"כ אין דבריהם מוכרחים כל עיקר • ולוחו ולית דמשגח בהו • דכשנגדס חלוק עליהם הוא הרי"א"ב ז"ל שכתבין דבריו מדבריהם • ומארי דעובדא הוה ומעשה רב והשיב דברים נכוחים ותשובות נכחות • והשתיק אוחן לוחות • ואיכהו כמי הוה ס"ל לכוף בדברים מיהת אף לגרשה • כ"ש בנדון זה שעל ידי אדם הוא שראוי לכוף בכל גוונא ולקבל שכר על הפרישה :

עוד מגבב

ומביא דברים שהינם מענין כלל • (כמדומה שלא רצה רק למלואות דף שלם) • במ"ש שנהגו עכשו שלא לכוף בעניני זיונים וביטול מ"ע דפ"ו • מה ענין שמעה אלל הר סיני • אטו לא שני ליה צין ביטול מצות עשה בשב ואל תעשה • ובין עקירת ל"ת מן התורה בקום עשה • והלא באיסורין כופין ומעשין בכל מה דאפשר • ואף דבמקום פלוגתא לא כייפינן בשושים • מיהו בספק גמור של תורה • ודאי לא גרע משניות ופאר איסורי דרבנן • דכופין • שהרי ספק של תורה אסור לדברי הכל מדבריהם • ולקצת מדבותא נאסר הספק ג"כ מדין תורה • (אע"פ שאין לוקין עליו • דומיא דחז"ל שיעור כך כ"ל) ותו דכה"ג לאו ספק איקרי • אלא הודאי שמו • דהא הוכחו שאין אפי' דעה א' גמורה להחירו בהחלט • שבדאי יש לכוף בכל ענין • ואין לורך לומר בדברים :

ועתה כדי נפשה להך בבא יקירא

שוב

כתעסק בסיפורי מעשיות אפיך שותא ואשחעי מילי אבראי מאחד שפרע שמו וכיכויו • ואמרת לא אזכרכו ולא אשא את שמו על שפתי • אע"פ שאיכני מהרהר אחר דברי ר"ת ולא אלא ואחזור על כביו של זה מאין הם • אפי"ה במחילה בהא כמי לא שפיר עבד • דמגלה במשפחות דברים מכוסים • וכיון שי"א הדבר בהיתר וכבר נשכח מרוב ימים • יניחנו כך סתום • ולא הי"ל ליתן מקום לצב"ד לחלוק ולערער • כמו שאמרו גדולי הפוסקים החולקים על ר"ת והמה חכמים מחוכמים • וגם היו רופאים גדולים שאין כמוהם בארץ • א"כ לא יפלא אם ימלאון אנשים יחשו לדבריהם ז"ל • וצלא"ה אין כל דעות שוות • יש לך אדם זבוב כופל בכוסו שופכו ואינו שותהו • ופורשים אף מספק רחוק • וכה כאמר בזה שבלי ספק יש איזה בני אדם מי ומי שדעתן יפה וירחיקו כביו של זה • כשמעם הדבר שס"ר עליו המשיב • ויורע להאיש הלז ולבכיו השנים עשר לגרשם ממולו • לומר להם לכו לאקום שאין מכירין קומו גלו • תחת חפצו להשיב לשואלו • (ופליאה כפולה נשגבת לא אוכל לה מה חפצו לו האיש הזה • ופלוגי אלמוני מה עשה • אשר עליו חמל וכיסה • מדוע שינה ביניהם ולא כהג מכהג א' בשניהם) וכל זה למה ואיצוד זמן יקר הולך בריבוי דברים בהמשכת סיפורי המעשים ההם באריכות גדול עם כל אודותיהם • שאין לנו לורך כלל בדיעבד לא מהמהם ולא כוה בהם והכנס על הקורא למשא • ועינו על הכייר לא חסה • עוד כשכל בלשוכו במעשה ארוך כיולא צו עד שהגיע לומר כמותו ירבו בישראל • לפי שהוא איש יפה תואר • ובמ"כ מילט לייט לשיכתי ישראל • ואולם איני אומר אפי' הוא נאה ביותר חורש מז"ל • אל ירבו כמותו ויהיה שלום על דייני ישראל • ועוד יותר הגון הי"ל לומר כמותו יחמעטו ממזרי ונתיכי מישראל כדרך שאמר ר"ט לאותו איש שהיה יתר בידיו ורגליו • והמשביל ידוס כי נט"ול (כיתר) עליו • ואין מהצורך כלל להשיב ע"ז ביחוד כי כבר יש תשובה מוצאת די והותר בזה שעבר ושיבוא עוד לפכינו בעזה"י • (כי להיות שעדיין לא גמר דבריו בשענה זו • אין דאוי להפסיקן ולסתם טענותיו • ולכן יעברו לפכינו אחת לאחת למצוא חשבון • ולהשיב כהונן על פרס ופרט לעמנו • כפי אשר תשפעהו החלוקה הוויכוחית : באופן שלא כעלים עין מאחת מהנה • ולא נאשרך להטפל בפל ענין ומלות שונות • אם לא יביאנו ההכרח מתואר תשובתו דבריבוריה מקמי לה כפילא בעצנתו הסלחות • כי אז לא יבוכה לשוב ולשנות הדבר בקצרה ולהזכירו מאחר שבא להשכיחו • ועכ"פ לא ימלע מתוספת הצלן ומלח לחזק הטעם ולהשכיחו) רק זאת אשיב לו בין הפרקים הללו • וכי על דא הוא סמיך • אף אם מקובלין ויודעין שיש שבתו מהם צביצה א' ולא הולידו כלל • ואחד יש אדם מזויין • יא לא שם בנוים בפי"ו ידוע במקום חשוב ויאין • ועכ"ז לא פרסמו הכותב דברים מפני הגבור • (עם שאין בזה חשש פנים ולעז

כחוב דברים לא יחדל פגע בהפס' כ"ייר וזמן בזכרון ענינים שאינם הנונים לספרם לארכם ולרחבם ועוד במ"כ כשלוטות בלשונות הנרת המעשים ובהעלם מקצת ובקצת נגלות בפוסקים

אגרת בקורת

כג

חידושים לניקורים

ולעז) חזו ר'יה • אצל לא ראינו איכה ר'יה • כי איזהו ומי הוא החכם הרואה את הכולד
לדעת מה טיבו של עובר זה שיוכל להעידו • לתמוך בידו •

ואחר

ריבוי דברים הזכרים חזר להרעים בקול רעם ורעש גדול על הרב נר' ואמר זל"ש
וא"כ לדעת אדוני מ'ו זה בודאי אינו ככלל בכלל חולי דהא כמה אנשים למאות
ולאלפים עוברים כל ימי חייהם שיש להם שבירה כזה וא"ל שזה צער ונות כו' ולדעת

שגש זה ככלל בדברי הרמב"ם • ומוכרח אמ'ו לגרש את אשתו ולהכריז על בניו כו' • וחזר
עוד לסיפורים ולכתוב ספר כריתות ארוך ולשוב להתלוך כל העדה כאילו הדבר כונע לכלל ישראל שיצא

ללחוס על מאות ואלפים עד כאן • וכל דבריו הללו המה מהבל יחד ואין בהם טעם • ואין **המשיב** הללו
לבקר על דברי רוחות כאלה הנושבות בזעף וזעם • אע"פ שהפסיק בהם וכתן ריוח בין רעם דרש כרות

לרעם • ומי יתן יביני לדעת את דרכו • כי אינו רואה אותו עושה את שיטתו אינו ואת כריתות ועושה
שאינו יסנו כה • וכל זה קבל בעיניו אולי מתוך ריבוי דבריו יתפתה אדם ולא יתבונן את שאינו יסנו

בעיקר הרב • כי כאן כל מגמתו להקשיב לחולי אפי' הכחתיים מפני שבירה עם היות הביצה ושיטתו אינו
שלמה ובריאה • הרי הוא דן אותו כעווליס בדי שמים • ואמר שזה ככלל בדברי הר"מ המתיר באמתו' ולאנס

בחולי ושחין • ונתרעם על הרב המורה כר'ו של דבריו הם כידועים כבידי אדם • (מה) הרעים את
שהוא אמת ברור ובמור) וזה עקשות שאין כמוהו • ולשון הר"מ בודאי לא יסבלו • ולמעלה העולם על הרב

כשעסק בנדון השאלה המאומת שהמעשה היה שכבר נתקלקלה הביצה • והיתה פלועה בטרם הכלל כולו יצא
יחכהו ממנו • וכמו שהעיד ע"ה הוא בעצמו • אע"פ"כ כתעצם לומר שהיא בשלמתה כמ"ש להלם כשרבות

בהשגתו • מדאגתו שדעת ר"ת עומדת בפניו כחומה • ולכל דר שמתה משפט ההיתר מולא ותינתק
כגדו יד חזקה ורמה • ועכ"ז אינו משתיר פניו מכלימה • לומר על שלם חסר ועל חסרה

שלמה • על בריאות חולי ועל חולי בריאות • הרי זו רעה חולי עמל ורעות רוח ולאות •
אך פן יבואו תלמידים שלא שימשו כל לרכו וישתו מים רעים • ומלזנו עון על השתיקה • לכן

שמתו נפשי בכפי • להזיל האמת מיר עושקו ולא אשים ידי למופי • ומי הרתי לענות אותו על
פי דרכו ולא אחרתי עד בוש • ואשיב דבר כאשר עם לבבי להגין בעד האמת בכל כחי לקיים מש"ה

הפרו חותך עת לעשות לה' וה' אלהים יעזר לי ואדע כי לא אבוש • אצל האמת יעשה דרכו וכל
הרוחות שבעולם אין מוזות אותו ממקומו • שבדאי כל אלה הכחתיים בדי אדם מפני שבירה או

אכן וכיוצא • כל זמן שהביצים שתיהן החזקה והכשבת (הכשלת וכעדרת) כשארות שלמות ובריאות •
אע"פ שאין ספק בעולם שזה בדי אדם ממש ובמור • שאי אפשר בעולם להכניסו בכלל חולי וסוג

בדי שמים ומבואר בעצמו כאמור • מכל מקום אין בכחנו עכשיו לחפוס על המקל הסומך על
ר"ת ברין זה כנז' למעלה באורך • שאע"פ שאין הלכה כדבריו מטעם שרים רבים וגדולים החולקים •

אע"פ"כ מספיק להביח המורה כדבריו בהוראתו • במדינות הללו שעושים רוב דבריהם • ע"פ
שגת בעלי התו' שהם רבותיהם • ועכ"ז ללכת חלה ודאי אין מורין כן לכשאל • (אמנס

בכשוי כה"ג אפשר דכדיעבד דמי • ועדיין צריך להתיישב לענין מעשה שלא יבוא) גבעת גדול
האחרונים ורבו של אשכנזים ובני פולין הוא המפורסם רמ"א ז"ל • וכפשיטות משנת הש"ע •

אך כנ"ד שהיתה הכרותה מכולה תחלה • והרי הוא פלוע קודם שביטלה • ובזה אין מועיל
לו כלל דעת ר"ת כמ"ש באריות • ולאחר מלאן שנחתך עוד לא תועיל ג"כ דעת הר"מ • אף

לפי ההכנה הפשוטה בדבריו • מבלי שת מקום לבחינה אחרת מוכרחת כמ"ש בעזה"י בששו' •
פל כן לא יועילו ולא ילילו כל אותן סיפורי מעשיות הארוכות אשר אשר באסמיו • הון מהבל ימעט •

אסף רוח בחפניו • התעף עיניך בהם ואיכס את כולם ישא רוח יקח הכל • (אף שיוחלט להם
ההתאמתות • מלבד שאין מביאין ראיה מן הקאן • כאשר העיד על עצמו דהיה שעתא

עליא הוב • ומי יודע איפן החיתוך שהיה שם • כי לפעמים אינן כונעין בכלי הזרע כאשר
שמעתי • ואף גם זאת שחזתין הביצה עצמה • יש חילוק אם לא נחתכה לגמרי • ועדיין

מעורה בכים • כשזר בה חיות • וכדאיתא בהדיא בתלמודא גבי ביעי חשילתא דמשו"ה לא
מסרחן • גם לא זכר אם הזרך הדבר לבוא לידי שאלת חכם • שמה פכוויס היו • ולא

הניחוס לישא ישראלית) כי ברוב דברים לא יחדל פ"ע וחבורה ומכה טריה • ולא כאשר חשבוה
לעובה רפואת תעלה ורעיה • כי ע"ט רעה היא שבה לאדם לבער והיתה תאניה ואניה • ואין

בה ספק לחתוך הרין בכפייה • ואם ח'ו רבים המה • מה יעשה הרב אם העון גרם והזרך
ללחוס מלחמות ה' היא מלחמת ח"ב על שר לבא • ולא ישוב מפני כל מקול דברים לא יחת

ומהתון תלונות לא יענה ליסוג אחור בקס"ת רמיה • וה' היא בעזרו לעמוד בפרצות כנגד רבים
הצרימים יד בתורה ולא יגור מפני איש ח'ו כל תעשנה ידיהם תושיה • אך ת"ל לא כשמע פרך

ולוחה כוזאת ברחובותינו • ואם כמלא כך אחד דבור לעתים רחוקות בעוונות • נקוה
לרחתי שמים יליל שארית עמו להבא מכל מאורעות קשות ומשונות • וכשא כפינו אל אל בשמים • בעד

כל הכתוב לחיים •
כפי השתא פתח בשמעתי • באוניא דירו' ואמר שהוא כדבריו ופירושו בהרמב"ם
וז"ל הרי שעלתה חטאין מי מחכך בה או מסיית והרי הוא ב"א כמו שהוא ב"ש ע"כ •

בתר

וקשה למה אמר וה' ב"א הלא נעשה ממילא • שלא ה"ש שאח"כ ככרת ב"א מ"מ
כשר

אגרת בקורת

חד להר"מ ז"ל בשר שמתלחו ב"ש • ולכן הוסיף הר"מ או כרתן מה שלא נזכר שם אלא להודיע שזה פירושו של
במה שאין בו הירו' עב"ד • הנה משך סוגית הירו' נבחו • ולשון הר"מ הולך נכוחו • חלילה לרב
ולא עלה על רבינו משה שאינו חשוד בכך להוסיף פרישה מדעתו להקל ככל העולה על רוחו • ומלבו יראי מלין
לבו • שאינם נזכרים ונעשים כלל • שהרי העיקר חסר מן הספר לפ"ד בירו' • וכן הוא חסרון
לא יוכל להמנות בלשון הר"מ ז"ל הלכא והצדור כמו שכתשו' והגדתי לאדם ישרו ומה שיחו • אכן מפני
שראיתי בפאן החכם החסיד גד'ו נתלה בביאור הירו' המסכים עמו לפי הבנתו על כן צריך להשיב אליו
ולחובתו • ואי אפשר מבלי שאריך קצת בהבנת לשון זה של הירו' ולהעמידו על מתכונתו •
ונשיב ג"כ לקושיית הר"י בן לב על הר"ש • ומוכרחני להעתיק סוגיית הירו' הנוגע לזה כהווייתו •
זה תוארו פלוג דכא אית תניי בידי אדם פסול קדי שמים כשר • אית תניי תניי בין ב"א בין ב"ש
פסול • מ"ד ב"ש כשר יליף מממזר כו' • מ"ד ב"ש פסול מכל' אר"ב עוד הוא יליף מממזר
כו' • הוון בעון מימר מ"ד ב"ש כשר ר"י בריב"ב • ומ"ד בין ב"ש פסול כרבנן • א"ר
אחא קומי ר"ז כולה כרבנן הרי שעלתה חטין או מחתך זה (כ"ל בלי ספק אע"פ שנמלא בדפוס מי
מחך • אין לזה הבנה • ושעות דמוכח הוא ודאי • וע"ע לקמן מ"ש בס"ד) או מסיית
והרי הוא בידי אדם כמו שהוא בידי שמים עד כאן • והנה לכאורה קשה על הר"ש ודעמיה שהשיבו
על ר"ת שאין לו ראייה מן הירו' • לפי שמשמע מכאן דריב"ב בידי שמים מיירי • ויש לתמוה
דאולי בתר הס"ד מאי דהוון בעון מימר • והא במסקנא לא קאי אלא כולה כרבנן • ולא מוכח
הירו' לפי א"כ דבידי שמים איירי • דילמא בידי אדם הוא דפליגי • אבל ב"ש מודו השתא רבנן לריב"ב •
ומאי קשיא • וכנראה שזהו שהוקשה להשנות בן לב • אכן במעט עיון יראה שלדקו הר"ש
עיון יפה כ"א והרשב"א וסיעתם בתפיסה זאת • כיון לדקדק היאך אפשר שהיו כל כך רחוקים דברי הירו'
מדברי תלמוד שלנו • שסתם דבריו והכשיר פלוג ב"ש מעיקרו • ולפי הירו' מיהת קמיפלגי
בה אמוראי • ותרוייהו פליגי אגמרא דילן • דלמ"ד בידי שמים כשר • כל שנקרא בידי
שמים הוכשר לפי אינו כן מתלחו • ואל"בא דתלמודא דידן אין כשר אלא הפלוג מעיקרו •
ומאן דפסל ב"ש משמע לפ"ד הכ"ל דפסל כמי בכל גווכא • דאפי' דמעיקרא כמי פסול • ולדידך
ליתא לגמרי • כמלא שדברי תלמודכו דלא כמאן • וידוע שכל מה שאכזו יכולין לקרב ולי שוות
הירו' והבבלי חובה עלינו לעשות • כל שכן אחר שהדבר במחלוקת שנוי שם • צריך עכ"פ
שיסכימו דברי תלמודכו לדברי האחר • ולא לימא דאתי דלא כחד מנייהו • ע"ל בירו' אמא
לא סגי ליה בילפותא קמייתא למ"ד אף ב"ש פסול דגמר מפלוג • ומייתי לה כמי מממזר • עי'
במאי דמשני ר' אחא כולה כרבנן • וא"כ בבידי אדם לחוד הוא דפליגי רבנן אר"י בריב"ב •
ואיך אפשר שהעיקר חסר מן הספר • שלא נזכר כלל בפלוגתא דר"י ורבנן • מכריתת ביצה
בידי אדם • דאפ"ה כשר לר"י בריב"ב שהוא חידוש גדול • ואין רמז כלל מזה • אדרבה
הלשון משמע שבידי שמים הוא שאין לו אלא ביצה א' מעצמו • ולא ע"י מעשה • ע"ל דקתרת
עד השתא בהאיא תימרא דמייתי בסוף הרי שעלתה חטין כו' • מאי קבעי הכא אמילתייהו דרבנן •
ושייכא עפי לעיל קודם הוון בעון מימר • (ובכך תימרא גופא תמיהא מילתא עובא דלכאורה
סתרה לסתם ברייתא דלעיל דתימרא פסול) עוד הוא זר לפרש הפלוגתא דירו' עצמו אס' ב"ש כשר או
פסול בפלוגתא רחוקה ככו' • כל זה הוקשה להרא"ש וש"פ דעמיה • על כן נצחו דרך אחר ופירשוהו
באופן יותר נאה ומתקבל • (וממילא נשמע ג"כ טעמו של הרא"ש במה שנחלק על הר"מ כמו כן •
דיהיב לחולי ושחין דין ב"ש • ולדידיה פשיטא ליה איפכא דבידי אדם הוא ופסול • והא כמי
והאי בעי טעמא מאי ומנא ליה • וע"פ פירושו בעוה"י יתיישב הכל בצד טעם ודעת) והו דעד
כאן לא פליגי אמוראי אלא במחלוקת קרובה • והא פשיטא להו דבחדא לשיבותא לא סגי לאכשורי •
דהיינו בחולי גרידא דלא מעיקרא כ"ע לא פליגי דפסול • אע"ג דממילא הוא • ובידי שמים
מעיקרו ומברייתו דלא מיכרע ציה בעין פשיטה שבידי אדם • אלא שחסרה לו ביצה מתלחת
יזירתו • כמי ליכא למ"ד דליפסיל • דכיון דאית ציה תלתא למעליותא •
דהוא מעיקרא • וממילא • ולא מיכרע • דלא דמי לגמרי למעשה די אדם כה"ג כשר לדברי
הכל • והכא במאי קמיפלגי בדלית ציה אלא תרתי למעליותא • כגון דאטייליד וכפך ממעי אמו
בחולי ושחין דאשתכח דעשאו כרות ופלוג • דהאי מעיקרא • וממילא הוא • אלא דאינו בעיקר
יזירתו • אלא קרה לו אח"כ מרוע מוג בעורו בצבן • והאי דמי קצת לפלוג הבא בידי אדם
דמיכרע פשיטתו • משו"ה פליגי בה • מר מדמי ליה לבידי שמים • ויליף מממזר •
מה ממזר דהוי ליה בידי אדם ובידי שמים • דאית ציה חדא לגריעותא וחדא לשיבותא הוא דפסיל הוא
הדין לפלוג • אבל בתרי לשיבותא כשר • דתרי סימנין אכשר ציה רחמנא • ומר מדמי
ליה לבידי אדם • וקיליף כמי מממזר דלא מיכרע ציה מעשה די אדם כלל • ואפ"ה פסליה
רחמנא • והוא הדין לפלוג ב"ש • אע"ג דלאו מעשה י"א הוא • אכתי מיפסל משום
דמי לבידי אדם • דלא אכשר רחמנא אלא ההוא דלא דמי לבידי אדם כלל • דאינו ודאי
כשר • כיון דלית ציה אפי' חדא לגריעותא • ולא דמי לממזר דאית ציה מעשה אדם •
משא"כ ציה שאין בו כלום ולא רומה בשום דל לבידי אדם • ותו דלהכי אהכי כמי לפותא דהפלוג דאיתא
בגמרא דילן וכו' עמא מודו ציה • (כרפרישית לעיל בכתשו' אליבא דגמרי' • הכי כמי בירו') והיינו

הרבה תמיהות
עצמו ודקדוקי'
מוכחי' והער'
הכאיות לסוגי'
הירו' לפי
המופן ממנו בלי
עיון יפה כ"א
בסק"פ ראשונ'
פירו' נכון וישר
מופלג מאד
בהמשך הסוגי'
הכו"ה המקבילת
היעב הדק
עפ"ד הרא"ש
והרי"ו וכו'
בכלל החולקים
על פשיטות
דע"ה הר"ש
בהיקר דאולי
ושמין וסרו כל
הוריות לגמרי
ואתה המשיין
אוהב האמת
בינך ב' שמן
עשה אויב
באפרכס' ראה
לכר המקס
עורה ועיניך
סקת שבע לחם
המודות פת בג
האלך וסמך יין
ברקס

דקדק ביה מילפותא הפלוג • משום דאדרבה מהכל ודאי נפקא ליה כתיביתירא לפלוג בדידי
 שמים המוחלט • דהיינו מעיקרו לגמרי • ומרח לאתווי כתי ממזור כדאמרינן • למשמע
 מכה עכ"פ דבתרי לטיבותא אחתי לא סגי • אלא כל דדמי ליה פורתא ומיחו כפלוג בדידי אדם כתי
 פסול • וקאמר תלמודא הוון בעון מימר מ"ד ב"ש פסול כרבנן • היינו דבני ישיבה סברוה
 דתכאי ואמוראי כולהו פליגי בפלוגתא דחוקא דמאן דמכשר • בכל גוונא מכשר • דא"צ צדק
 לטיבותא מיקרי ב"ש וכשר • ומ"ד פסול פסול בכל • ואין לך בעולם פלוג ב"ש כשר
 לדבריו • ומסיק דלא היא לעולם כולהו כרבנן ואליביהו פליגי הכי אמוראי • דמ"ד כשר
 כמי אמר לך אכא דאמרי אפי' כרבנן דפסלי ב"ש • ואימור דפסלי ב"ש כמי • היכא דלאו מעיקרו
 הוא • אלא שכחרה לו אפי' ב"ש א' מחמת חולי ושחין אחר שיצא לאור העולם • דאע"ג דאית
 ביה חדא לטיבותא דמילתא הוי • מ"מ כיון דדמי מיהת לפלוג בדידי אדם בתרת • פסול הוא לרבנן •
 ואכא דמכשר ב"ש מחמת ליתו הוא דקאמיבא • דבהא מודו רבנן (דלכ"ע איכא פלוג ב"ש
 דכשר) ואיכן פוסלין את הבא בדידי שמים ג"כ • אלא בפחות האפשרי במילתא • דהיינו ע"י
 חולי דלא מעיקרא • ולא בחולי ושחין דמעיקרו ככו' • והיינו דקמסיים בחר הכי הרי שעלמה
 חטטין כו' • דהשתא פרושי מפרש במאי קמפלגי דלא כדס"ד מעיקרא דלגמרי פליגי • אלא
 הבא בהא פליגי בב"ש דלאו בעיקר התולדה • דמשו"ה איקרי כמי ב"ש • כמו שאלו להקרא ב"ש
 במה שדומה במקרהו במראהו ומעשהו • לבידי אדם • שזה מקרה חדש שאינו בתולדה וניכר
 בפלוג הבא בדידי אדם בפועל ממש כמו זה וכאמור • אהכי פליגי בה בכה"ג דהיינו כשעלמה בו חטטין
 או מחתך (ר"ל שהשחין הוא חד וחוף שאוכל הנשר ופוסק הגידין וכורת איברים כהנרעת הרעה ר"ל) •
 או מסיית שהוא ג"כ מין גבוע קשה הממסה • והרי הוא בדידי אדם • לפי שכל חולי הפוסק
 איברים ומבטל • כידון כב"ש בהדמותו לו במקרו גס אל מראיו יוטל • (וכמו שהוא כדון
 בהל' ערפות) כמו שהוא בדידי שמים לעכ"פ זה • דלמ"ד ב"ש כשר • מאחר שכולד כך •
 ס"ל דדמי לבי"ש לגמרי • דכיון דאית ביה שני דרדים למעלותא ככו' • סגי לאכשוריה
 אליביה כדאמרינן • ולאידך הא כמי פסול • שהרי הוא עדיין דומה לבידי אדם וכזכר •
 דלדדיה לא מתכשר אלא הכקרא ב"ש גמור והיותר אפשרי ונבזה בסוגו • כגון הנולד כן חסר מחלתו
 (ולא הבא ע"י מכה וחולי אפי' כעשה בבטן אמו) מיהת בהא ודאי ליכא דפליגי דכשר • דאית ביה כולה
 ולא חדא לגריעותא • וכדרך שחלקו האמוראים בחלקו התכאים כמו כן באופן זה האמור עכשיו •
 אליבא דמ"ד ב"ש פסול • ולמ"ד ב"ש כשר סבר דפליגי בבידי שמים הנרוע שהוא בחולי דלא מעיקרו •
 ופסלי רבנן בכה"ג כמי • כמאל למ"ד כך היא הנעה של שמועה שלד"ה ב"ש מחלוקת • ולכ"ע
 אפי' ב"ש פסלי רבנן • ולא איפליגו אמוראי אלא היכי דמי ב"ש דפליגי ביה רבנן • והרי
 א"כ לדרך זה אין מי שמכשיר בחולי דלא מעיקרא • אלא ר"י צריב"ב בלחוד • למ"ד ב"ש כשר •
 ואפי' איהו כמי לא מכשר • אלא בחולי גרידא • אבל הכי תרי אמוראי לא סבירא להו
 כוותיה דר"י צריב"ב אלא כרבנן • ולמ"ד ב"ש פסול • אין כשר אלא הנבזה שכולן • וזה
 בעצמי דבר מחזור דוק היעב ועיכך פקח • וזהו כחפשו כל הקמטים בריוח המי מדעתו וא"ל
 להאריך בכך שלא להעריח על המעיין הכבון בחכם • אבל ישמע חכם ויוסיף לקח :

ונקיישג בעוג
 מה שפוקסה
 להריב"ל חכה
 עור הכא"ש
 במ"ש דבירו'
 משמע דמולי
 נירון כבי"ש

הרי לפיכך לשון הירו' ברור ומבואר היעב מקושר בקשר של קיימא • ע"פ דרכו אשר
 הלפנו בה • והיא היא שעת הפוסקים • ויחינו להשוותו עם שעת תלמודו •
 ולפי דרכו למדנו שבפלוג מעיקרו הגמור לא בחלקו מעולם • אבל בפלוג ע"י חולי דמעיקרא • עדיין
 מחלוקת במקומה עומדת • לפ"ד הירו' ששני החולקים מחולקים אליבא דרבנן • דאע"ג
 דפליגי אר"י צריב"ב בולא מכשרי כל ס"ח וכל פלוג ב"ש איך שהוא • מ"מ י"ל דס"ל כמי במעיקרא
 וממילא • דכשר אפי' דמיכרא ביה פליעה • ולא פליגי אר"י צריב"ב • אלא במאי
 דמכשר בעל ביה א' סתם • דמשמע אפי' לא דמי לבי"ש אלא בחד לר • כגון חולי ושחין הבא
 מאליו • אפי' אחר שכולד ורואה חמה בכוסר • כמי מכשיר ליה • דבתרא לטיבותא סגי
 אליבא דר"י צריב"ב • (צרידי אדם ממש • ליכא דשרי השתא לפ"ד) וקאמר לך האי דס"ל צרידי
 שמים כשר • רבנן כמי כוותי ס"ל במעיקרא • ולאידך אף דמעיקרו פסול כל שאינו מחללת
 צרייתו • ואמרה למילתיה כמי אליבא דרבנן • ואעפ"כ יפה עולה פסקו של הר"מ דפסק כמ"ד
 ב"ש כשר • וגם ע"י חולי דמעיקרו • דלא שבקין מאי דאיתמר בגמרא דילן סתמא בלא
 פלוגתא • ועדיין כירו' אפי' דמיתו מאן דמחמיר בבידי שמים • אלא נקטינן מילתא
 מניעותא דקיס ליה לתלמודא • כמאן דמיקל בה • וראה דברי האוסר ולא כראו לו • מיהת
 דווקא בבידי שמים מעיקרא • כדס"ל להכחא דמיקל בירו' • וכדמשמע דיוקיה דרבא דבמעיקרו
 לחוד הוא דמכשר • דקס ליה רבא בשיעוריה דהכחא דשרי צירו' • כי יסיכי דלא כיפוש
 פלוגתא • אבל בחולי דלאו מעיקרו • אליבא דכ"ע כידון כבידי אדם כרבנן דפסלי • ועל כרחו
 צריכים אנו לפרש דעת הר"מ כמו שפירשנו • דמיתו כתי בכולד עם השחין הכורת וכדמוכח
 פניה וציה כדלעיל • הרי שהרא"ש והרשב"א ושיעורם עיינו היעב בירו' אפי' ש מקום מרווח לפרשו
 כשעת ר"י יגזו ולא מלאו חוון • כד"ש וכיון שהגיעו לתק"ה פיר"ש פירו' ש מאהבה ראו ומקובל
 מתוקן ומחובל דומה ומגיש מוחות הקושיות וברחו מפניו המון הדקדוקים שרו מפר מן הדרך הטובה
 והרחבה

אגרת בקורת

והרחבה הזאת חדרו פרוץ * ועל כרחם ז"ל הולכנו להעמיד דבריו של ר"י בריב"ז בצדי שמים
 כדמוכחא כולה סוגיא דהתם ושפיר קאמר הריב"ל ברישא דהו"ל להרא"ש לדחויי לפי ר"ת מה"ט
 ובכדי שוי נפסיה הדרכא וכראה דאגב שימפיה לא עיין ביה בירו' שפיר * וכדכתב הרב ז"ל בתה
 הכי דלחפזון השואל לא היה יכול להעמיק בזה * וכה הרא"ש בהבנתו בירו' בשני הדברים *
 הן במ"ש דר"י בריב"ז ורבנן בני"ש איפליגו * וכן במאי דמ"ל דחולי דלא מעיקרא * כידון
 כבידי אדם כדקאמר בירו' בהדיא שהרי הוא ב"א כמו שפחשב ודאי בכל מקום * ולא הוכיר כלל
 פריחת ה'ופא * אפי' בשפה רפה * ולא עוד שאני אומר הר"מ ז"ל נמי מודה בהא *
 כדכתיבנא סגין כדי שלא יהא דברי עזמו הורם וסומר * אלא שהרא"ש תפס לשון הר"מ במושם
 ולא חקר אחריו יותר :

ובגדון

שאלתנו אין לורך לכל זה כמ"ש הרבה דמיהא ב"א כי הכא ודאי ליכא דסליק אדעתיה
 לאכשורי * רק למען לא יתפאר עלינו החסיד י"ו * בפירושו בירו' *
 כמדתה הוא שא"א לפרשו בלשון אחר * לכן הראיתיך בעיניך אס לא טחו מראות *
 פירוש נאה ממנו מפשט כל קמטי הספקות והדקדוקים מעביר כל חלודת הדוחקים וחזר יופי הענין
 והלשון למקומו בדרך ישר נקשר היטב ונאות * ההולך אורח סלולה על דעתו ודרכו המסוקל
 מכל משול ומסולק מכל עוות ודחק אשר דרכו בו מתחלה * ולא הולכנו להרבות בדעות חלוקים
 ולהפריד לבבות הסוסקים * ולייחס חסרון שאינו יכול להמנות בלשון הירו' ואחריו הר"מ *
 וכ"ש שאסור לחשוך בכשרים כרבינו משה ז"ל שיוסיף מדעתו דבר גדול כזה כהילכתא בלא טעמא *
 דהיינו כרתן אדם שלא נזכר ממנו בשום מקום מאומה * אבל האמת שנזכר גם כריתיה

בבל אף הר"מ בלשון הירו' שאלתנו לוקח מ"ש הר"מ כאן * וכוסחת מי מחכך * בא מחיבוק הקולמוס וקנה
 וכסאו נקי המרוסס או חרוץ וכבוב * אי כמי חיישין לזבוב * יהי מה בלי ספק שגגת הסופרים ופאטת מעתיק
 ופאלוס הביאו' הירו' היא * (כמזוי לרוב וביחוד בירו' שכמו פניו חרולי המעיות מבלי תשים לבת לטהיבו ולהגיהו
 בירו' ולשונו * וכענין זה תראה להרב ז"ל בהל' סומה עם"ס קע"ח אה"ע בבאר הגולה לרמ"ר ז"ל ותמלא חילוף נוסחא
 מקוקן יפה * תמט דוגמת זה שאמרנו ורביס כמוהו *) וכתחלפה למדפיס המלה באחרת * ודומה לו
 מכוון מה ש
 לשון הר"מ
 עוביס השני
 מדויקים מאד
 בסדר נפלא כל
 ה' לפי דרכו
 קולפ א השער' ותני או מחתך דמיתוקס שפיר כדחוי *) ותו אי הכי היינו קטנין * היינו חיבוק כי הוא בא מהחטטין
 וכפל לשון זה למא * ותו דאי נמי תרי מילי כיכחו * כ"ש דקשיא אהר"מ דקעביר תרתי
 מסתייה דמוסיף מדיניה מילתא חדתא הילכתא רבתא * אלא דשניק נמי מאי דנסיב תלמודא בהדיא
 דהיינו מחכך * דלאו כדי נסבה * ואיהו לא בדקה במתיייה * הא ודאי לא סליק
 הך גירסא שפיר אליבא דהאי תנא דווקא הר"מ ז"ל * אלא קבל ושמע האמת שזריך
 להיות מחתך * ועכ"פ הכי הויה ודאי גרסת הר"מ ז"ל * כדכוותה אשכחן עובא לקמאי דהו"ל נושתי
 עתיקי דייקי טפי מינן * הך נמי נוסחא ספרדית היא דקמשתבחי רבנן בגווה זימנן סגיאין *
 ואילוף כזה יארע בנקל במש"ל לא יוספק בך מי שיש לו עינים בראשו *) והוא הוא מ"ש הר"מ או
 כרתן * והא דאפיך לה מיסך * זה עשה ג"כ בהשגחה פרטית ובדקדוק גדול * וגם
 דברי הירו' יבואו על כון בסידור משוער * דהירו' נקט ברישא מחתך דהוא פירושא
 דמילתא דהרי שעלתה חטטין וקאמר דאף אס השחין מחתך בה שהוא חד כל כך שחוקך ביניה ובגיד
 ומוסין מכל וכל או מסיית (שהוא לשון המסה לפ"ד הר"מ) שהמסה אותן ולא כרתן * כל זה אה"ע פ'
 שהרי הוא נחשב בידי אדם כמו שפירשנו * לענין זה שכתלקו בו כאלו הוא בידי שמים * ונאות
 לו להירו' לאחוז בסדר הזה * משום דהכי אורחיהו דתכאי ואמוראי דכסבי זו ואל"ל זו בדוכתי
 עובא * ותו משום דלא ירך מ"ד דבי"ש כמי פסול * הו"ל נמי לא זו אף זו אף זו * משו"ה מיתני
 ליה הכי שפיר * דסליק לכל חד כפוס אורחיה * משא"כ הר"מ ז"ל דכחית לאשמועינן קולא
 ואהתיירא לחוד קמהדר * לא סגי דלא נקטיהו בהך סידרא בלא זו אף זו * דאין דרכן של המחברים
 אחר התלמוד לכהוג בזה וא"ל זו בלשון פשוט סתמי (כידוע כל זה לבקיא מעט) אלא מעיקרא קאמר
 מילתא רפשישא ליה והוא המסן דמסתבר טפי * והדר קמ"ל רבותא * דאפי' כרתן השחין
 לגמרי * כמי בידי שמים מישרי שרי * הרי מבואר יפה יפה * שלא הוסיף ולא חידש
 ולא שינה כאן כלום כל אמתו צרופה * וחלילה להוסיף מלאוב בדעת הר"מ יותר מהראשונים שאנו
 מצטערים עליהם שהבינו בו שכל חולי חדש גם הוא גידון כבידי שמים * אלא שבאת לחלוק עלינו
 את השוין ולוותר גם על כריתת הרופא * מה שלא עלה על דעת אדם מעולם * דאע"ג דמשמים
 סיועי מסייעי בהדיה * משו"ה לא איקרי הכא בידי שמים בודאי * דא"כ אין לך בעולם דבר
 הנקרא בידי אדם * כי מבלעדו נזרת שמים לא יעשה דבר למטה בארץ * וגם רשע ליום רעה *
 שליח הוא מ"ה * ואין אדם נוקף אצבעו עד שמכריזין עליו בשמים * ואפי' נפור מבלעדי שמיא
 לא מהלך * ובהדיא אמרינן נמי אריא וגבאי בידי שמים * א"כ לפי בחינה זו הגד לא איזה דבר
 ומעולה

ופעולה יתכן לקרותו מעשה ידי אדם בהחלט • הלא אף הכורת ופולע צמוד ובמתכוין בלי שום סבה רק כמכת רשע • גם הוא יקרא בידי שמים לפי זה • ואין כאן כרות ופולע מעתה • על כן כלך מדרך זו ולא תחפחה :

ומה

שחזר והעיד החסיד י"ו בשם תשו' ת"י בנ' מקומות שהיה מעשה שכרתה העטרה ע"י הרופא וכל החכמים קראו זה ע"י חולי • כבר העידוהו בך שלא תחוש לה • שעדות מוכחשת היא זו כי אין אחד מהחכמים שכתבו לו דין חולי ב"ש • שזכר את זאת שכרתו הרופא • ולא כתבו רק על מונח המעשה שניטלה העטרה ע"י חולי גרידא • ואילמלי היה כן שידעו מזה כלום • לא היו שותקים תמכו להשיענו חידוש כזה • שעכ"ז נידון כחולי ממש • ואיך יתכן שיקחוהו כל כך בהחלט • ולפחות היה להם להביע המעשה בזה האופן • בלעד לא מורה אלא ודאי שלא ידעו מזה מאומה • וכמו שמוכחת תשובת הרב בעל המעשה שחלה הוראתו באותו דיון • הוא הריא"ב ז"ל שכתב ג"כ דבריו על אופן הכחת השאלה כאשר היתה שומה בפי מתנגדיו אשר אבדה כי אף הוא לא ידע יומד מתחלה • וכך אמר אע"פ שאח"כ נודע לו שהמעשה היה ע"י חתך אדם • יקרה אז מבין מ"מ הניח הדבר כמו שהולע בפני חבריו • בהיותו מספיק לו להכריח דעתו ולנכחם אף לפי האמסור להם מאופן הלעג השאלה ע"י חולי פשוט • שעליו בלעד השיבו החולקים עמו • תכלל שלא ידעו מזה תחלה וסוף • (כמו שלא נודע לו ז"ל בתחלה דלא שיימוה קמיה ברישא) אז שלא הודו לו בהכחת המעשה • שמוא הכחשה היתה שם • ככראה שלא היה יכול לברר אמתת הענין שהיה ע"י אדם • מה שנודע לו בסוף • חולי לא היה מזוי לו הרופא הוא • שהעיד עליו ושזב הרחיק כדוד • או לא עמד בדבריו • ושמוא הבע"ד חזר להכחישו בכל עון • לכן לא רצה להתעלם בזה • עם שלא היה צריך לכך • כי דעתו היתה מכל מקום לכופ על הפרישה בכל ענין • וכמו שהחזיק דבריו שכית בסי' קכ"ה • ושחק לו הרת"ס ועל ארבעה לא ישיבנו • והחסיד י"ו העלים עיניו ממכה וסבור שדבר המשולש אינו ראוי לרבעו • ואין למדין מן הכללות במקום שכאמר בהן חוץ כאשר יבא"ר הכלל עד תומ"ו הנה נדרש וכתין לתבעו • ואי לא חזית הרי"א חזית מרבעתי"ה • ותיקו בדוכתיה • דרב גובריה דעביד כשמעתייה •

חזור חזור לא חורב דברים בלעד לא מורה במורה כמחזר אשר אבדה יקרה אז מבין מ"מ הניח הדבר כמו שהולע בפני חבריו האמת ופכירה ודעת קדושים תמצא רבוע ה"ה כפול שפה לפי כפי חמרא ולא תצטרך לגבור אל השכחה שמירה

עוד כתב

החסיד י"ו ועוד היאך יעלה על דעת הרא"ש ע"י חולי שנימוק נקרא בידי אדם כיון שלא נבע בו אדם אלא ודאי איירי שהרופא כרתו אח"כ שהרמב"ם הלך אחר העיקר והרא"ש אחר הגמרא • ואני אומר נשתקע הדבר ולא כאמר • ומי איבא ת"ד שאין הכל הולך אחר הגמרא • כל שכן כאן שלעולם שייך איסור סירוס אפי' במסורם כבר וככו' • אלא על כרחך בהא לא פליגי • אלא בחולי גרידא • דלהרא"ש אפי' נידון כבי"א • ואין בזה תימה לגמרי, כמ"ש לעיל דיבא"ר והותר • שכן הוא בודאי בלי סותר • ואפשרי קרוב הוא שגם הרמב"ם סובר כן בחולי חדש דלאחר לידה • כמ"ש בסי' ד בתשובה • שכבר פירש הוא בעצמו כוונתו הרצויה הוא החולם והפותר • והנני יוסף להפליא כאן על תמיהתו של זה החכם • באמרו איך יעלה על דעת שע"י חולי נקרא בידי אדם ולא נבע בו אדם • ואשאלהו ויודיעני איפה איך אפשר להקרא בידי אדם מעשה ידי קוץ וכלב וכיוצא שחלמוד ערוך הוא בפיו של הר"מ שכל אלו כדוכים כבידי אדם • ולא חלו בהידי אדם כלל • ומדהא איתא הא נמי איתא • וכפוש הדבר שאין בכך כלום ואין שיתוף המאמר מונע זה • לפי שאין אחריות הלשון עלינו • ואין לנו לשמור המלות • רק הכוונה הכרעית לומר שרינו בדין הכעשה ב"א • ואין צורך לקרותו דווקא בידי אדם • שהרי הרשות בידך לומר כלשון הזה • שאינו נחשב בידי שמים • ממילא נידון לאיסור כבידי אדם • ומה לו להתלונן על הרא"ש בזה • הלא אין תלונתו רק על הנמרא שאומרת כימוק פסול כמו בידי אדם • אע"פ שלא נבע בו אדם • וכפירש"ש בביאור מוחלט • כי כן הוא פירוש כימוק בכל מקום • ומוכח נמי מביה וביה כמ"ש לעיל בתשו' יותר • וכן הוא לשון החסיד כאן • שאמר היאך יעלה ע"ד הרא"ש שע"י חולי שנימוק נקרא בידי אדם • ואבקש א"כ לידע מה דעתו בלא דעת הרא"ש • שחולי כימוק לא יקרא בידי אדם אלא בידי שמים הכשר • א"כ צריך הוא לתחוק הברייתא המוסכמת משני התלמודים • ולא תזכרו מי שערערה עליה בכה • ומה עשה לו הרא"ש שיתרעם ממנו בזה • על כן אין הבנה כלל לדבריו הללו • ועמל הוא בעיני להשיב על שיבושים ורעיון רוח כאלו • אלא נקוט התי כלל בידך דקיי"ל נמי בעלמא • דלא אזלינן בחר שמא • אלא בחר עמא •

לשון המשיב הנ"ל סמור מעצמו וכימות מאליו

כתב

עוד והכריע שם בתשו' (ר"ל בתשו' ת"י) לסמוך על הר"מ בדיעבד כגד רש"י והרא"ש • אבל הם לא ראו ס' הב"ח שהכריע ברשות שאין דעת רש"י כן • גם בתשו' הנ"ל כתב שמוא ברש"י יסן כתוב בהרמב"ם • וכבר כתבתי שמפורש בירו' • והרא"ש שכתב שמשמע בירו' כדבריו • לא האיר לנו המקום • וכאן דקדקתי מוכח בהרמב"ם • ואפשר שהרא"ש ראה בהרף עין שכתב הרי הוא ב"א כו' ולא דקק היטב שסיים כמו שהוא ב"ש עכ"ד • וגם פה אין עדותו מכוונת שהרי אף שם באותה תשובה הרת"ס המערער להקל • לא אמר לסמוך על הר"מ בדיעבד כגד רש"י ורא"ש • אדרבה גם הוא ז"ל עשה ממנו ספק גמור • והצריך בזה

אגרת בקורת

הסיוע מקשו' והלריך ג'כ לכוף בדברים מיהא • אלא שהקל עליו שלא לכופו בשוטים ובשמתא דחמירא משום
 ק"י אין בו ממש דחייש לגב מעושה • ואם היה ציית לו הבע"ד היה מחויב לגרש • ארבעה החמיר לו הדבר מאד
 לא מנה ולא ביהוד צבי' כ"ב יע"ש שעשאו עברין שאינו שומע לדברי חכמים והלצין פלו ב"ד שחויב אף להוציא
 בקנסה • הרי שלא סמך כל עיקר על הר"מ נגד רש"י עם כל מה שצ"ד להקל • ומ"ש שלא
 ראו ס' ה"ח שהכריע בדליות • לא כיפי תלי לה • ובצעה"י כבר ביארנו שאין בו לדי הכרעה •
 לעונה ולרעה • ודברי רש"י ברורים כמ"ש בס"ד • ואף מ"ש בתשו' ת"י חכ"ל שמתא ברש"י אין
 דחולי כידון כצ"ש • אינו ראיה ובודאי הוא יסן נושן ואין כאן חידוש כל עיקר • שכן כתב רש"י
 בפירוש אמילתיה דר"י בריב"ז כדמתמה תלמודא סריס חמה ס"ד • וכן בדף כ"ב כ"ו לעיל בתשו' •
 הרי שזדקן הדין הזה אלא רש"י ונעשה מיושן שלש פעמים • ועדיין אין דעת זקנים כוחה הימנו
 לפרשו דעת הב"ח • וכבר פתרכו לשונותיו של רש"י בענין זה היטב הדק • ולא ימלא שם
 בדק • ושמתא גס הר"מ ז"ל מודה לו • ואין ביניהם מחלוקת כלל • ככל האמור למעלה •
 ועוד גס החסיד לא ראה את ס' הב"ח אלא מאחוריו ולא ראהו לפניו מה שכתב משם ולהלן גבי דין ניקב
 דגיד • שא"כ היה רואה שסביבורוכעשה קטגורו • דאיברא התם חייש הרב צב"ח להחמיר
 בצרות צ"ש לגמרי כמש"ל • ונקוט מיהא פלגא דבחולי דחידוש הוא ודאי • אף הב"ח ככל
 חכמי ישראל ודה בפסולו • וכ"ש בצלכת גס צ"א צריכא למימר דחמיר בה כמימר • א"ה נצרה
 רבה דרחין ביה ארזיה לגזייה וקס תבריה בנדיה וסתריה לסבריה דקחוי ביה תיובא • ולסמיכה
 מה זו עושה מה זו סמיכה שסמך על סברת הב"ח כימא ליה לאו אדידיה קסמכת סמוך עליה כמי
 בהא •

ומ"ש

שהר"ש שכתב שמשמע צ"ו' כדבריו לא האיר לנו המקום • לא היה צריך להורות
 לנו המקום שהרי הוא מוכח בקרן אורה • הרונה לראות יבוא ויראה שכלן כמלא
 וכאן היה וסתמו כפירושו שלפי מקומו דיבר את מקורו הערה • וכן משמע
 ודאי כאשר הארכנו בפירושו למעלה • ולא ראה הר"ש ז"ל להאריך בכך שהיה אצלו דבר פשוט
 מאד לפי רוחו לבבו • ולא עוד אלא שגם הר"מ ז"ל כך היה מפרש הירו' לדעתנו כמ"ש בס"ד •
 אלא דהר"ש ז"ל לא קם ליה שפיר אדעתיה דהר"מ ז"ל • לכאורה דקצ"ר בכל גוונא קאמר דחולי הרי הוא
 של צדי שמים • ובקושטא לא ס"ל הכי • ומ"ש ואפשר שהר"ש ראה כהרף עין כו' • הרף עין זה
 שאין בו לא כחל ולא שרק ולא פירכות • אפי' לא רפרף הר"ש ז"ל
 ובהצטפה בעלמא עובא ראייתו ויש בה נחת • (עיין פ' אע"פ גדולה מזו
 יפוט וכל בענין הבנת לשון ירו' דהר"ש אפי' לרביה הרי"ף לא ציית) ושרי ליה מריה להאי חסידא דמי האי
 פגרותיו כרוס' מרבין כדלא גמרי איכשי שמעתא • ושוייה למרא דתלמודא פועה יותר מכרי שהדעת פועה וחשבון
 אף לפ"ד הכסא להרא"ש כאילו לא הי' לעיניו בראשו ח"ו ולא שפיל לסיפא • והוא לצדו בעיניו רואה יפה • לא תהא
 הלו שעיניו כזאת בישראל דמאן גברא דשפיר חזי כהרא"ש ועיין בה טפי ודק עובא ולא בשפה רפה • ומיחזורתא
 היא כדאמרן וכל אמרתו כרוסה • ויש להפליא מאד על החפס הלו מאי דעתיה • אף לפי דרכו
 הלא במחלוקת שנויה בירו' דבהדיא פליגי בה • ואיכא מ"ד צ"ש כמי פסול • אי הכי מאן
 חולמיה דע"י שאין וברומה • אפי' היבין ליה דין צ"ש להבנתו הפשוטה בירו' • שרצה לומר
 שהחולי בכל אופן שהוא • הרי הוא כצדי שמים צדינו ואף אם נחתך צדי אדם ממש • אפי' תימא
 דהפי הוא • הא לא עדיף מצדי שמים גמור דפליגי ביה כמי • לרדיה דלא שאני ליה • וכל
 שכן צ"א כהאי גוונא חע"ג דמשמים סיועי מסייעי בהדיא • דלא מידי הוא למאן דאמר אף צ"ש
 פסול • ואזיל הר"ש בתריה לחומרא • דאע"ג דבתלמודין מכשר צ"ש • מיהו השתא בירו'
 קיימין • דקאמר הר"ש בירו' משמע דפסול • וכן הוא בלי ספק אף לפי הבנת החסיד אחר
 שהוא מחלוקת בשל תורה בלי שום הכרעה • וכל שכן למאי דמסיק תלמודא ירושלמא דפלוגתייהו
 אליבא דרבין אולא • וחו דמתלמודא רידן לא מוכח מידי כיון דסתמא קאמר בירי שמים כשר • ולא
 בפירוש איתמר דחולי פרגי ושחין כידון כצדי שמים • ארבעה ודאי לאו הכי משמע • אלא דווקא
 מעיקרו כ"י וקרא דרבא • משו"ה מסתייה למינקא מילתא מציעתא ולמיפסק כוונתיה בדבר שהוא
 צדי שמים מוחלש • אע"ג דאיכא למימר דבהא כמי איכא לאחמורי כמאן דחמיר בירו' • אבל
 צדי שמים לזה שהוא חידוש גדול וזר • אע"פ שלדברי אמורא אחר גס הוא נקרא צ"ש • הרי
 מידי ספק של תורה לא ילאנו • והיאך לא יאמר הר"ש ש שכן משמע בירו' • אבל האמת כבר
 אמרנוהו בעזרה"י • דחולי כי האי ודאי לכ"ע הוי צדי אדם • עם שהאחרונים ז"ל לא רקדקו כל כך
 מקום הכינוי • וכ"ש אם לצמרף לו עוד מעשה ידי אדם • ובכוונה (דכפזרה עברה ג"כ) שאין א'
 מהמורים הגמלאים אצלו וידועים לנו שעלה על דעתו להקל •

עוד כתב

וראיה להרמב"ם צגמרא דומיא דמחזר כו' • כבר השיבותי על דברים
 בעליש הללו • אע"פ שאיכס כדאי • ולהכפיל הדברים יש גנאי •
 וכן עוד ממין הטענה ת"ש זה לשונו • ועוד צגמרא דחולין גבי למקה הריאם
 צ"ש כשרה כו' ופירש"י מקול רעם ורמב"ם כתב ג'כ ע"י חולי ושם ע"כ ז"ל כן • דהאיך אפשר לקרות ע"י
 חולי צדי אדם • א"כ שניהם שוין בפירושם • וכלע"ד שזה כוונת רש"י שפירש כאן ע"י רעמים
 וברר כו' שלכאורה נגד הסברא שבשבל זה יפסידו הבינים כו' • ובאמת הרמב"ם לא הזכיר זה •
 אלא שרש"י תפס בפירושו סם • ושם סיך שפיר שבא מפתח ע"כ דבריו • שכבר טען אוחס
 והשבתי

אגרת בקורת

כו

חידושים לביקורים

והשגתי עליהם באריכות די סיפוקו • דחוינא דאזיל בתר ערבא דלא כרינא דידן • וערבך המשיב הנ"ל
ערבא לריך • כי באמת שיבוס גמור הוא מה שתמה היאך אפשר לקרות ע"י חולי ב"א • כמ"ש יחס לרש"י
לעיל בצוב מעט ודעת תורה מכרעת • שכן הוא מחמת שיווי המקרה • שחל אחר שהיה שלם שיבוס גדול
וצריא מתחלתו • ואין קרא ב"ש אלא מה שהוא דרך יצירתו • והלא יותר גדול מזה מה שכתנו
למעשה קון בעלמא דקעבד כריתה ופליעה • דין בידי אדם • ואיך אפשר זה שאין לו ידים ולא
רגלים • ע"כ אין הדברים אמורים • אלא לענין האיכסור שפיה בזה וצוה • והתורה העירה
עליו שהוא פסול בכל אופן שיחך ויעלע • ולא הזכירה בו עסק ידים • כאשר הודעתוך במועלות
פעמים • אך כאן הוסיף החכם הלז קצת בלימים • ולא חש אש הוא סובין או מורסן או צא כלל ומתפרשים
מכלאים • ופליאה כשגבה בעיני לא אוכל לה • איך כתייבשו לו רגרי רש"י מאחר שהוקשה לו כגני דרכים
היותם נגד הסברא כו' יומאי כיחתיא דרש"י תפס לו פירושו עס • דהתם שייך לומר כן • הא ודאי
חובא • ושוי לרש"י כמאן דלא דייק בין חמר למשתי וחמר למרכב או אימר לאתכסאה ועמר לכסאה •
וכי מנזרה שום למדה • אחר שאין אינו שייך והוא נגד המושכל • מה יועיל אש שייך עס וכתקבל
אל השכל במקומו שהוא מעיד עליו • ועדיין פיגול הוא לא ירעה אל הסברא ולא יחשב חוץ למקומו
שאין לו שייכות עס • הלא זה כדבר אשר אין לו שחר • ולא יאמר כן רק על אש שגוה ופתי שאינו
מכלכל דבריו במשפט הסברא הישרה ערום השכל ומחוסר דעת לגמרי • בדברים היוצאים מהאיכס
הטביע והאפשרי • חלילה לו לרש"י ז"ל (מזה) בעל השכל הסהור והבריא • ועוד שגם עס בהל'
עורפות מי עלה שמים וירד להודיענו הפירוש האמיתי של בידי שמים • אשר יאמר כי הוא זה ואין
זולתו • אבל בחכם עושה בלבול בדברי רש"י הברורים מאד מאד ומחזירם למשוגשים ומופעים •
חלילה לרש"י תמים דעים • כי גם דבריו כאן אינם נגד הסברא והשכל כלל וכלל • ואיך היה
דלא דייק לישנא לגמרי • ראה לא איך שינה רש"י ז"ל לשונו כאן אע"פ שחפס לו דרך אחת בשני
המקומות בציאור מה קרא ב"ש • מ"מ דקדק לומר ע"י רעמים וצד • ואין זה רחוק כלל
מהסברא ולא דבר זר הוא במציאות • וכי מי לא שמע כזאת • אולי ידע משה"ה ויך הצד וגו'
וכתוהו רבים בביאורים ובכתובים • וידוע לרואי השמש זה אינו מהכמנעות • אבל אפשרי בידי
שמים ע"י שליחות חלי הברקים הבאים ממרום אצני ברד • ואלגביש שירדו על גבי אש על ראש רשע יחול
וירד עד המק בשרו וכרות איברו • ה"ש • וכמו שהוא אפשרי בידי אדם בדומה זו ע"י כלי מפץ יריית
חלים וקני הרפה • ענין שזכרו כותבי זכרונות שאירע במאור פמפלונה למייסד כת ידועה הפרושים
מאהבה ולא חפץ בברכה וטובה • שר"י שפגע בו אצן האוללה ושללה ממנו כלי הזכר עד שדמה
כקנה • כראוי לו כי ל"ו יא"ה ל"ו נאה מן דיגיה דא ליה • וחסדי'ה אזכיר אשר גברו על יראיו
וראו עיני אש אחד מבני עמנו שנפגע מאצן הברד אשר כפל מן השמים והכה בבה"כ אוב"ה זה כ"ז שנים
והאיש ההוא לבדו כאשר עס אחר התפלה • ויאל חץ הברק משמי קורה ויעבור בין רגליו וירע
ויפול ארצה כמת כאן היה וכך כמלא • ולאחר שעה שב רוחו אליו ויחי ויהי לכם • וראינו
בעינינו הדבר הגדול הזה איך עשה בו רוח חץ הרעם דרך הילוכו • מתחכו עד ירכו • וירד
לרגליו וחזר למעלה על צרכו • מידי עברו לקה עור הברד ולקח מנבעו קו ירוק רוחם פגיעתו •
זולת זה לא היוק כלל ברוך השומר ומשגיח מוצר חסד לשומרי צייתו) ושם בחולין אחו רש"י לשון אחר
בכיוון ואמר מקול רעם וברק • הרי שיכה את מעמו לשבח וציאר היטב שבא לה מחמת הפחד
והבהלה מקול כורא ומציעת או מראה הברק האיום • כמו שאריך לפרש עס בהכרח • שאי אפשר על בני אדם
לומר שנגע ופגע בו אצן הברד והברק הכופל מן השמים ומזיק • כי בזה ודאי בערפה ולא הדרא ברייא • לשלם להס
ומעשה דברי רש"י הללו ברורים ומסכימים אל הסברא הנקיה והטהורה • ואין צורך לרוחק בעולם
לפ"ו • ואם איתא להבנתו בלשון רש"י כאן ביצמות • שהולך על דרך אותה שבחולין • כך לריך
לומר שגם כאן כוונתו שמחמת פחד כסתרים (ע"ד לא קמה עוד רוח באים דרחב) ואז לא יספיק לו מה
שנראה לחסיד ה"י בכוונתו • שאין זו כוונה ללאת בה ידי חובת ציאור מפרש טוב • למימרא דאית
ליה לרבי' הואיל ושייך עס אע"ג דלא שייך כאן • אבל אש כך הוא כאשר אמרנו עכשיו בכוונת רש"י •
על כרחך כך לריך לומר שכוונתו על סרים כעין ס"ח שלא היוק באיברו • ולכן הוא כשר • ונקרא
פצוע בידי שמים בדרך העברה (וכוונת קצת על הרחבת הלשון • כאשר באמת הוא עולה יפה ע"ד
האמת המוסכמת אשר ביררכו לדעת כה"פ • ועוד מי מכריחנו לכך • הלא די שנפרש פצוע
ב"ש • מתעי אמו) וכך כוח לו לומר • ולא שיאמר דבר שאינו במציאות בענין שעוסק בו • עס
היותו כמלא בדבר אחר זולתו • זה א"א לומר בכוונה ושללא בכוונה • אש לא מחסר תבונה • חש
לייחס כזאת למאיר עיני גולה רש"י ז"ל • וכל זה אינו כונע לרשון • שעב"ב במ"ש חולי הוא כבידי
שמים • לא כמלא עס דבר חדש • ואין א' חוץ מהר"מ ז"ל שאמר כן כאן ושם • א"כ בכדי
ערוח ערייה לדישה ודליג אבתרה דהיא חרות'ה דהדרא מיומא • שאין זה מקומה • לבר ראה זה
מלאתי אחר החיפוש הלום ראיתי לבעל פר"ח דפליג עליה דהר"מ בההיא נמי • ותלה לה בפלוגתא
דהכא • דמאן דיהיב לחולי דין ב"א כרס"ל לרש"י • (וש"מ אגב אורחא דאיהו ז"ל כתי הכי הוא
משמע ליה אליבא דרש"י הכא) הוא הרין התם • הרי אדם גדול שמעיד כדבריו כאן ושם • אמנם
אנו לא ראינו להתאמץ להחזיק במחלוקת זו עס • דשאני התם דמיא דקי לה ואיכא למיקס עלה •
שפיר אפשר לסמוך במקום חולי נמי • דרגלים לדבר וידים מוכיחות איכא דהדרא ברייא • משא"כ

סיפור מעשה
כסים נפלאים
בהשגחה פרעו'
מכוונת מהש"י
נורא עליה
על בני אדם
לשם להס
כפעלים ומעשה
י"ס

אגרת בקורת

כאן דליתא לבידיקה • דכשנפסדו אותן האיברים אינו מעלה ארוכה • והו' ודאי לית ליה תקנתא לעולם • איכא למימר דחולי לאו בידי שמים הוא הפי' להר"מ • וא"ל לדרש' שדבריו מפורשים :

מעשה

א"ל להשיב על כללו של זה החכם המשיב בעיני שאין בכלל אלא מה שנפרט ולא כשאר בראש א"מיר עוללות ופרט • וכבר נשברו דבריו כשבר נבל יולדים כח"ת • וכרות ופתוק ללאו שאין בו מעשה ידי אדם ולא ימלא במכתחו מרש לחתות • אש האיסור בידיו ולא חסרפכה • ומי לא יירא משיח שפתותיו אס כוטפות מ"ר מדלי עובר על מדותיו ולא תכוונה • ח"ו בגמלתן של חכמים מקבלי התורה המקרא והמשנה • שהרי עין בעין כראה • שדברי הר"מ ור"ת אף לפי פשוטם אינם מקבלים השוואה • כי מה שזה מתיר זה אוסר • ומה שזה בונה זה סותר • ולא יתקבלו שני הפכים ומתנגדים כגושא א"ל כמ"ש די והותר • אך אשר שלח רסן מפניו באמור על רש"י שהוא פרשן ולא כתב דבריו להלכה • רע עלי המעשה כי לא דיבר נכונה במשיח' מאור עיפי הגולה רש"י ז"ל דעבד לתורה דלא תשתכח מיישראל וכל דבריו קבלת אמת ולא ח"ו בדותא וזורבא • ואם באמת רש"י אינו פסקן ברוב המקומות • שאינו ממלאכתו להאריך בצידור הפסק העולה מעיון הסוגיות • אבל בפירושו העפין והשמועה וכל שכן בביאור המלות והוראתם • מי כמוהו מורה לך וכל הפוסקים שותי מימיו הם • ראוי לומר על דבריו היחקי לבדו • מ"ש רבא על ר' ינחק ור' זעירי • כל קרא ומתניתא דלא מפרש להו רש"י לא מיפרשי • וכמדומה לא עמד לישראל מפרש כמותו מימות רב אשי • ביחוד כאן הדבר מבואר בעצמו כדברי רש"י שהוא האמת המוחלט • כמו שכבר דיברנו בו מה שיספיק להפיק דעת כל משכיל • ושוב עיינתי בח"ה למרש"א • ומלאתי ג"כ שמהבה פפשי בהבנת כוונת פירש"י • שגם הוא ז"ל כתב בפשיטות דהכרח הוא לומר שיש שני גווי חולי ושכל שאר חולי שאינו לקוי ממעי אמו אינו נקרא ב"ש ושכך מוכח בגמרא • ותוקף פרשת גדולת הרב רש"א ז"ל נודעת • עם היות גם הוא פרשן • לא היה שותק אם היה ערעור בדבר • ועוד שהחליט העפין • ומי בכל נושאי כלי רש"י ותו' כמוהו לאמן ביחב • חופש כל הדרי משכיתם • ולא פקפק בדבר להב"ח • גם מהרע"ב אין ראיה של כלום • כי אין לחו אלא בח הר"מ בלכד • שמעתיק דבריו ממנו • וללהו מרוקא חדא הפילו • גם מה שאפשר לומר בהרמב"ם כאמר בו • דלא עדיף מגברא רבה דאתי מהמתיה :

עוד

כתב ז"ל ש ועוד כ"ל ראיה לדברי ר"ת דבבכורות פ"ו מנה מומין בבהמה אין לו ביצים או א"ל אלא ביצה א' כו' ובפ"ו כל המומין הפוסלין בבהמה פוסלין באדם כו' וא"כ א"ל ביצים או א"ל אלא ביצה א' זהו מרוח אשך כו' הא כבר הזכירו בבהמה • ואין לומר כמ"ש הר"מ שם להודיע שזה פירוש של מרוח אשך דא"כ הי"ל להזכיר ביצה א' דהא זה אינו בכלל בפי' מרוח אשך כמ"ש התי"ט שם • וע"כ לא איירי בביטלה ב"א דהא פסול לבוא בקהל כו' ועוד דהא מסקינן דפלוט דכא כהן מותר בגירות דלאו בקדושתיה קאי • א"ל דמיירי ב"ש • וא"כ בו עכ"ד • דאו הביא לנו איש עברי לחק ככו עד ראיה עוד ופסח ובעל מוס • ואמרתני אני שגם זה הכל ודעיון רוח ושעמוס • ולא הבין כלל מ"ש התי"ט שם הם דברי הכ"מ האמורים עפ"ד הר"מ שם : והוא דוחה בהם דברי הר"מ וזכור לו דרך עקלתון לעצמו • רוח עברה'ו ולא יכירנו עוד מהומו כי הדבר פשוט מאד כדברי הר"מ דמייתי להו כמי בתי"ט התם דלא אתא לאשמועינן בערז' אלא פירוש מרוח אשך • איירי דקבעי למיתני סיפא פלוגתא דהני תגאי דמפרשי לקרא בגוונא אחריני • כפי' ברישא פירושא אליבא דת"ק • אע"ג דלא אכטריד ליה • דהא איתיה כמי בבהמה • וכבר שנוי שם כדרך ששנוי באן בלי שום שינוי • אלא כדאמרו והוא מ"ש הר"מ ז"ל • ולישנא דמתני' הכי דייקא ודאי זה ברור • ומה שהוקשה לו לפ"ז לא הי"ל להזכיר כאן ביצה א' דזה אינו בכלל בפירוש מרוח אשך כמ"ש התי"ט שם • לא ידעתי מה ראיה על ככה • כי היכן כתבין התי"ט • ואיך יוכל לכתוב כן • והלא כך הוא לשון המשנה או אין לו אלא ביצה א' זהו מרוח אשך האמור בתורה • אי הכי תסמייה למתני' ח"ו וקייב מר שיבוס'א לגירס'א • אבל התי"ט נקי מעון זה אשר לא דיבר ולא עלה על רוחו מעולם • רק כך אמר דר"י דבעי התם מירוש שתי ביצים • לא דמי לרבישא דקאמר ת"ק אפי' אין לו אלא ביצה א' הוא מרוח אשך • וקמודי ליה ר"י כמי לפ"ד רע"ב • דתרוייהו איתכחו • ר"י מיירי בנימוחו הוא דקבעי תרתי דווקא ולא סגי בחדא • משא"כ במילתיה דת"ק דאיירי בחסר ביצים מזרייתו • כה"ג אפי' בחדא הו"ל מוס והוא מרוח אשך האמור בתורה לדבריו • והם דברי בכ"מ שממנו לקחם בתי"ט ולא מפי עצמו אמרן • והדברים ברורים מובנים מעצמן בלי שום גמגום • והכך רואה שזה החכם במ"כ לא עמד כלל על כוונת הכ"מ והתי"ט שדבריהם כאמורים באמת עפ"ד הר"מ • ולא ידע מאי קאמרי הכי רבנן לגמרי • ורואה להשיג ע"פ דבריהם את הר"מ • ולענות לשון המשנה בהבנה עקומה ועקושה • כדי להגיע למחוח חפצו להראות חבתו אל האיש והאשה • והוא שלוח אליהם קשה • ומעתה לא היה מהראוי להעריח עוד להשיב על כל חלומותיו ודמיונותיו מאחר שראה לעינים שאינן מרומות • שטעותו וחסרון הבנתו גרמו לו לענות על רב לכתות • ממ"ש הר"מ שם שהוא דבר ברור דההיא רישא דפ"ז לגופא לא צריכא לגמרי דהא איתכיה לה בדמותה וללמה • צפ"ג בי בהמה • ואין לדקדק כלום דלא ליתני ביצה א' • וכן לא תיקשי איפכא לא ליתני ביצים ותיתי מק"ו דביצה א' • דהא כבר שכינן לה התם דה"ק אין לו שני ביצים בב' כיסין אע"פ שיש לו שני ביצים בזים א' • או אין לו אלא ביצה א' אע"פ שיש לו ב' כיסין : ותרוייהו בידי שמים מיירי • והכא כמי

שננות רבות
שגג הכל
בביאור משנה
דבכורות ולא
הבין כלל מ"ש
התי"ט ובכ"מ
ודחה פי' הר"מ
הבכור ואמיתי
פלו פטע וריס

דכוותה בהוא גינפא תמש איירי • ופירושה כמו שם בלי שינוי • כמו ששנויה כאן בלי שום חילוף
 שהכל אחד הוא • ולא נקטו הכא אלא להודיע פירוש הכתוב אידי דאלטרין לאשמועינן ביה פלוגתייהו
 דתנאי וכו' • ואין עלינו אחריות המעקשים והמייגעים • אך מאחר שכבר קבלתי עלי עול עורח זה
 והשנתי בעגהי על כל הדברים היגעים • למען הראות לכל כי אין ההורה מהורה ביד חבדיו דורנו
 לדורשה כמין ק"ל וחז"מר לכל חפליהם • ורבים בועשים בהם ואינם מהרורים כלל אחריהם • כמו
 שכעשה מעשה כאן שהאכילוהו לאדם דבר האסור על פיהם • עד המק בשרו וכלות שארו ר"ל • לכן
 שורכתי לזכר הדברים כשמלה • באופן שלא אינך מקום פטור למטה מעשרה ולמעלה • ולא
 להתעטף בעלית שאינה מזו"ת כה"ל ת"א שאסור לזאת בה לרשות הרבים לכתחלה • על כן ל"ל
 אפטור עצמי מלהשיב לו עוד מעכה על כל מלה ומלה :

מ"ט

ועל כרחק לא איירי בביטלה ב"א דהא פסול לבוא בקהל מכ"ש שפסול לעבודה מק"ו
 דשאר מומין עכ"ד • א"א מה זה וכי דין כאן עין"ו • תנא לא קבעי אלא למיחשב פסולי
 דגבירא את הידועים ואת שאין ידועים • בין הכתובים • בין הלמדים בק"ו
 וג"ש • אפי' מילתא דתיתא בק"ו ארח וכתב לה אידי דנחית למנינא דמומין שגאדם • אע"ג
 דאיכא דכתיבי כי הכא • ועוד מה זה ק"ו • א"כ אף אני איני הפסול לעדות שיהא פסול
 ומחלל עבודה מק"ו • ומה בעלי שאר מומין שאינן פסולין לעדות ולשנויה פסולין לעבודה •
 מי שפסול לכהן אינו דין שיפסל לעבודה • ויפסלו כל הכהנים שעברו עברה א' של תורה במזיד או
 דשע דחמס אפי' של דבריהם • והא אכן לא חקן אלא בנושא נשים בעברה ומיטמא למתים שנפסלין
 לכתחלה רק מחמת איסורי כהונה בלחוד • ואפי' לא מחלי עבודה • אלא זה שיבוש שאין
 לאמרו ואינו מן המדה • לדון מביאה בקהל • לביאה לעזרה לעבודה • דמה ענין זה
 לזה והוי כמי דומיא דקדשים מחולין לא ילפינן • ותרע דע"כ ק"ו פריכא הוא • כרות ונתוק ויכחו
 שפסולין לקהל לד"ה • וכשרין לעבוד למשכת ראב"י ולדברי ר"י דמימוקו עמו • וכן העבר אינו
 יולא בו לחירות לדבריהם • ועוד ראה משוניה מדם"ל לרצא ולרבוותא טובא בפ"ד כהן דאכתי
 בקדושתיה קאי • שמע מכה דלאו נילתא היא • ודילמא כשר כמי לעבודה • אלא שבאמת א"ל ללמוד
 מק"ו כזה • שהרי הוא דבר הלמד מענינו וממקומו • שאין לך מוס גדול מזה • ועדיף
 וד"י משאר מומין קטנים כפיגמה וכרימה הפוסלין אותו • ואפי' תניינהו לכולהו • וכן מש"ע
 דהא מסקינן דפ"ד כהן מותר בגיורת • דלאו בקדושתיה קאי וכן פסקו כל הפוסקים אלא ז"ל ב"ש
 איירי • גם אלה דברי הבאי • תנאי שקיל מעלמא • ולא ידענא מאן מסיק בה הילכתא •
 דאע"ג דאכן פסקינן דשרי בגיורת בהכרעת הר"מ ז"ל ורוב הפוסקים • מ"מ מי לא איכא בעל המאור
 דפסיק לדרבנא קמיתא דאסיר בגיורת דאכתי בקדושתיה קאי • ומאן חכים בהרי"ף דקאי כוותיה
 ואף הר"מ ז"ל בשטת הרי"ף רבו אמרה • ולא התיירו לכהן פ"ד אלא בספקות • ולא באיסורי
 תורה בלאו השוה בכל • וגיורת אינה זוכה ודאית ואינה אסורה אלא מספק וכמדת רשב"י כל כהן מותר
 בגיורת כשדוע שלא כתחלה • כדכתיב החיו לכם ופגחם היה עמכם • אבל במזרח מיהא
 קאסר ליה הר"מ • ש"מ דם"ל כמי דאכתי בקדושתיה קאי • ומי זעיר תאי דקמיבעיא להו
 לרבנן רב ששת ורבא • אפי' תימא בתר דבעינה הדר פשטיה • מ"מ היכי ניקו וכידוק דלא
 אצטרך ליה הכא דבכ רות • השתא דאיפשיטא לאמוראי דלא בקדושתיה קאי • הא דדאי אי דייקין כה"ג
 לא תנינן • ופטומי מילי בעלמא דלית בהו משא נכחו • וליכא נמשע מכייהו מידי דאיירי צדי
 שמים • אבל לכל זה אין אנו צריכין דודאי ב"ש תיירי כמי • דסתמא חקן • ולק"מ דפירושו
 בפ"ו כמו בפ"ו דמיירי כמי צדי שמים • וק"ו לצדי אדם • דבלא"ה מיפסל משום כרות ונהוק •
 דכה"ג פשיטא דלכ"ע מסיל וקאי • דער כהן לא השכח דמכשרי • אלא היכא דטמונין בכים
 דמעורין או קתליין • ושאי הכא דמיטמין ליה גליין :

ורכ

מה שסיים החסיד י"ו ז"ל ש וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה • למה לאשמועינן ביאה א'
 אלא ה"ט אין לו בינים ב"ש או א"ל אלא בינה א' ב"א • שזה מותר האדם מן הבהמה
 שראוי להוליד בביאה א' • משא"כ בבהמה ואפי' הוי מוס • וש"מ דכשר לבוא
 בקהל • והא דסתם התנא ביצמות שפסול היינו כפצע כמ"ש הר"ת ע"ה • דברים הללו לא
 ניתנו ליכתב בכתב בית ישראל ולא יראו • בקהל חסידים לא יבואו
 יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב לעולם • בואו וכתקן לזר"ה שלא תקנא בחברתה • ולא בצילתא
 דשמעתא • רחמנא ליצלן מהא דעתא • כי למען הפיק רזונו לרשות על נקלה פגיעה ושגירה •
 בחזקה וכן גברא • מוקי למחבי' בתרי פתרי וכתב עלה תבר"א • מי ששנה זו לא שנה זו דרישא
 צדי שמים ורבנן • וסיפא אחאן לר"י בריב"ב צדי אדם • ואכן סתמא חקן • ולא הוה משחמיט גדם והמציא
 תלמודא לאשמועינן כי הא מילתא חדתא • וכו' האי לתאי • והא מחבי' דייקא טובא כרפריש שלא בדת של
 הר"מ ז"ל • וביאה א' בכלל מרוח אשך כדתקן בהדיא • ובין צ"א בין צ"ש הוא • ומתפרשא קולה
 כההיא דלעיל מנה בפ"ו • דכולה צדי שמים עסקינן • ובצדי אדם אתי במכל שכן ואשחביש
 בהא דקאמר דלהכי צריכא ליה משום דזה מותר באדם מבהמה שראוי להוליד בביאה א' • ואני אומר
 מותר אדם מן הבהמה אין כי הכל הבל • אלא שוין הן בכלל זה כמו שכתבו התו' שאין לחלק בין
 טרפות אדם לבהמה כדמוכח מההיא דאהדרו חבירא לר"י מאיב דעדיין קיים • (ולמעלה הוסכמו נוסף
 משלנו) וכמו שאין מילום בפרפן' שכל שבנה' אינה חיה באדם אינה חיה • הוא הדין כל שבנהמה אינה חלדת
 ולא

עוד לו שיבוש
 בהכרעות
 פירושו
 375

אגרת בקורת

ולא יוכל להחיות זרע • דוגמתו באדם ג' כינו מוליד • וכן משמע קלת גבי הווא דכתחמתו
 מוחיה דלא קמוליד • דלא שאני בין אדם לבהמה בהא כמי • אף שיש לדהות • ואפי' יהיבין
 ליה כל טעותיה • דבהמה שכיף היא ולא מולידה • אחתי לא אצטרך למתנייה לנפשיה •
 כיון דתני מומין אלו כו' פוסלין באדם • יתר עליהן באדם כו' מכלל דכל מאי דפסול בבקמה כסול
 באדם • למאי לריך למיהדר ולמתנייה • והא לא חבי בהך פירקא אלא מה שאין בבהמה •
 ואי דעתיה דבאמת גם כזו יש יתרון לאדם • שבאדם פוסלת כטילת בינה א' בידי אדם • משא"כ
 בבהמה דלא פסלה אלא בידי שמים • אי הכי קאזיל בתר איפכא • דפשיטא טובא בידי אדם
 מיגרע גרע לעבין מומין כמי ככו' ועל דא תברתא כדקיימא קיימא • לית בה משא לא בשא ולא
 טעמא • ולא מהכיף לית שיטתיה למישרי איסורא לעלמא :

אלא

דל מהכא פירושא חדתא • דלא סליק אדעתא • ושמע מנה השתא •
 מהכא כמי ראה אחריתא • דליתא לדר'ת אלא כי היכי דאשכחן גבי מומין דאין
 חילוק בין נטלה בינה א' לנטלוג' בינים • ולא חילקו בה בין בי'ש לבי'א • הווא
 הדין לעבין פליעה דכוותה דון מכה ולוקי באחרא • שאין לנו לחלק אלא במה שחילקה תורה •
 דמי דהיינו בין בידי אדם לבידי שמים • אבל בינה א' ושמים הכל אחד ושוה • דאחת כשתים
 ורואי עיקרא וברירו דמילתא אע"ג דלא לריבין לה כדון המאורע שהיה כאן • דבפסול וטובל בידי
 אדם כי הא • ליכא מאן דאמר • וכפסקא מנה לאסוקי שמעתא אליבא דהילכתא • לא
 מיבעיא בפניו הבא לישא דמחין בידיה • (וכן הרובה להחמך והא להאסר באשה כשרה דקהל • לא
 שפיר דמי • דאיסור להו דסידום להיבן הלך • ודבר פלא שגכח איסור זה • אין
 איש שם על לב לזכור אותו כלל • ואיסורו במשהו כריתה וכתיקה אפי' דחוט בינה א' • לכן
 ודאי לא שרי אלא במקום סכנה גמורה • ובשאי אפשר בענין אחר • הא לאו הכי לא •
 וכראשכחן בהדיא דקאסר תלמודא אפי' לירקונא • ואף רק לשתות כוס עיקרין בלבד • דאינו
 אלא גרמא (ועמ"ש צמו"ק ס"ג) ק"ו לעושה בידיים • פשיטא דלא גרע מאשר איסורין שבתורה • שלא
 הותרו מפני שום אונס ולער הגוף • אלא במקום פיקוח נפש הווא לבדו יעשה • כ"ש
 הכא דאיכא תרתי איסורא וסכנתא • דבקלות באין לידי סכנת נפשות ע"י החיתוך ר"ל • על
 כן לריך אזרה יתרה והשגחה גדולה • שאם עכ"פ הולרך הדבר כדי להציל ממתה • שתהא
 בעשית ע"פ אומנים בקיאים ומומחים מובהקים) אלא אפי' בהאי גוונא דשאלתא • נמי מפקעין
 איתתא מצעלה • דאפקעתא דמלכא הווא ורחמנא אמר • ואי אמרה נמי צעיקא ליה ולא
 מצערכא ליה • כוונתא ולית דמשגח בה ולא שבקינן להו • דמורדת באביה שבשמים ועוברת על דת
 היא • ולאו בדירה תליא מילתא • (להוציא מלבן של א' מהמסכמים להחירה בפשיטות
 באומרו דהלכה רווחת בישראל דכל היכא דמצי בעיל ולהוליד אין אשה שם על לב לחסרון
 בינה א' • ולכן לא שייך בהו לאו דלא יבוא עכ"ל • או לעינים
 שצדק רואות ואזנים שצדק שומעות • שפתים שצדק נעות ומחשבות שצדק טובות • או לדור שצדק עלתה
 או לבריות מעלבוכה של תורה חוגרת שק ואומרת עשאוני כשיר עגבים צפיהם ירנו
 לעקור לאוין מן התורה • צשיחה בעלה וליצנחא דאסירא • חזו דמניה ומחזריה קשרו לאו
 דלי' פלוע • חזריה אמר דכל כרות בי'א שיאמרו הרופאים שמוליד הוא כשר בכל אופן • ובא
 זה והוסיף כל כרות רק שיכול לבעול ואין האשה מקפדת על חסרונו ופגיעתו • ופשיטא שאין אשה
 שמה לב לדברים הללו • כבר קדמוהו רבנן ואמרו איתתא בכל דהו ניחא לה דשומממא גמלא
 כורסא צי חראתא רמו לה ולא בעיא עלופתי לקידרא • דשותפי לא קיררא • ולא חמימא
 איהי צבוליא עבא מקר"א • וכל האומר כן מרבה ממזרים בישראל • כמ"ש חז"ל כולן מזונות
 ותולות צבעליהן • על כן אסור להסחכל בדברים כאלה • שאין ראויין לצרכה אע"פ שיש
 בכללן התרת איסורין • כי אין זה מעשה ידי אדם • חוקות העמים הכל הוא בכת"ב ושו"א
 ייפהו להפקיע חבל איסור אזכרות ועוכשי המכועים • כי הכל המה מעשה תעוועים • לא
 כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא ה' צבאות שמו • מימינו אש דת למו • לא ינקה כל הנוגע בקצוהו
 ולא כשאר מחומו • אבל מעשה ידי שמים הוא זה ה' מחיר אסורים כשיתן לנו תורה חדשה • לכן לא
 דאיתי להטפל יותר בדברי זה המכביר מלין והנס למשא) ואנו אין לנו אלא כחורה שלמה שלנו אשר
 קבלנו מאבותינו ורבותינו ז"ל היא ופירושה ממש מורשה • וע"פ הדרכים והשרשים אשר הנחילנו
 להחנהג בהם בהוראה • ככה נעשה ונשמע ומכה לא כווע • והפורש מדבריהם פורש מחיי עולם
 עליהם אין להוסיף ולגרוע • ולהני דקשרו לה אמיכא שריתו עורבא • יבא רעוא דתשתרו אף תרבא •
 חס לזרעא דאבא • דלמטייה מכש"ר א' שיבא • ומאלהא רבה ועבא • שלמא רבה • ממדיכחא וממערבא •
 לרבנן ולתלמידיהון הלומדים תורה לשמה ועושים מאהבה • כחשק משרתם איש חס ושלם באהבהם
 אהבם רבה • עבד כאמן עומד לפניהם לשרר כל הימים בחבה • הכה הוא נחבה • (לא יוכל) אל הכלים
 וכספים צמד' בר בער' צה • הכה נא העיר הזאת מא' ד' קרו' צה • חותם צי' לישאל שהותר בו שבע
 בנימן לבוא בקהל • לסדר לא יהיה בך עקר ועקרה תרי בשבא :

מסקנה דמילת'
 להלכה ולמעש'
 כדון הלו שיש
 בו עוד איסור
 כפול אף למי
 שאינו רואה
 לישא אשה ובגר
 קיים

שיבוש עז' למי
 שצדק להחיר
 לאו בשיהא קלם
 שעושין עניה
 כ"ל ה' הטוב
 יכפר

בריך רחמנא
 דסייען פריה
 עד כען • יהא
 רעוא קמי' דלא
 יהוי צנא עקר
 צנני אנשא
 בצעיר ובעו'
 ומיעריה יהא
 לנו למסעד
 שלמין ולשעין •

השבח וההודאה לנערץ בסוד קדושים רבה :

בת"ס לבב ובסקי"רה אחת לשמים ולבריות הוא חוקר • להיות כפי מה' ומישראל להפילו מריב לשונות אם לא חר"ש
בביקור"רים אשר גר"מו לבו"קר :

דברי

עמום החלואות אשר בנוקדים • לא כביא אנכי ולא חכם ורופא • כי בוקר אנכי בודק חשבונות וכו' לש
סבותי"ם • לידע על מה אדניהם העבצו אם כפטרו בזמן הראוי באמת ובתמים • ומאחר שראיתי דברי
תורה בקלים בדורנו זה וכדקמו דיניה • מבלי משיב כמעט קע כהרס גדר אנביה • ובין חייחא למחבלתא כו' • אמרתי עת
לעשות לה' אל תבזו כי אחר זקנה • וכדי להוליא עצמי מחשד קטעור ולעז מדינה • שלא יאמרו שאין כוונתי • אלא לקפח
ולגנח וליטול גדולה • בכוהג שבועלס אין מבקשין להזדווג אלא לעין משפט דובר משרים וזקן סלה • על כן כשבקש
ממני התלמיד הנחמד מעתיק הקודרס ליתן לו האגרת הזאת לפרסמה בעולם • ולא יכולתי לשום לאל מלתו • (לוייתין
שלא יגלנה אלא ללכועים • ולא ימסרנה לב"א שאינם הגונים • החכמים בעיניהם וכגד פניהם ככונים • ובאמת אין להם
חלק בבינה להבחין בין היום לחמול • ולא מכירים בין ימין לשמאל • ואינם מדליים בין לבן לשחור • ולא יודעים מה
לפנים מה לשחור • ורואים להיות ראשי המדברים מחזייקן • ואם רואין שבעשו אלמים וכסתם הפתוח • אז נפתח
הסתום להוליא קולי קולות מתוך עזריהן • ולהרעיש העולם בדריכת קסתי"ן • אוי מלחשתן ומקולמוסי"ן • ע"כ בני
הזהר שלא תגרום להרבות הכוונה על אלו מבלי עולם מתוך סתיה"ן • חדל לך לשנות מאמרי דעת כי תבזו לשכל מליך •
החדלתי תירושי • ודבשי ותכונתי הטובה והלכת לכו ע על העינים • ולהודיעם את הקונים • א"כ איפה עונתי כל
עליך • ואף גם זאת) אמרתי לא אזכיר שמי עליה • גם שם הת"ח המשיב כסיתו כלילה • עם היות שגנת תלמוד ודון
עולה • לא רייתי להזיק לו חלילה • ולא ארע לאדם אף כי לגבר חסיד דגרים באורייתא תדירא • וחביב עלי כנופאי
באמת אף אם הפעם לא דיבר בכובה • שגיאות מי יבין וכראיה שחקקה עליו משנתו • ובלי ספק אללי שיחזור בו וידה
בזאת המכשלה • אכן לפי שאין משא פנים בתורה החוקתי להאריך בביטול אותן קולות מפני התקלה • ביחוד עכשו
בדור יתום זה הן רבים עתה המתפרצים בהוראה • שרו חכימא למהוי כספריא כו' ועמא דארעא אזלא וכדלדה • לכן
קבלת ה' באות תעשה זאת כי קבאתי לעיון מלויין בהלכה וכלל גדול בתורה קבלה גדולה • להגין בעד האמת בכל כחי
למען לא ישלחו הדריקים ידיהם בעולה • ויהיו מתונים בדון והוראה ולא יהיו זרזים בהתרת איסורים ומיורים לקבל
בסבר פני ההרואות לקולא • ומוצטחני בחסד עליון שיהיו לרצון אמרי פי לישרים בלבנותם ושלמים בתורתם ויראתם ולא
יתבזשו לקבל האמת ממי שאמרו אף אם מי כמוני בריה קלה • גם על רוח דעתם ועומק בינתם סמכתי שלא להאריך
יותר • (ולמעט הלשון כל האפשר במקום שאינו לכו הדיבור) אף כי בעזה"ה היה מקום אחי • אחשוב יספיק זה השיעור
למבין ומבקש דעת הלומד תורה לשמה לא להתייחר חלילה • ודיינו במכיר האמת ומחבצו אף אם אוהבו ומיודעו
מועטים • ת"ל לא אלמן ישראל מיחודי סגולה • ונקיתי הפעם מאשמת קולמתי אשר פשע בו ולא שמר מצותי פי אמרתי
אחנהלה לע"י בעול הסבל ואביאכו במסורת היותור והמחילה • אך הוא שבר עול נתק מוסרות השתיקה וזאל לדבר
בחזקה (ללורך ענה) כי עבד האמתיות הכריחו להשמיע קולו בתוכחת מגולה • ואשרי המוכיח על און אומצת ואבקש
משו בעין דומעת ואסלדה בחילה • אחסה בסתר כפי החמלה • ולהשי"ת אשר עורני עד כה לו נאווה תהלה • אעתיר
אלו ית' יבקני משגיאות ישמרי מעון עקבי • ועשה מרעה לבלתי עכבי • אהיה גבור בתורתו ועבודתו לארי ולביא • דך
לעשות רצונו ככבי • דלו עיני למרום מיחל לחסדו וארכן לבקר כשכו"י י"ן חו"י • שדי יענני והיה' לי לאלהים אלהי
אבי • יזכנו בביאת משיחנו ויקבלנו מארצב כנפות הארץ ולא רצנו יביא • ויעמיד כהן לאורים

ותומים

אלה דברי מעתיק המגלה אילת השחר והמגיה

סיגים מכתב נבחר

אורה
ה' בכל לבב בסוד ישרים קול כסופר ארים ובתוך רבים אהללנו כי הקרה לפני זאת האגרת • מלאה
חכמה ובינה אונרת • רוח דעת ויראת ה' היא אונרת • רוח עושים דוברי סרה ותעתועים מוכעת
ועולרת • וארש רופאים תפיל דלתי פיות טפשים ושפתי עקשים היא סונרת • כוללת כללים גדולים בהוראה מור
וליבונה של הלכה מקוטרת • נושאת ומכנת באמונה בחריפות של אמת ועיון דק ועמוק ובקיאיות עלום מעוטרת • וערו
ורבו מידושיה ופספוליה הישרים בכמה חלוקי דינים עכשים ועיקרים המסתעפים וגופי הלכות עולם והשבות על גדולים
ונבזרים אנשי השם מעולם עומכת הרי הרים בזו ועוקרת • משמחת לב במצות ה' ברה מאירת עינים בהלכה ברורה
ערינה קטורת • לא שנה זה אדם והענה לא קראה בעל תבונה שלא הרוויח תכה כי היא מעשרת •
לשון חכמים עושר ברכה ומרפא בכנפיה כמלאולל במחירת • הון עתק אהה עתיר
תקוע לדבר הלכה בלורתא דשמעתא וסוניא עתיר משח זיתא דכיף עתיר כמס גלי ריזיא עתיר שפר ארג נכסיה
ממשעבדי ומבני חרי גביא שמועה זו נאה כשכרת • כיחלה ופירכסה בכ"ד קישוטי כלה לבושה ממשבנות מלואת אבני פוך
ורקמה תפוחי זהב במשכיות כת"ב ולשון הזהב והאדרת • אדרא דקיימא לדרא דרה שנה ומאירה אמירה בעימה ומיפיה
בכל מיני כוי ומתק שפה תמהר לדבר נחות לשונה עם סופר מהיר צהיר הוא בשחקים מאמריה מצריקים כצרכת
דר וסותרת • לנה וסוחרה אמתו אמת אמת תפסיה מחריפותא דנהורא דמשך ולייל כמשחא שמן ששון שש
בהרבה גוונים שלל צבעים מתקלעת פקעים ולעושים לכותרת • קושרת כתרים לאותיות מחכימות שכולס תפאיתמות
תחמימות ומאירות כאבני אהרן וכדכך אבנים יקרות מזוהרות ככוכבים זה הנועים בשרשרות הצנומה ומדעים קלועי
הוד והדר משפיעים כענקים לגררת • מה כמרצו אמרי יושר מה כעיים בכחת כשמעים בקול משובח לכח אמיץ וכערך
בוויכוח כמרץ עלי הגיון בככור דבסיס קליה כפירות גכוסר וככרת • ועשה פרי למעלה טוב מחרוזת ושבו למאכל ועלהו
לתרופה להתיר פה אלמים תאוה הוא לעינים לפקוח סומים נחמד העמ להשכיל להטיב כגן למען תזכר הלכה זו נאה
כשכחה תכתב זאת לדור אחרון למזכרת • כראותי אותה והביטי אל ברכי ליזויה זמותי כתקו מורשי לבני נשגן עברו
סלשו חזיה כפשי יאה ברברה לקראתה להביאה החדרה ואבוא אליה כדרכה דרך גבר בעלומה בחולה ואיש לא ידעה לבו
עליה כדרך כל האר"ש שלמה תהיה כעוטיה על קדרי חנניה רועה בשושנים גנת ורדים גן ועול סונרת ומסונרת •
אהבתיה חשקתי לא כחתי עד שהבאתיה לבית הדפוס לזכות בה היחודים החדרים לדבר ה' ולשרידיס אשר ה' קורא
לעמרת כבי וללפידת חפארת • לעמוסי מני בען בעול הלמוד אשר כח בהס לעמוד בקשרי המלחמה עד תומה לאמר
למי ארש ארוסה באמונה וכתה לו שדה אשר הרוויח וקפה בחרבו וקסתו הגונרת • ובדרך ה' אשר לא השביח גואל לדת
משה וישראל • זכרה לו אלהי לעושה להמפקר משכיל על דל שפתיו כלרו דעת תורה לחידושו יבקרוימי עוד
לכנח

B
25.

[Faded, illegible text on a vertical paper strip]

[Faded, illegible text on a small paper fragment]

[Faded, illegible text on a rectangular paper label with a red border]

